نەژاد عەزیز سورمێ
(بەختی ڕەش یا کۆمەڵی جەوت)
چەند لاپەڕەیەك لە ڕۆژگارەکانی
دواى كـۆربوونەوەی (ئاگردان)ێکی دی
چاپی یەکەم
2026

نەژاد عەزیز سورمێ

(بەختی ڕەش یا کۆمەڵی جەوت)

چەند لاپەڕەیەک لە ڕۆژگارەکانی
دوای کۆربوونەوەی (ئاگردان)ێکی دی

- نەژاد عزیز سورمێ
- (بەختی ڕەش یا کۆمەڵی چەوت)

چەند لاپەڕەیەک لە ڕۆژگارەکانی
دوای کۆربوونەوەی (ئاگردان)ێکی دی

- بەرگ : کارێکی کۆلاژی نووسەر
- جێبەجێکردنی دیزاین : کاروان محەمەد سینۆ
- چاپی یەکەم 2026
- ژمارەی سپاردن لە کتێبخانەی گشتیی کوردستان (600 ساڵی 2026)
- نرخ : 1500دینار

نەژاد عەزیز سورمێ

(بەختی ڕەش یا کۆمەڵی جەوت)

چەند لاپەڕەیەك لە ڕۆژگارەكانی

دوای كـۆربوونەوەی (ئاگردان)ێكی دی

چاپی یەكەم 2026

ئاماژە

ویستم خوێنەر لەوە باخەبەر بکەم کە ئەم نووسینە نە بیرەوەریە و نە یادداشتنامە، بەو مانایەی دەخوازێ لەم دوو ژانرەدا هەبن ..
تەنیا نووسینێکە بە داوا و جەختی چەند جارەی هەر دوو دۆستم (نیعمەت عەبدوڵا و تاریق جامباز) بۆ پرۆژەیەک نووسراوە تایبەت بە تۆمارکردن و دیکۆمێنتکردنی نەفیکراوانی کوردستان دوای نسکۆی ساڵی 1975 کە لە دووتوێی کتێبێکدا بەم دواییە بەشی یەکەمییان لێ بڵاو کردەوە.
هیوادارم لەم قاوخەشدا بخوێنرێتەوە.
لەبارەی تایتڵی سەرەکی نووسینەکەیشەوە (**بەختی ڕەش یا کۆمەڵی چەوت**)
وەک لە پەراوێزیشدا ئاماژەی پێدراوە، ئەوە ناوونیشانی یادداشتنامەی باوکم بووکە نزیکەی 900 و قسوور لاپەڕەی فۆلسکابی دەستنووسی ئەوسا دەبوو بە داخەوە بە هۆی بۆمبابارانی خانوو و ماڵمان (ناوەڕاستی ساڵی 1974) بە فڕۆکەکانی سوپای عیراق لە گەلاڵە تیاچوو .

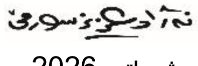

شوباتی 2026

(بەختی ڕەش یا کۆمەڵی چەوت) (*)
چەند لاپەڕەیەک لە ڕۆژگارەکانی
دوای کۆربوونەوەی (ئاگردان)ێـکی دی

ناوچـــەی باڵەکایـــەتی کـــە ســـەرکردایەتی (شۆڕش)ی لێ بوو کە زێدی خۆشمە لە چاو دەشتی هەولێرێ بەهاری درەنگ دەگاتێ .

ئـەو دەمـەی لـە نـەزانی و بەدبـەختی خۆمـان بـێ یـا گەلەکۆمـەکی بەرژەوەنـدیخوازانی هێزە ئێقلیمی و جیهانگیرەکانەوە ، ڕێکـەوتنی (جـەزاییر)ی لـێ کەوتـەوە کـە بـە ڕێـککەوتنی دوو نـــەیاری مێژوویـــی و دوو دۆســـتی مێژوویی دژ بە کـورد (عێـراق - ئێـران) ی لـــە 6 ی ئـــاداری جـــەزاییری ســـاڵی 1975 ناسراوە. ئەو ڕێککەوتنە لە پاشاندا مەینەتی و مـاڵوێرانی و خانەگەردانییـەکی وای بـە دوای خۆیـدا هێنـا بـە کتێبـان بگێڕدرێـتەوە کـە چ

کارەسات و کوێرەوەری و ماڵ و گوند و شاروێرانی بەدوادا هات ئێستایش شوێنەواری ڕەش نەبووەتەوە و باوەڕیش ناکەم بەو ساڵ و زەمانانە ڕەش ببنەوە .

ئەوسا من لە (ئیستگەی دەنگی کوردستان) کارم دەکرد ، یەکەمین پەیامنێری جەنگ بووم سەردانی بەرەی هێزەکانم لە زۆربەی سەنگەرەکانی پێشەوەدا لە چیاکانی (کۆڕەک و هەندرێن و زۆزک و سەرتیز و ڕواندز و گەلی مێگر و گەلی شێخ سەید و کەپکی ئارمووشین و چنێراوە لە بناری چیای هەندرێن کە بارەگای سەرەکی هێزی لێ بوو) هەمیشە ڕۆژانە بە ژمارەیەک ڕاپۆرتی ڕۆژنامەنووسی تۆمارکراوەوە دەگەڕامەوە ..

ئەوان ڕۆژان ئێمەمانان بەهێزی هیوا و خەونی ئومێدێکی زۆر لە ئاسۆی بیناییمان فراوانتر ، لێبڕاوانە کارمان دەکرد ، بە دڵێکی

ساف و سەرگەرمییەک قابیل بە تەمەنمان ، تەمەنی دەسپێکی گەنجایەتی و سەرەتای هەرەتی بەجێهێشتنی قۆناخی هەرزەیی کە لە دوایدا ڕۆژگاری نەفرەتی وێنەی ئۆقیانووسێکی بێ بن لێی هەڵلووشین ، نەیهێشت وەک ئادەمزاد بیبینین و بە کامی دڵ هەستی پێ بکەین ، ئێستاش وەختێ لە هەڵسووکەوتێکی نامۆی لە چەشنێک هەڵدەنگوین بە جۆرێکی دی لێکدەدرێتەوە و مۆری دواکەوتوویی و نەدیدکەیمان پێوە دەنرێ .

با سەرتان نەیەشێنم .. کە ئەو کارەساتە ڕوویدا من تەنیا بووم ، ماڵەوەمان لە دیوی ئێرانێ لە ئوردووگای پەنابەران بوون ، ماڵ و خانوومان زووتر بە بۆردوومانی فڕۆکەکانی سوپای عێراق وێران ببوو و هیچمان نەمابوو ، (لە هەمووی سەیرتر بۆیان گێڕامەوە کە پاش بۆردوومان ئەوەی

مابوو له پاشماوەی شڕ و شیتاڵی ماڵێمان کەس بە کەس ڕانەدەگەیشت لە بە تالان بردنی !!)

من بە خۆم کە لە بەرەکانی شەر دەگەڕامەوە ، بارەگایەکمان لە دەوروبەری دەربەندی ڕایەتێ (کانیی گۆرینان) لە دۆڵێکدا هەبوو ، من و حەمەڕەشید هەرەس و مەهدی ئومێد و ڕەوانشاد ڕەحمان فەرهاد کە بێژەری بەشی ئینگلیزی ئێستگە بوو لە خیوەتێکدا بووین ، برادەرانی تریش بەو لا و بەم لا ، سەر و خواری ئێمە لە خیوەتی دیکە ، لەوانە ڕەوانشاد بارزانی مەلا خالید بێژەری سەرەکی هەواڵ ، هەروەها حافز ئەنوەر مایی و ڕەوانشاد دەنسا هەریری بێژەری بەشی سریانی و خەڵەف زێباری و زۆربەی بێژەر و هەندێ لە نووسەرانی بەشی عەرەبی و تورکمانی و ئینگلیزی لەوانە دارا سەدیق نۆرجان

بێژەری بەتوانای عەرەبی و زۆری دی کە بە داخـەوە هـەموو ناوەکـانم لەبیـر نـەماون ، جاروباریش لە بنکەی ئیستگە لـە مەمیخـەلان کـە بەڕێوەبـەرانی تـەکنیکی و ئەنـدازیارەکانی لـێ بـوون لـەپێش هەمووانـەوە شـەهید عبـدولخالق مـەعرووف ، هـەروەها لـە ئەمینداریـیـەتی گشـتیی ڕاگەیانـدن کـە لـە گردمەیـدان (ئـازادی)ی بەرامبـەر گونـدی زینـوێی شـێخی لای لـەتیف هەڵمـەت و ڕەوانشـاد جـەلالی میـرزا کـەریم و فـەرهاد (ئەنوەر) شاکەلی و سـەلاح شوان و ئـەنوەر قـادر محەمـەد و ڕەوانشـاد عومـەر عـەلی ئەمین و خاتوو گەزیزەی کچی کە بەرنامەی لە ئیستگە هەبوو ڕێکدەکەوت دەمامەوە..

دوای ڕێککـەوتنی 6 ی ئـادار لـە جـەزاییر ڕاستەوخۆ دەمـانبینی ، بەبـەر چاوی ئێمـەوە چی چەکی قورسی وەک تۆپ و دژەفڕۆکە هەبوو بەرەو ئێران دەکشانەوە .

سەرەتا هەوڵێک بەو ڕووکارە هەبوو لە شێوەی سەرپشککردن بۆ بەردەوامی دان بە شۆڕش ، پاشان دەرکەوت پیلانەکە لەوە زۆر گەورەترە بیرمان لێ دەکردەوە..(هەر چەندە لەو کاو و دانەدا برووسکەیەک بە ناوی - م . س – ی پارتی بۆ بەغدا نێردرا ، من بە خۆم برووسکەکەم لە ڕادیۆی بەغدا بیستەوە بە داخەوە لە هیچ شوێنێک نە ئەوسا و نە ئێستا باسی ئەو برووسکەیە نەکراوە، کە پێ دەچێ دەسپێشخەرییەکی تاکەکەسی بووبێ . بۆیە بە برووسکەیەکی – هەتیوکەوتوو – دادەنرێ بەوەی لە هیچ جێیەک پشتڕاست نەکراوەتەوە ئەوەندەی لەبیرم مابێ برووسکەکە بۆ دان و ستان نوسرابوو، بەڵام حکومەتی بەغدا کە تازە چووبووە ژێرباری داواکانی ئێران بەوپەڕی لووتبەرزییەوە و بێباک و نابەرپرسانە تەنیا لە هۆیەکانی ڕاگەیاندنی خۆی وەڵامی

دایەوە بەو مانایەی بە هەموو شێوەیەک ئەم بژاردەیەی ڕەت کردبووەوە.. بەم جۆرە ئەم هەوڵە ، هەر چەندە درەنگیش بووبێ و هیچ هەوڵێکی دی بە ئاراستەی ئاشتی ناوخۆ لە بارودۆخێکی ئەنگوستەچاوی ئەو کات سەری نەگرت ، کە لە دواییدا ئەو هەموو کارەستانەی لێکەوتەوە کە لێی کەوتەوە .)

ئەوە بوو هەر لە دوادواکانی ناوەڕاستی مانگی ئادار وردە وردە لە پێشدا خەڵکی مەدەنی پاشان پێشمەرگە ڕوویان لە سنوور کرد ، هەر چەندە لە هەندێ بەرە شەڕێکی مەردانە کرا و عیراق ئەوسا بە بۆمبای فسفۆر لێی دابوون تا بە پێشمەرگە ڕادەگا زۆر لە خەڵکی مەدەنیشی شەهید و بریندار کردبوو ، کە هەندێ لە بریندارەکان هێنرابوونە نەخۆشخانەی خانێ ، من دوایی کە پەڕیمەوە ئەو دیو لە سۆراخی برادەرێکمدا چوومە

نەخۆشـخانە هەنـدێ لـەو بریندارانـەم بینـی زۆربـەیان بـە فسـفۆر سـووتابوون ، بەداخـەوە ئەو برادەرەی من (م . سـەردار) کـە پێشتر وتیان بریندارە لە نەخۆشخانە شەهید ببوو.

بــەینی 18-20 مانــگ بــوو، بــەخۆ و خــەمی هەموو دونیا (ئاوەها خۆم دەهاتـە بـەرچاو) وەکو ئەو خەڵکە بەپیادە ڕێم گرتەبەر بەرەو سنووری ئێران.

ڕێگەی هاملتۆن جادەیـەکی بـەرین و ڕاستان نـەبوو ئەوسا (ئێسـتاش شـێوەی جـارانی ون نەکردووە) ئـەو هـەرای ڕاکـە ڕاکـە و دۆخـی بێــئومێدبوونەش تــەواوی خــەڵکی لەلایــەک سەرسڕماو لەلایەکی دی سەرلێشواو کردبوو نەیانــدەزانی چــی بکــەن و بــەری خۆیــان لەکوێ بکەن..

پرسـیار دەهاتـە بەرابـەر پرسـیار، وەڵامـیش هەر پرسیار بوو... (بۆ؟)

زۆر لەوانەی چەکیان پێ بوو هەڵیان دەدایە ڕووبــاری شــێخی (ئێمــە بــەو ڕووبــارەی هاوتەریبی ڕێی هاملتۆن دەڵێین - ڕووباری شێخی-).

هەرچەنـدە مـن گیرفانپووڵییـەکی وام پـێ نـەبوو بەشـی حەفتەیـەکم بکـا، بـەڵام چونکـە تەنیا بووم لەزۆربەی ئەو خەڵکە باشتر بووم کە ماڵ و منداڵی وردیان پێ بوو...

وەک عـادەتیش لەچاوترووکانێـکدا ئازووقـە نـەما ، هـەر ماڵێـک بـوو چەردەیـەکی گـل دەدایەوە..

بڕۆ ... بڕۆ نەژاد، بەهارە بەوەخت ، ڕاستە، بەڵام هێشتا سووی ساردی هـەر هەستی پێ دەکـرێ و تـا بـەرەو ژووریـش دەبووینـەوە ساردتر دەبـوو، مـن کۆڵەپێشتێـکم لەشـێوەی جانتاییێکدا پێ بـوو، کـە هەندێـک بجگـوڕ و چەنـد کتێبێـک و وەردەواڵـەی وەک تـاخمی

ڕیش تاشینی تێدا بوو... بڕۆ .. بڕۆ نەژاد!
بەڵام بۆ کوێ؟بۆ چارەنووسێکی نادیار ، کە بەڕاستیش نەمادەزانی چی دەگوزەرێ و بۆچی؟ هەواڵی ناخۆشیش وەک ئاگری ناو پووش وابوو تێکەڵی سترێسی دەروونمان دەبوو هێندەی دی بێئومێدی دەکردین ، هەندێ جار بۆ هەندێ گەیشتبووە ڕادەی خۆکووشتن و کۆتایی بەژیان هێنان نەک تەسلیم بوون بەقەدەرێکی نادیار...

لەڕێگەدا زۆر لەبرادەر و ناسیاو و خزمم دیتن ، بێ ئەوەی ورتەیەکمان لێوە بێ، تەنیا سەیرێکی یەکمان دەکرد و حەپەساو لێک تێدەپەڕین.. هەر لەڕێگادا ، لەهەندێ شوێن خەڵکانێکم دەبینی ، لەپەنا بەردێک ، لەجادە لایان داوە ئاگریان کردووەتەوە تا گەیشتمە سنوور، لەچوار پێنج جێی ئاوا لام دا بەبۆنەی دەست و قاچ گەرم کردنەوە ، هەرواش بوو بەڕاستی دەست و قاچم سڕ ببوون ،

بـەڵام مـن ئەوسـا تـازە تەمـەنی هـەرزەیم بەتــەواوی تێنەپەڕانــدبوو، زیــاتر بەرگــەی ســەرمام دەگــرت و بــەپێ ڕۆیشــتنی ئــەو هەموو ڕێگایەش، ئەگەر ماندووشی کردبم. گوڕی بە قاچ و دەستم دابوو..

سـەیر لـەوەدابوو ، ئـەو خـەڵک و خوایـەش زۆربـەیان هێدمـەیان گرتبـوو ، هەنـدێکیان بەماڵ و خێزان بـوون ، کـە دەچوومـە لایـان ، قسەیەکی ئەوتۆیان نەدەکرد ، لەوەی بەدەر هەنــدێکیان ، هــەموویان نــا ، چایــەکیان لەقۆغەیەکی فافۆن یان پەرداخێک بێدەنگ لەپێش دادەنام. بێ ئـەوەی قسـەیەک بکـەن ، بــەڵام هـــەزاران پرســـیارم لەچاویانـــدا دەخوێنــدەوە ، بــۆ وای لێهــات ئــەوە چ قەدەرێکی شووم بوو ، بۆچی لەو دونیایە پان و بەرینـە کـەس تـەنیا ورتەیەکیشـی لەسـەر ئێمـە لێـوە نـایێ ، کـورد بـۆچی بـە درێژایـی مێــژوو ئەونــدە مــەزڵووم و خۆشــباوەڕ و

ساویلکە و نەزانە باوەڕ بە دژمنانی دەکا و ... تاد ..؟

هــەرچی چۆنێــکە پــێش خــۆر ئــاوابوون گەیشتمە حاجی ئۆمەران.

ئـەو دەمـەی باسـی دەکـەم حـاجی ئۆمـەران جمـەی دەهـات لەخـەڵک و پێشـمەرگە ، کـە زۆریان چەکداریش بوون.

لاونیــو پرســیارم دەکــرد ، چــی بکــەین؟ هەمـــــدیس وەڵامـــــم بەپرســــیاری تـــــر وەردەگرتـەوە.. جێـگا و شـوێنێکی دیـاریکراو نەبوو شەوی تێدا بـەڕێ بکـەین ، هەرچەنـدە مــن وەک خــۆم زۆر دۆســت و ناســیاوی نزیکیشم لـە خـەڵکی حاجی ئۆمـەران هـەبوو ، بەڵام دۆخەکە بەجۆرێک شێواو بوو لـەئاپۆڕە و قـەرەباڵغی و کـەس بەکـەس نـەبووی ئـەو سـاتەدا حـاجی ئۆمــەرانم لــێ ببــووە بەغــدا کەسـم نەدۆزیـەوە ناچـار هـەر وا لەپـەنا و

پەسیوان ، هەبوو لەبن سواندەی ماڵان ، لەسەر بانان ، کە زۆر ساردیش بوو حەوانەوەی تێدا ئەستەم بوو ، شەومان بەکوتکەخەو یان بەبێداری یا بەدواداچوونی هەواڵان بەڕێ کرد.

لەگەڵ کازیوە و وردە وردە لێچوونەوەی ڕەشایی شەو خەڵک تێکڕا خۆیان تەیارکردبوو بەرەو گوندی (شیوەڕەش) دوا گوندی سنووری عێراق و پاشان سنوور بە ئیستیلاحی ئێرانییان مەرزی ئێرانێ.

لەو لاشەوە هەواڵەکان و پێوەنانی هەندێکیش وەک عادەتی هەردەمی کۆمەڵگەی دواکەوتوو لەبارەی پێشڕەوی هێز و فڕۆکە جەنگییەکانی سوپای عیڕاق دونیای لێ کردبووینە چەرمی کێژوولە (چۆلەکە). ڕێچکە بەستنی ئەو حەشاماتە لەگەڵ بەیانی دا تا دەهات زیاتر دەبوو، لەناو

ئــاپۆڕای ئــەو هــەموو خەڵکــە و فشــاری
بەرپرسانی سنووری ئێران لەپاڵنان و پشکنین
و چەککردنی ئەوانەی چەکیان پێ بوو (من
بە خۆم تفەنگەکەم لەگەڵاڵە بەتەمای خزمێک
بەجێهێشــت ، دەمانچەیــەکم هــەبوو پێشــتر
باوکم بەدیاری بـۆی هاتبوو دابووی بەمن،
دڵـم نـەدەهات بیـدەم بەکـەس بـەئاگاداری
بـاپیرم لـە لەدەوروبـەری زەوییـەک ئێمـە
پێمـان دەگـوت زەوی(دۆڵاوە گـەرمێ) لـەبن
پاردەیـــەک شـــاردەوە بـــەهیوای ئـــەوەی
وەختێـک دێ دەریدەهێنمـەوە ، دیـارە ئـەو
وەختــە ئێســتاش نــەهات .. واتــە مــن
لەکۆڵەپشتێکی سووک زیاترم پێ نەبوو، کە
سێ چوار کتێب و هەندێ کەلوپەلی پێویستی
ڕۆژانە و چەردەیەکی کەم لەنان و خواردنی
قووتــووکراو، کــە هەمیشــە پــێم دەبــوو
بەتایبەتی کە بۆ ڕوومالّی هەواڵ و ڕاپۆرت
بـۆ ئیسـتگەی دەنگـی کوردسـتان سـەردانی

بـــەرەکانی شـــەرم دەکـــرد ، بـــەڵام کێشـــە لـــەوەدابوو لـــەناو ئـــەو ئاپۆڕایـــە و ئـــەو پاڵەپەستۆیە ئاسان نەبوو بگەیتە لای کابرای مەرز .

بەهـەر حـاڵ مـن لەگـەڵ کـازیوەدا وەڕێ کەوتبووم، ئینجا بەهەزار حاڵ پێش داخستنی مـــەرز ، کـــە لەگـــەڵ بوولێـــڵدا دادەخـــرا پەڕێمـــەوە ئـــەو دیـــو.. لەوبـــەر بـــەدەیان ئۆتۆمبێـــل و پـــاس وەســـتابوون نەفـــەریان دەبردنـــە خـــانێ (پیرانشـــار)، جێـــی خـــۆم لەپاسێکدا کـردەوە ، هـەرزانتر بـوو، ڕاسـتی مـــن پارەیـــەکی لـــەو ڕەنگـــەم پـــێ نـــەبوو ، پێشـمەرگە ئەوسـا مووچـە ، وەک مووچـەی نـەبوو ، نـاوە نـاوە گیرفانپووڵییـەکیان بـەناوی (یارمەتی) دەداینێ ، من مانگانە چوار دینـارم وەردەگـرت ، بەحیسـاب پـەیامنێری جـەنگ بـــووم و هـــاتووچووم زۆر بـــوو ، جاروبـــار ڕەگـەڵ ڕۆژنامەنووسـی بیـانیش دەکـەوتم ،

ئەگەر تاک و تەرا هاتبان و بیانویستبایە بچنە بەرەکانی شەڕ ، ناڵێم چوار دینار کەم بوو ، بەڵام بۆ گەنجێکی تازە وێڕاگەیشتووی وەک من بەحاڵ دەیگەیاندمەوە یارمەتییەکی دی، بەتایبەتی زۆربەی جاران نان و خواردنم یا لەبارەگاکانی پێشمەرگە دەبوو ، یان لەبارەگای ئیستگە بەتایبەتیش لەبارەگای هەمیشەیی خۆمان ، تیمی کارمەندانی ئیستگە لە (کانی گۆڕینان) نزیک دەربەندی ڕایاتێ کە لەپێشدا باسم کرد...

بەینی سنووری عێراق-ئێران دانراوە (کە لەڕاستیدا نە عێراقە و نە ئێران).

تا خانێ کە ئەوسا ئەگەر لەبیرم نەچووبێ (ناحییە) بوو ، نەدەگەیشتە سەعاتێک، بەڵام بەهۆی ئاپۆڕای پەنابەران کە هەموو بەپێ ڕێیان گرتبوو و ئەو ژمارە زۆرەی ئۆتۆمبێل و پاسان ، دەتگوت لەسەر هێلکان دەڕۆین بە

نزیکــەی چــوار ســەعات زیــاتریش ئــەوجا گەیشتینە شاری خانێ ، خەڵکی خانێ دەتگوت خۆڵ و دۆیان بەسەردا کراوە ، ماتەمینییێکی ڕانەگەیێنراو لەچاوی کوردی ڕۆژهەڵاتێشدا دەخوێندرایەوە. مـاڵی ئێمـە لـە ئۆردوگـای ئاواران لەشنۆیێ (نەلێوان)ێ بوو، شەویش بوو بەو حاڵ و وەزعە و دڵشکان و نیگەرانی و خەم و بێهیوایی و چارەنووسی نادیار وەکو ماری ئەفسانان لەزۆربەی هەرە زۆرمان ئاڵا بوو نە پێوەی دەداین نـە بەریشی دەداین ، کە ڕەنگە ئەگەر پێوەی بدابووواین زۆرمانی ئاسوودە دەکرد.

ماڵی خاڵێکم لەخانێ بوو، ئەو شەوەم لەوێ بەڕێکرد ، بـەڵام چ بەڕێکردنێـک، بەچەنـدان کابووسی تۆقێنەر.

خـــانێ بـــەئاپۆڕای پەنابـــەرانی کـــوردی گــەرمێنێ(کوردی باشــوور) چواربەرابــەری

خۆی خەڵکی تێ ڕژابوو و بەردەوامیش بوو.. لەگەڵ ئەوەی خەڵکی ئەوێ میواندۆست و میهرەبان بوون یارمەتیان دەداین ، ئێ دیسان هەندێ لەئاوارەکان بەتایبەتی ئەوانەی ماڵ و حاڵیان نەبوو یان ئەگەر هەیشیان بوویێ لەئۆردووگا دووره دەستەکان بوون کارێکی ئاسان نەبوو لەو کاتەدا جێیان دەسکەوێ ..

بۆ ڕۆژی دوایی هەرچی چۆنێک بوو خۆم گەیاندە ئۆردووگای نەلیوان لەشنۆیێ ، بەڵام گوتیان گواستراونەتەوە ئۆردووگای(ڕەبەت) نزیک شاری سەردەشتێ ،ئینجا وەرە بەو حاڵە وەرسووڕێوە بۆ سەردەشتێ. کە گەیشتمە ئەوێ ، ئۆردووگای ئەوێش لەخانێ پشێوتر و قەرەباڵغتر بوو، بەحاڵ ماڵی خۆمانم دۆزیەوە ، دایکم کە منی بینی یەکسەر دایە پڕمەی گریان ، ئیدی نازانم لەخۆشی ئەوە بوو جارێکی دی منی

بینیوەتـەوە ، کـە ئەوسا پاگەنـدە و دەمگـۆی هەمـــــەجۆر کرابـــــوو ، لـــــەبۆردوومانی باڵــەفڕەکانی حکوومــەتی بەغــدا کــوژران و برینــدار بــوونی خــەڵکێکی زۆر بەتایبــەتی لەئیستگەی دەنگی کوردستان کە هـەر جارێ فڕۆکــە هاتبــان پێشــەکی هــەوڵیان دەدا لــە ئیستگە بـدەن ، یـاخود بـۆ حـاڵی خۆمـان بـوو، کە ماڵ و خانوومان لەگەلاڵە بـەبۆردوومانی فڕۆکە تـەخت بـوو بـوو ...(دایکم تـا وەفـاتی کرد چەندین جار ماڵی وێران بووە دواجاری لەشــەڕی نــەوەدەکانی ســەدەی ڕابــردووی برایان بوو)

لەو ئان و ساتەدا حکوومەتی بەغدا عەفووی دا لەپاڵیشــیدا چەنــدان وەفــدی حکوومــەتی عێــڕاق ســەردانی ئۆردووگــای پەنابــەرانیان دەکرد و هانیان دەدایـن بـۆ گەڕانـەوە ، ئیتـر بــەکورتی چەنــد ڕۆژێکــی نــەبرد چ بــەهۆی فشـاری بـەردوامی ئێـران بـێ یـاخود نیـازی

گەڕانـەوەی خـەڵک ئۆردووگاکـان بەرەبـەرە چۆل دەبـوون ، کۆچی پێچەوانە و گەڕانەوە بۆ دیوی عێراقیٚ دەستی پێکرد ..

ڕاســـتی مـــن بڕیـــاری خـــۆمم دابـــوو ، نەگەڕێمەوە ، بەو جۆرە ئەوان بەرەو گەڵاڵە، منـیش دوای ئـەوەی هەنـدیٚ لـەبرادەرانی هاوپۆلم دۆزینـەوە پاش مانـەوەی ماوەیـەک لە شنۆ و نەغـەدە و خـانیٚ و مهاباد، چوومـە ئۆردووگـای (زێـوە) لەدەڤـەری مەرگـەوەڕ، لـــەویٚ بەحیســـاب بـــەپێی پرۆگرامـــی پەروەردەیی عێراق دەخوێندرا قوتابخانـەمان بـۆ کرایـەوە، (دواناوەنـدی زمنـاکۆ). مـن ئەوسـا لـەپۆلی پێنجـی ئامـادەیی دەسـتم بەخوێنـدن کـردەوە، ژمارەیـەک لـەهاوپۆلانی دواناوەنـدی گەڵاڵەیشـم لەوێـدا بینینـەوە ، بەڵام داخەکەم ئێران ئەو قوتابخانەشی پاش چەنـد مانگێـک داخسـت ، قبـووڵی نـەبوو بـەپرۆگرام و بەرنامـەی پـەروەردەیی لـە

عێراق پەیڕەو دەکرا بەردەوام بێ. (لە لایەکی دی هەر لەو کاودانەدا کە نەماندەزانی چارەنووسمان بە چی دەگا ، بێدەستی خۆم بەداوی خۆشەویستییەکەوە بووم ، یەکەمین خۆشەویستی .. کاژێک لە کاژە بەژن بڵندەکانی ڕۆژهەڵات..

بە داخەوە دوای گواستنەوەمان بە زۆری بۆ شارێکی دوورەدەستی باکووری ئێران لێی دابڕام ، هەر ئەو دابڕانە بوو تا ئەمڕۆ ، بەم جۆرە ئەو زامەیش هاتە پاڵ زامەکانی دی ئەوسا و ئێستا .. ڕاستیی ئەو داوە لە خۆیدا چیرۆکێکە کە پێم وا نییە ئێرە جێی گێڕانەوەی بێ ..) پاشان من گەڕامەوە شاری مهاباد لەوێ هەندێ لەبرادەر و ناسیاوەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووسم بینینەوە، لەوانە ڕەوانشاد جەلالی میرزا کەریم ، سەلاح شوان ، هەروەها مامۆستا ئەحمەد هەردی و ژمارەیەکی دی...

کەس لەکەسی نەدەپرسیەوە ڕۆژگارێک بوو وەک چوو نەیەتەوە، هەرچەندە بەداخەوە بەشێوەیەکی دی هاتەوە ، وەک بڵێی ئەمە قەدەری کورد بێ ، بەدبەختی بیداتە دەست بەدبەختیەوە... ئەمەشم بەو بۆنەیەوەیە دەگێڕمەوە ئێمە ناوە ناوە سەردانی نەغەدەمان دەکرد کە لەو کاتیدا تاڕادەیەک هەموو سەرکردایەتی شۆڕشی لێ گیرسابوونەوە.

لەیەکێک لەو سەفەرانە ، لەگەڕانەوەم بۆ مهاباد بە پاسێکی 18نەفەری لەڕێگادا وەرگەڕا ، هەندێ سەرنشینی تێدا بریندار بوون ، یەکێکیان من بووم کە پیلم شکا ، پاش ئەوەی لەهۆشی خۆم چوو بووم کە بەخەبەرهاتم وا دیار بوو نەشتەرگەریان بۆ کردبووم ، خۆم بینی بەتەنیا لەسووچێک لەسەر قەلەوێرەیەکی سەفەری لەنەخۆشخانەی مهابادێ فڕێ دراوم ،

هەرچی چۆنێک بوو ئێستاش بیرم نەماوە چۆن کاک جەلالی میرزا کەریم زانیبووی لەنەخۆشخانە هاتە لام ، من ئەوسا بەقەرزی کەی خوا دەروویەکی کردەوە لە ئوتێلی (پارس) دەنووستم، هەر بەو شێوەیەش نانم لە چێشتخانەی (پارس) کە بەتەک ئۆتێلەکەوە بوو دەخوارد...

(هەرگیز لەبیرم ناچێتەوە بە هۆی ئەوەی قەرزێکی زۆرم لەسەر کەڵەکە ببوو ، کابرای شاگردی چێشتخانە لە ئوتێل ، کە بە پاڵ چێشتخانەوە بوو هاتە لام و وتی: ئاغا خوایشت دەکەم بەڵام ئاغام دەڵێ ناتوانین چیدی بە قەرز بدەین ، منیش هەر ئەوەندەم پێ گوترا بەو مانایە پێم وت با ئاغات خاترجەم بێ پارەکەی ناخورێ و بە دڵنیاییەوە بەم زووانە بەخۆم بۆی دێنم) ئەو شان شکانەی من لێم بوو بەبەڵایەکی گەورە هەموو ئامازە پزیشکییەکان وایان

دەردەخست سەقەت دەبم ، وا دیار بوو نەشتەرگەرییەکەیان هەروایی بۆ کردبووم، بە قەرز بێ یا بە یارمەتی هەندێ لە خزم و دۆستان زۆر دکتۆرم لەنەغەدە و مهاباد و ورمێ و تەورێزێ کرد بێ سوود بوو ، تا ئەو ڕۆژەی لەگەڵ مامۆستا ئەحمەد هەردی و کاک جەلالی میزرا کەریم و چەند برادەرێکی دی لەچێشتخانەی پارس لە مهاباد دانیشتبووین پیاوێک هاتە لامان ، کە پێیان ناساندم دەرچووی مامۆستا نەجمەدینی ئەنیسی بوو بەڕێوەبەری ئیستگەی ڕادیۆی مهاباد، کە سەربردەی پیل شکاندنەکەی من هاتەوە گۆڕێ وتی ئەگەر فلان (واتە من) ڕازی بێ چاکی دەکەمەوە ، بەهەر حاڵ منی بردە گوندێکی نزیک مهاباد(شۆڕاوا) بۆ ماڵی بەیتارێکی میللی بەناوی (عەلی شۆڕاوایی)، ئەو پیاوە زۆری ئەزیەت دام تا ڕادەیی لەهۆشخۆچوون ، بەڵام چاکی کردمەوە...

دوای ماوەیەک خولێکی تایبەتی بۆ قوتابییە ئاوارەکان بۆ فێربوونی زمانی فارسی کرایەوە ، بەو هیوایەی ساڵی دادێ لەقوتابخانەکانی ئێران درێژە بەخوێندن بدەن. (کە خۆشم یەکێک بووم لەو قوتابیانە).

تازە دەورەکەمان تەواو کردبوو ژمارەیەک ناو بەهۆی دیواری مزگەوت و سینەما و شوێنە گشتییەکان ڕاگەیێنرا ، ئەگەر ئەو ناوانە لەماوەی 48 سەعات خۆیان بە پۆلیس و کەلانتەری بەقەولی ئەوان مەعرەفی نەکەن تەسلیمی عێراقێ دەکرێنەوە، ناوی من یەکێک بوو لەو ناوانە ، بەکورتی دوای ئەوەی خۆمان ناساند لەترسی ئەوەی ڕادەستی عێراقمان نەکەنەوە ، ئێمە کۆمەڵێک بووین چووین خۆمان ناساند و کاتێکی دیاریکراویان بۆ دانایین کە نەدەگەیشتە هەفتەیەک، ئێمەیان لەگەراجێکی

شاری نەغـەدە کـۆکردەوە و سـواری پاسیان کردین(پاسی هـەژدە نەفـەری) هـەر پاسـە و بـە ئاراسـتەیەک و کەسـیش نەیـدەزانی بـۆ کوێمـان دەبـەن و چیمـان لـێ دەکـەن ، هـەر لەگەراج هەر یەکەو هەزار تمەنیان پێ داین، کە ئەوسا دەیکردە پەنجا دیناری عێراقی.

پاسـەکەی ئێمـە ڕێگـەی ورمێـی گرتەبـەر ، ئەوسا بە (ورمێ)یان دەگوت (ڕەزاییە)، ئێمە دەوری سەعات 10ی بەیانی بەڕێ کـەوتین ، هەر لەڕێگا شەومان بەسەرداهات، بە تەورێز و ئـەردەبیل و چەنـدان شـار و شـارۆچکەدا تێپـەڕین تـا درەنگـانی شـەو گەیشـتینە شـاری (ڕەشـــت) ، دوایـــی زانیمـــان لەشـــاری (ڕەشـت)ین ، ئێمـەیان لـەنزیک کارگەیـەک دانا لەشوێنێک نزیکی ڕەشت ناوی (سـوومعە سـەرا) بـوو. لەوێـدا هـەر دوو سـێ ڕۆژ ماینـەوە و پێیـان وتـین دەتـوانن بچنـە شـار و لـەوێ لـە ئوتێل بـن، ئێمـە چوار پێنج کـەس

بووین ، ئەوەی بەبیرم مابێ خۆم و ملازم شوان ، کە دوایی بەملازم شوانی پاسۆک ناسرا ، هەروەها خوالێخۆشبووان د.سەعەدی غەریب، ڕاگری کۆلیژی کشتوکاڵی زانکۆی سلێمانی و مارف ژاژڵەیی چووینە ئوتێلێک ناوی (بین المللی) بوو (ئوتێلێکی بێ پلە و پایە بوو ناوەکەی لێ خەسار بوو) ، دیارە کە خەرجی ئوتێل و خواردن لەسەر حسابی خۆمان بوو ، ئێمەش ئەوانەی کە ناوم هێنان پێکەوە بووین ، بەتایبەتی من پارەیەکی ئەوتۆم نەبوو ، زۆر جار برادەران هەقی خواردنێکی هاکەزاییان بۆ دەدام .

شاری (ڕەشت) شارێکی جوان و خۆش و شارستانی بوو و لەبەندەری پەهلەوی ئەوسا (ئەنزەلی ئێستا)نزیک بوو ، کە بەتایبەتی کەشتی سۆڤیەتی ئەوسا لەنگەریان لێ دەگرت. برنجێکی دەرجە یەکیان لەتەواوی ئێرانێدا هەبوو ، دەڤەرێک بوو بەبرنج

بـەناوبانگ بـوو، هەمیشـە بـارانێکی نـەرمی هەبوو ، بەڵام بە ئێمە چی کە شەشدەرمان لێ گیرا بوو نە خەرجیمان هەبوو نە کەس خـۆی لـێ دەکـردین بـە سـاحێب و لای لـێ دەکردینەوە..

دەزگایەک سەروکاری پەنابەرانی لەدەستدا بـوو ، هـەر ڕۆژەی بەبیانوویـەک خۆیـان لـێ دەدزینـەوە و هیچیـان بـۆ نـەدەکردین تـەنیا قەولیان پێ دەدان و بەقسان ڕایانگرتبووین کەسیش کـارێکی پـێ نـەدەدان ، ڕێککـەوتنی جەزاییر لەگەرمیدا بوو، ئێران نەیدەویست عێــراق وا تــێ بگــا هــانی پەنابــەران دەدا نەچنەوە ، ئەوە مایەوە تا وای لێهات زۆری نەما بوو بگەینە قۆناخی سواڵی سەرجادە ، لەهەمووشـی وێرانتـر پـارەی ئوتێـلمان زۆر هاتبووە سەر... بەو جۆرە ئێمە ، من و ملازم شوان و خوالێخۆشبووان د.سەعدی غەریب و مــارف ژاژڵــەیی بــەناچاری بڕیــاری

هاتنــەوەمان دا تەنانــەت مــن کــە پــارەی ئوتێـــــلم نـــــەبوو ، جانتاکـــــەم بەپشـــــتێنی لەباڵەکۆنەکەوە شۆڕ کردەوە خوارێ دەنا کابرای خاوەنی ئوتێل ڕەنگ بوو بەگرتنی بدا بووام ..

بەهەر حاڵ پێش ئەوەی بێینەوە دەرگا نەما لێی نەدەین ، من کە هیچ وەرقەیەکم نەبوو دوو جار بەدزی چوومە تارانێ ، سەفارەت نەما ئەوەی دەستم پێ ڕاگەیشتبێ نەچم بێ سوود بوو چونکە هیچ هەویە و ناسنامە یا پسوولەیەکمان نەبوو ، نەماندەتوانی بچینە ئوتێــل ، پارەشــمان نــەبوو ، بۆیــە ئەگــەر شەوێک یا دوو شەو بمابایەنەوە لە مەیدانی شەهیاد (مەیدانی ئازادی ئێستا) دەماینەوە و لــەو گــۆڕە دەنووســتین. ، کــەس پــارەی بەقــەرزیش پــێ نــەدەداین ، دەنــا هــەر لەهــەمان ئوتێل خەڵک و خوایەکی لێ بوو هەبوون بوون ، وەکو ئێمەش ئاوارە بوون ،

(مەبەستم لەگەڵ ئێمە هاتبوون)... ئینجا بەمن چی؟

ئیمە هەر چوارمان چووینە شوێنی مەبەست، کە وا بزانم ئەگەر لەبیرم بێ بارەگای (شیر و خورشید) بوو ، کە هەر ئەوانیش قەولی زۆریان پێ دابووین و هیچیان جێبەجێ نەکرد بوو ، وا دیار بوو خەڵکی دیشی لێ بوو ، ناویان نووسین ، دوای چەند سەعاتێک چاوەڕوانی ، ئێمە کۆمەڵێک بووین سواری پاسێکی (هەژدە نەفەریان) کردین بەرەو سنوور ، لە ڕێگای -کرماشان قەسری شیرین-خوسرەوی خانەقییەوە. پاس کەوتە ڕێ ، ئاخر بەینی ڕەشت و سنووری عێراق بەو ڕێیەدا ماوەیەکە ، لەڕێگادا شەومان بەسەردا هات ، وەک ئێستام لەبیرە کە گەیشتینە تاق بووستان د.سەعدی ڕەحمەتی کە نەختیکی لەڕێگادا خواردبووەوە دەستی کرد بەگریان بەدەم ئاهەوە بە دەنگێکی

بــەرزیش هــاواری دەکــرد: (ئــەوە تــاق بووســــتانە ، ئـــەوە کوردســــتانە) ، نـــاوی کوردســــتانی زۆر دووبـــارە دەکـــردەوە و دەگریا ، گەیشتە ئەوەی زۆر لە سەرنشینانی هەژدەنەفەرییەکەیشی هێنایە گریان ...

ســـەعات دوازدە و قســـوری شـــەو بـــوو گەیشـتینە سـنوور لـەدیوی ئێرانـێ ، خـاو و خێزانێکی زۆری لێ بوو ئەودیویش دیار بوو، ژمارەیـەکی زۆری لـە بارهـەڵگرە درێژەکـان (ترێـلە) وەستا بـوون ، ئێمـە ئـەو شـەوە کـە ناوەڕاسـتی پـاییز بـوو لـەو بیابانـە ماینـەوە، تەنانەت من چەند کتێبێکم لەجانتاکەمدا بوو ، کە هـەر ئـەو جانتایەشم پێ بـوو لەسـەرمان ســووتاندمان ، بــەیانی لەگــەڵ ڕۆژهــەڵات سنوور کرایەوە ، ڕاستی زۆربـەمان پەشیمان بووینــەوە هەرچەنــدە لــەناچاریش بــووبێ ، بـەڵام کـە بینیمـان بـەچ ئیهانـە و لێخـوڕینی ئاژەڵئاسا لـەو دیـوو دەمـان بـەن بـۆ دیـوی

عێراقێ ، سەربازەکان ئەو خەڵکەیان سواری ترێلە دەکرد ، وایکرد بە تەواوی پەشیمان ببینەوە ، هەر چەندە لە دیوی ئێرانیش بەوپەڕی ناچاری بڕیاری هاتنەوەمان دابوو بەڵام تازە چارێکی دیمان لەبەر دەم نەمابوو و وەک دەڵێن تازە تیر لەکەوانێ دەرچوو بوو .. تازە ڕۆیشتبوو بەهیچ شێوەیەک ڕێگەی گەرانەوەمان لەپێشدا نەمابوو.

تا پەڕینەوە دیوی ئەو سنوورەی کردوویانە بەسنووری عێراق بەهۆی قەرەباڵغی چەند سەعاتێکی دیکەی پێ چوو ، هەر لەگەڵ پەڕینەوەمان سەربازێکی زۆری لێ بوو، یەکسەر سەری ترێڵەکانیان ئاواڵاکرد وەک ئاژەڵ سواریان کردین ، بەپەستان لەدواوەی ترێڵەکانیان دەپەستاین ، ژن و منداڵی ساوا و پیر و گەنج ، کە بەزەحمەت جێی دانیشتمان دەبووەوە ، نزیکەی سەعات و

نیوێک ئاوا ماینەوە تا زۆربەی ترێلەکان پڕ کران ، ئینجا وردە وردە وەجوولە کەوتن ، یەکەم شار پێیدا ڕۆیشتین خانەقی بوو، خەڵکێکی زۆر لەم بەر و ئەو بەری جادە بوون ، وا دیار بوو حکوومەت هێنابوونی، هەندێکیش ڕەنگە بەعسی بووبن ، پەلکە شووتیان تێدەگرتین ، ئێستاش لەگوێمدا دەزرنگێتەوە ، کە بەدەنگی بەرز لەگەڵ هاوێشتنی توێکڵە شووتی دەیانگوت (حوکمە زاتییەکە هاوردتان)، وا دیار بوو دەزگا حزبی و ئەمنییەکانی حزبی بەعس ئامادەکاریان بۆ ئەوە کردبوو ، دەنا ئێمە دوور و نزیک خەڵکمان دەدی دەم و چاویان وێک هاتبووەوە و بە خەمبارییەوە وەستابوون ، وا دیار بوو زۆربەیان بەزۆر هێنرابوون.

ترێلەکان خۆشبەز نەبوون لەسەرخۆ دەڕۆیشتن ، کە نەمان دەزانی بۆ کوێمان دەبەن، هەرچەندە ئێمە بەحیسابی (عەفووی

عـام) لێبــووردنی گشــتیی گەڕابووینــەوە و قــەولی ئــەوەیان پێــدابووین هــەر کــەس دەچێتـەوە شـار و شـوێنی خـۆی ، پاشـان وا دەرنەچوو....

ئێسـتا ترێـلەکان بەخێراییـەکی مامناوەنـدی دەڕێیێـدان ، ئێمـەش جگـە لـەتۆز و غوبـاری ڕێ، نە تیکە نانێک نە قومـە ئاوێکیان پێدان. ترێــلەکان بــەرێوەن .. خانــەقییمان بــەجێ هێشت تا گەیشتینە بەغدا بەژمارەیەک شار و شارۆچکەدا تێپەڕین ، کە گەیشتینە بەغدا ، دەمێک بوو شەومان بەسەردا هاتبوو، دیارە بەغــدا وەک شــارێکی دیــار و هەڵکــەوتوو ســــەردەمگەلێکی بەخۆیــــەوە بینــــووە تــــا گەیشتووەتە ئەو ڕۆژە ، نەتـەوە و ڕەگـەزی جیاجیا بـە درێژایی مێـژووی حوکمیـان تێـدا کــردووە ، زۆر جــاریش کەوتووەتــە بــەر شاڵاوی شەڕ و داگیرکاریی و وێران بـوون ، ئەوەتا ئێستاش بەو ڕەنگەیە کە عەرەب بە

پایەتـەختی بـەنازی خۆیـانی دەزانـن .. ئێمـە لەپشــتی ترێلــەکان ئــاخنرابووین، چەنــدان سەعات بوو بێ نان و ئاو ، بەرمان بەجوانی و ڕوونــاکی شــەقامەکانی بەغــداوە نــەبوو ، لەگــەڵ ئەوەشــدا ڕەونــەقی ســاختمان و شــــەقامەکان ، ســــەرەڕایی برســــیەتی و تینوویەتی و ژاوەژاوی قەرەباڵغی ، زۆربەمان لەپشــتی ترێــلەوە جــار بــەجار بــۆ تەماشــا سەرمان هەڵدەبڕی ، سەیری جادە و بەری ڕوونــاک و درەوشــاوەی بەغــدا و گڵۆپــە درەوشاوەکانمان دەکرد.

لێ خـوا شاهیدە گڵۆپەکانی بەغدا لـە برینـە هەمیشە خوێن لەبەر ڕۆییەکانی ئێمە گەشتر نـەبوون ، بـەڵام برینـەکانی ئێمـە کـە دەیـان ســــاڵە هــــەر چەنــــد ســــاڵ جارێــــک دەکولێندرێنـەوە. ئـەوەتا ئێسـتاش بـەخۆ و بەبرینـە گەشـە کوولێنراوەکانمـان لـە ترێـلان ئــاخنراوین، کــە تــا ئــەم ســاتەش بەبەغــدا

تێدەپـەڕین نـازانین بـۆ کوێمـان دەبـەن و بەتەمان چیمان لێ بکەن.

نـازانین لەکوێـدا وەک کۆمەڵـە بوونـەوەری تێکەڵـــە لەکوێـــدا هەڵمانـــدەڕێژن چـــۆن لەسـنووردا تێیـان هاوێشـتین وەک ئـەوەی ئاژەڵگـەلێک لەپشـتەوەی ترێـلەکان بارکـەن وابوو..

ماوەیەک تاڕادەیەک زۆری پێ چوو هێشتا بەغدامان بەجێ نەهێشتبوو، دیارە من وەک خۆم کەم تا کورتێک شارەزای بەغدا بووم ، بەڵام بەغدا شارێکی گەورەیە و بە ڕووباری دیجلەوە بووە بەدوو بەر، بەری ڕەسافە و بەری کەرخ، من هەر ئەوەم لەبیرە ئێمە لەگەڕەکی (الشعب)ـەوە لە بەری ڕەسافە هاتینە ناو بەغدا ئەوەی دی بەهۆی شلۆغی و قەرەباڵغی شەقامەکان ، ماوەیەکی زۆرمان پێ چوو تا بازگەی بەری باشووری بەغدامان

بڕی و لەشاری دەرچووین و هاتینەوە سەر ڕاستە ڕێی شەقامی دەرەوەی بەغدا بەرەو باشوور... ترێلەکان بەخێراییەکی مامناوەندی دەڕۆیشتن بەمەزەندە نزیکەی سەعاتێک و هەندێکی پێچوو ڕووناکایی شارۆچەکەیەکمان لێ دەرکەوت ، هەر لەدووررڕاش هەندێکمان لەپشتی ترێلەکەماندا لەگەڵدا بوو هێشتا نەگەیشتبووینە بازگەی شارەکە وتیان ئێرە (مەحموودیە)یە...

چەندی لەمەحموودییە نزیک دەبووینەوە ترێلەکان خێراییان کەمتر دەبووەوە تا ئەوەی هەر دوای دەربازبوونمان لەبازگەی پێشەوەی شارەکە بەماوەیەکی کورت ترێلەکان وەک ئەوەی هەر ترێلەیەک فارغۆنی شەمەندەفەرێک بێ یەک بەدوای یەک لەجادەیان لادا و وەستان ، لەو دەمەدا ئێمە بیرمان بۆ ئەوە چوو دەبێ بەتەمای چی بن... هەندێکمان بیری بۆ شتی خراپ چوو تا

ڕادەی کوشتن، زۆرینەش منیش هەر لەگەڵ زۆرینەدا بووم ، وتم ڕەنگە نان و ئاوێکمان بدەنێ ، کە نزیکەی شازدە سەعات بوو بەڕێوە بووین هیچیان پێ نەدابووین ، منداڵان لەپشتی ترێلە بەخۆیاندا کردبوو ، ئەوە جگە لەسەرما و تۆزی ڕێگا لەپشتی ترێلەی سەرکراوەدا هەراسانی کردبووین، کەچی دەرچوو بۆ پاسەوان و شوفێری ترێلەکانە پشوویەک بدەن و نان و چا لەو چەند چێشتخانەیە بخۆن ، کەوا پێ دەچوو پێشەکی بۆیان ئامادە کرابێ ، بەوەی ترێلە بەترێلە هاتن ئاگاداریان کردینەوە کەس دانەبەزێ و لەجێی خۆی نەجوولێتەوە، هەرچەندە هەندێ لەو بەساڵاچووانەی ناو ترێلەکان ئاوا شەفاعەتێکیان بۆ ژن و منداڵەکان کرد کە برسیانە و تێنوویانە و هەیە پێویستی بەسەر ئاوە… دادی نەدا . سەعات و نیوێکی زیاتری پێ چوو تا شوفێر

و پاســـەوانەکانی لەگـــەڵیان بـــوون ، هـــەر
ترێلەیەک دوو پاسەوانی چەکداری لەگەڵدا
بوو ، کە لەپێشەوەی ترێلە سوار بوو بوون
نان و چایان خوارد ئێمەش لەناو ترێلەدا
ئـــەژنۆمان لـــەباوەش گرتـــووە ، ئـــەوەی
دەبـــۆرژێ ، ئـــەوەی بیـــر لەچارەنووســـی
نادیاری خۆی دەکاتەوە، تێشمان دابوو
لەماوەی وەستانی ترێلەکان بەهەر جۆرێک
بووە پەنایەکی دروست دەکرد میزێک لەناو
بۆدی ترێلەدا بەناو درزی بۆدی بەسەر
تایەکاندا شۆڕ دەکردەوە کە هەندێکیان
نیوەی هەڵدەبەزییەوە و بەخۆی دەکەوتەوە،
یەکیان من بووم لەگۆشەیەکی ترێلەدا ئەو
قارەمانیەتیـــــەم نوانـــــد و زۆربەیشـــــی
هەڵبەزییەوە و بەخۆم کەوتەوە، کار لەوە
ترازا بوو چیتر خۆمان ڕابگرین ، ئەوەی باش
بوو من دوو سێ پاکەتی جگەرەم پێ بوو، کە
هەندێ جار جگەرە جگەرە وێریشم دەکرد

بـۆ جگەرەکێشانی نـاو ترێـلە ، هەنـدێکی پـێ چـــوو غەڵبـــە غـــەڵبی دەنگـــی شـــوفێر و پاسـەوانەکان پەیـدا بـووەوە کـە تێریـەتی و ئینتــەللایی ئــەوان لەبەرامبــەر برســیەتی و تینوویــەتی ئێمــە هاوکێشــەیەکی لاســەنگی پێکهێنابوو ، هەندێ جاریش لەگەڵ جوولـەی ترێلەکان جۆرێک لەکۆمیدیایەکی مرۆییانەی بـەرپا دەکـرد ، هەنـدێ دانیشـتووانی پشـتی ترێلەی دەخستە پێکەنین.

بۆ یەکەم جار بوو لەو ڕێیە دوور و درێژەدا پێبکـــەنین ، بەهەنـــدێ نووکتـــەی مـــاوە بەســـەرچوو کـــە زۆر جـــار لەســـاتەوەختی دەست لەخۆ شۆردندا دەگێڕدرێنەوە...

ترێلەکان کەوتنەوە ڕێ ، کات لەنێوەی شەو نزیـک دەبـووەوە ماوەیـەکی زۆری نـەبرد ژمارەیەکیان بەرەو ڕێیەکی دی لـەزنجیرەی تـرێلان جیـا بوونـەوە ، ئێمـە بەلایتەکانیانـەوە

زانیمان لایاندا ، ئەوانی دی بەترێلەی ئێمەوە بەردەوام بوون لە ڕۆیشتن..

کات بۆ دووی شەو دەچوو، ڕێگا تا ڕادەیەک چۆل بوو ، ئەو ترێلانەی بەر ڕێڕەوی ئێمە کەوتن ، پاش ئەوەی هەندێکیان لەگەڵ دەرچوونمان لەقەزای مەحموودییە بەمەزندە نەدەگەیشتنە دە ترێلە ، کەمتر بوون ، نزیکەی سەعات و چارەگێک بڵێ سەعاتێک و نیو دەڕێیدا بووین ، تا گەیشتینە شوێنێک نەمان دەزانی کوێیە باکوور و باشوور و ڕۆژهەلات و ڕۆژئاوامان لێ تێک چوو بوو ، بەو شەوە شوێنێک بوو لەدێیەک دەچوو، دیار بوو زۆربەی خانووەکانی قوڕ بوون ، ترێلەکان لەچۆلەوانییەکدا وەستان، پاسەوانەکان هاتن و ئێمەیان هێنا خوارەوە و بەسەر ئەو خانووە قوڕانەیان دابەش کردین، ئێمە هەر چوارمان کە سەڵت بووین و پێکەوەش لەشاری (ڕەشت)ی ئێرانەوە

گەڕابووینەوە ، پاش بگرە و بەردە و حەفت و هەشتێکی زۆر تا سەلماندمان ئێمە پێکەوەین و خانوویەک لەو خانووە قوڕانەیان داینێ ، من و ملازم شوان و هەردوو ڕەوانشاد د.سەعدی غەریب کە ڕاگری کۆلیژی کشتوکاڵی زانکۆی سلێمانی بوو. هەروەها مارف ژاژڵەیی کە لەڕاستیدا من لە (ڕەشت)ەوە ناسیبووم ، ئەوەی دەیڵێم و تا وەرگرتنی خانووەکە سەعات خۆی لەچواری بەرەبەیان دەدا ، ئێمە تا ئەو ساتە ئەوەی پەیوەندی بەژیانی بایۆلۆژیمانەوە هەبێ نەمان کردبوو لە نان و ئاو و ...تاد. نان و ئاو دابەشکردن تا بەر ئێمە کەوت کازیوەی دا و سپیایی بەرەبەیان لەدەرکەوتندا بوو ، هەر یەکەو دەبەیەکی ئەوەی جاران نەفتیان تێ دەکرد ئاو و (چونکە ئەو شوێنەی لێیان دانا بووین ئاوی لێ نەبوو) سێ تا چوارئەستوورک و هەندێ ماست و یەک

دوو هێلکــه و یــەک دوو ســەرکە پیازیــان پێداین.

وەک شـێت و هـار (لەپرۆسـەیەکی کـەس نەدیدەدا) هەموویمانم تەخت کرد ، شتێکی چەنـد خـۆش بـوو هەسـت بـەتێر بـوون ، خـۆڕایی نییـە پێشـینان وتوویانـە (برسـیەتی ڕەگێکی هاری تێدایە)، ئا لەبیرم چوو یەکەو دوو بـــەتانی عەسکەریشـــیان پێـــداین، هەنـــدێکمان دوای خـــواردن بەتانییەکـــەمان ڕاخست و پاڵمان بەدیواری ژوورەکە دا، من دوو جگەرەشـم کـرد بەسـەرا ، خەوەکوتکە دەیبردینەوە، بەڵام خەوی ناچاری بوو وەک دەڵێـی (خـەو سـوڵتانە) دەنـا هێشـتا تـا ئـەو کـاتیش لـەخۆمان دڵنیـا نـەبووین چیمـان لـێ دەکــەن تــا ئــەوەی وردە وردە ترێــلەکان سـوڕانەوە و خۆیـان ئامـادە دەکـرد و ڕێیـان گرتە بەر و گەڕانـەوە ، بـۆ کـوێ چـوون ، بـۆ کوێ گەڕانەوە نازانم..

بەیانیدا ، خۆرهەڵات ، لەو ناوە تاک تاک خەڵکی گوندمان ، کە دوایی دەرچوو (ناحیەیە) و گوند نییە بینی زۆربەیان دەستووری عارەبیان لەبەر بوو لەعەگال و چەفیە و دیشداشە و نەعلی پێ... بەڵام خوا هەڵناگرێ بەڕێز بوون لەگەڵمان تەنانەت هەندێکیان پێیان دەوتین (تحاتجون شی) هیچتان پێویست نییە ، لێمان پرسین ئێرە کوێیە ، وتیان ئێرە (عتێیشی)یە ، بەڵام ناوی ڕەسمی (ناحیە الحسینیة)یە ، وتیان سەر بەکەربەلایە ، کەربەلا لێرە نزیکە ، کە دوای دەرچوو ناونانی (عتێشی) کە لە عەتشانی عەرەبییەوە هاتووە ، گوایە لەو جێیەدا ئێمامی حسێن و ئێمام عەباسی برای و هاوەڵانی سەریان بڕاوە. نێوان ئەوێ و کەربەلا ، هەر بەقەد نێوانی هەولێر و عەنکاوە نەختێک زیاتر دەبوو، لەو بەینەدا پاسی (تێمس)ی بچووک کاریان دەکرد و

نەفـەریان دەهێنا و دەبـردن. عتێشـی وەکـو ناحییە بوو بەڵام خەڵکێکی هـەژاری لـێ دەژیا و زۆربــەیان وا پــێ دەچــوو بەکشــتوکێڵ و مـاڵات بەخێوکردنـەوە خـەریک بـوون ، باغ و بێستان و دار و درەختێکی لـەخۆ زیاتری لـێ بـوو ، زۆربـەی ژنـان لەچکـدار و عـەباپۆش بوون ، سوێندی کـەم تا کورتێک ناخۆم کـە پــێ دەچــوو خوێنــدکاری قوتابخانــە بــن لەناحییەکـــەوە هەنـــدێکیان هـــاتوچووی کەربـەلایان دەکـرد ، تـەنیا لەچکـدار بـوون ، بەڵام عەبایان نەدەپۆشی...

حەفتەیـەکی بـرد بـەو حاڵـە ماینـەوە ، لـەو ماوەیەدا هەندێک قاپ و قـازان و شـتومەکی پێویســتی خــواردن و تــەباخێکی بچووکمــان (چوولــە) لەحســابی خۆمــان بەکۆمــەکی هەمووومان پەیدا کرد ئەویش بەهەزار حاڵ ، چونکـــە زۆربـــەمان نـــەمان دەزانـــی چارەنووسمان چی دەبێ ، تا ئـەوەی ڕۆژێ

دوای دە ڕۆژ لەهاتنمان پێیان وتین دەتوانن بچنە شار (واتە کەربەلا) ئێمە وەک ئەوەی پێیان وتبین هەر کەس بچێتەوە شار و ماڵی خۆی ئاوامان لێ خۆش هات بەوەی ماوەیەک بوو ئاوەدانییەکی لەو ڕەنگەمان نەدیبوو ، ئەو ناحییەیە تەنیا یەک چایخانە و کەبابخانەیەکی بچووک زیاتری لێ نەبوو ، وەڕس بوو بووین لەچایخانە و ئەو چوار دیوارە قوڕەی تێیدا بووین... بنیادەم سەیرە بەرگەی چەندین سەختیی دەگرێ کەچی چاوی بەهیچیش لێ هەڵنایێ ، بەهەر حاڵ ئێمە هەر چوارمان بڕیارماندا بچینە کەربەلا.

بۆ چوون بۆ کەربەلا، گەراجێک هەبوو پێیان دەگوت گەراجی کەربەلا ، ژمارەیەک (تێمیس) پاسە هەرە بچووکەکانی لێ دەوەستان کە دەوری دە دوازدە کەسی هەڵدەگرت ، بەنرخێکی ڕەمزی لەبەینی کەربەلا و عتێشی نەفەری دەگواستەوە، ئەو

ڕۆژە کەیفمان زۆر ساز بوو بەتایبەتی کە پێیان وتبووین چەند ڕۆژێکی تر داتاندەمەزرێنین.

هەر چوارمان سواری تێمس بووین بەرەو کەربەلا، زۆری پێنەچوو ئاوا چارەگێک یان زیاتر یا کەمتر گەیشتینە شوێنی وەستانی تێمسەکان لەگەراجی شار لە کەربەلا کە لەناوەڕاستی شاریدا بوو... کەربەلا دیارە شارێکی پیرۆزە لای شیعەکان بەوەی مەرقەدی ئیمامی حسێن و ئیمام عەباسی برای لێیە و هەمیشە زیارەتکاری بۆ دێن بێجگە لەعاشوورا کە سێ هێندەی شارەکە خۆی زیارەتکاری تێ دەڕژێن زۆرجار لەعاشوورایێ ئەوەندە قەرەباڵغ دەبوو دەرزیت هەڵاوێشتبا نەدەکەوتە ئەرزی ، جگە لەوەش کەربەلا لەچاو خۆی و هەندێ شاری تری باشوور شارێکی خاوێن بوو ، تەناتەت زۆر لەنەجەف خاوێنتر بوو کە مەرقەدی

ئیمامی عەلی لێیە. جگە لەوەش کەربەلا بە باغ و بێستانەکانی دەوروبەری بەناوبانگ بوو... زۆربەی خەڵکی بەتایبەتی دوکاندارەکان کە سەروکارمان لەگەڵ دەبوون ، زمانی فارسیان دەزانی ، لەجوانی و سەرنجڕاکێشی کچ و ژنانیشیان هەر گەڕێ کە ئایەتێک بوون لەجوانی جیاواز مەسەلا ئەسمەری چاو کاڵ. یان سپی چاو ڕەش و سەوز ، یاخود غەمزەداری شیرین .. هەموو ئەوەی ئێستا کچ و ژنان بەجوانکاریش نایگەنێ ، لەکەربەلا بەسرووشتی خۆیان هەبوون ، هەندێ وایان لێکدەدایەوە ئەوە بەکاریگەری تێکەڵاوی ڕەگەزی فارس و عەرەبە، من بەخۆم ئەوەندەی دیومە لەجوانانی کەربەلام جوانتر نەدیوون.

لەلایەکی دی کەربەلا وەک شارێکی پیرۆز بارِ و مەلها و جێی لەشفرۆشی و قومارخانەی بەڕەسمی تێدا نەبوو و هەر

بـەدوایی قەدەغـە بـوون ، ئـەوەی ویسـتبای بخواتەوە دەبووایـە بچێتـە ناحییـەی (تـوێریج) کە نیو سەعاتێک لەکەربەلا دوور بوو، ڕەنگە ئێستا قەزا بێ.

هـەردوو مەرقـەدی ئیمـامی حسـێن و ئیمـام عەباسـی بـرای هـەر یـەکێکیان لەشـەقامێکی سـەربەخۆ بـوون.... ئێمـە هـەر دابـەزین ، بەپیاسە بەناو شاردا سووڕاینەوە، ئەو شەقام بـۆ ئـەو.. باڵەخانەشـمان زۆر دیـتن ، کـە زۆربـەیان یـان ئوتێـل بـوون یـان شـووقەی ئامـادەکراو بـۆ زیارەتکـاران.... جگـە لـەوەش زۆر چایخانەشـمان لـەڕێڕەوی پیاسـەماندا بینی... تا ئەوەی لەچایخانەیەکی ئاوا نەختێک گـەورەتر لـەوانی دی لەدەوروبـەری مەرقـەدی ئیمـام عـەباس دی و بڕیارمانـدا پشـوویەک بـدەین و هـەر دانیشـتین و دانەنیشتین من لەدووررا نیعمەت عەبدوڵڵام بینـی لەگـەڵ سـێ چـوار کـەس لەسـەر

قەنەفەیـــەکی داری کـــۆن ، لـــە وێنـــەی قەنەفـەی چایخانـەکانی هـەولێر بـە نموونـە چایخانـەی مـەچکۆ دانیشـتبوو. وتـم براینـە ئەوانـەی ئەوسـەر هـەموو کـوردن ، مـن یـەکێکیان بەناسـین دەناسـم ئـەوانی دیشـم دیووە، بەڵام نایان ناسم دەچمە لایان، ئەوان دانیشـتن مـن بـەرەو ڕووی نیعمـەت چـووم، ئـەویش کـە لێـی نزیـک بوومـەوە منـی ناسـییەوە، ئـاخر ئێمـە لـە ناوەڕاسـتی حەفتاکانەوە یەکترمان دەناسی ، جگە لەوەی ساڵی 1974یش زۆر جار تەسادوفم دەکرد... ئـەو لـەمن ، مـن لـە ئـەو نزیـک بووینـەوە باوەشـمان بەیەکـدا کـرد، کـە حاڵەتێـکی ئینسانییە دوو غـەریب لەشوێنێکی وا یـەکتر ببیننەوە(وکل غریب للغریب نسیب) ، وتی وەرە ئـەوە بـرادەرانن ، کـە چـووم حـاکم تۆفیق کە وەختی خۆی مدیر ناحیـەی گەلاڵە بوو ناسیمەوە ، هەروا برادەرێکی تر صادق

کە لە هەولێر لە چاپخانەدا کاری دەکرد، خـوای لێـی خـۆش بـێ کـۆچی دوایـی کـرد، ئەویشـم ناسـیەوە ، یـەکێکی دیکـە کـە نـاوی شێرزاد جبرائیل ئـەوم نەدەناسـی، هـەروەها برادەرێکـی تـر، بەهـەر حـاڵ منـیش ئـەوانم بـردە لای برادەرانـی تـر کـە پێکـەوە بـووین، ئیتــر بازنەکــە فراوانتــر بــوو و دەردە دڵ زۆرتر تا درەنگانی عەسر، دوای ئەوەی هـەر لەتەک ئەو چاپخانەیە چێشتخانەیەک هـەبوو نانی نیوەڕۆمان لێ خـوارد. پاشـان نیعمـەت و ئـەوان وا دیـار بـوو لەشـووقەیەک دەژیـان ، ئێمـە درەنگمـان بەسـەردا هـاتبوو چوینـەوە گەراج و گەڕاینـەوە جێی خۆمان لە خـانووە قوڕەکانی (عتێیشی).

هەفتەیــەکی نــەبرد پارێزگــاری کەربــەلا (محمد حسین الشامی) کە پاش چەندان ساڵ زانیمـان لەسـەر ئـەوەی چـوو بـووە پرسـەی سـەرکردەیەکی خزمـی کـە سـەدام حسـێن

ئیعدامی کردبوو، 6 ساڵیان حوکم دابوو و لەزیندان بووە، بەهەر حاڵ پارێزگار وەک چۆن چووە لای نەفیکراوەکانی تر هاتە لای ئێمەش.

لەگەڵ نزیکبوونەوەی لەو حەسارەی ژوورەکەی ئێمەی لێ بوو ، دەم و دەست ڕاوانشاد د،سەعدی غەریبی ناسیەوە کەوا دیارە لەقۆناغی زانکۆدا دەرسی پێ وتووە، ئیتر لەگەڵ بینینی د. سەعدی ئوستاز وە ئوستازی دەکەوتەوە ، وا باوە مامۆستا قوتابی خۆی ناناسێتەوە بەپێچیەوانەوە قوتابی مامۆستای دەناسێتەوە ، ناسینەوەی د.سەعدی غەریب لەلایەن پارێزگارەوە خێری بۆ ئێمەش پێوە بوو، یەکسەر بۆ بەیانی بە ئەمری پارێزگار ئێمەیان بۆ بینایەکی حکوومی کە بیرم نەماوە قوتابخانە بوو یاخود بۆ فەرمانگەیەک دروستکرا بوو گواستەوە ، ئیتر لەکۆڵ مێش و کێچ و پێشکە

بووینـەوە، بیناکـە بـۆ ئێمـە لەکۆشکی پاشایان خۆشـتر بـوو ، بەتایبـەتی کـە شـەش یـان هەشـت حـەمام و ئاودەسـتی تێـدا بـوو ، حەوشـەیەکی گـەورە.. هـەر لەوکاتەشـەوە پارێزگار هەرێی ئەوەی پێداین وا بکەن پەلە بکرێـت لەدامەزرانـدمان لـەناو شـار وەک د.سەعدی داوای لێ کرد ، زۆری نەبرد ئاوا مـاوەی حەفتەیـەک یـان دە ڕۆژ ئێمـە کـە ڕۆژانە دەهاتینە کەربـەلا و لەچایخانـە لەگـەڵ ئـەوانی دانیشـتووی نـاو شـار دادەنیشـتین و چەندین جار چووینە ئەو شووقەیەی نیعمەت عەبدوڵڵا و ئەوانی لێ بوو، وای لێهات خەڵکی دیکەشـمان دیتـەوە، لەوانـە دۆسـتی دێـرینم هونەرمەنـد حەسـەن گـەرمیانی کـە مامۆستا بوو لـەئامادەیی کشتوکاڵ و هـەروەها سـەید داوود کە دەرچووی کۆلیژی قانوون بـوو و هەروەها نزار ڕەحمەتوڵڵا کە ئەفسەر بـوو و نەقلی وەزیفەیەکی مەدەنی کرابوو چەندانی

دیکـــەی خـــەڵکی ســـلێمانی و هـــەولێر و کەرکووک کە بۆ جاری یەکەم ناسیمانن و غەریبایـــەتی وردە وردە لێکـــی نزیـــک کردینەوە. خۆی ڕاستە شتی بەزۆر و قەول شکاندن و درۆ لەگەڵ کردن ناخۆش بوو ، کە ئێمەی هەڵدایە ئەو شوێنە و هی تریش بـۆ شـارەکانی دی ، بـەڵام نـای شـارمەوە لەدوایدا پاش چەندان ساڵ کە مەینەتی خراپتـــر و وێرانتـــر بەســـەر نیشـــتمان و گەلەکەمانـــدا هـــات لەئـــەنفال کـــردن و بـــەکیماوی لێـــدان و پاشـــان کارەســـاتە تراژیکۆمیدیـەکانی دوای ڕاپـەڕین.... ئێمـە ئەوسا کە هێشتا ئومێدمان بە ئایندە هەبوو بەبەراورد لەنیمچە بەهەشتێکدا بووین...

دە ڕۆژی نەبرد پاش پڕکردنەوەی زانیاری لەســـەر هـــەموومان هـــەر یەکـــەمانیان لەفەرمانگەیەک دامەزراند، مـن کـە ئەوسا دەرچـووی سـێی ناوەنـدی بـووم (چونکـە

خوێندی ئێرانێم بۆ حساب نەکرا دەنا من بە حەقیقی لەوێ گەیشتبوومە پۆلی پێنجەمی ئامادەیی) ، بە(کرێکاری ناشارەزا – عامل غیر ماهر) لەگەراجی (مەسڵەحەی نەقلی ڕووکاب) دامەزرام .

ڕاستی بەهۆی شایەدنامەکەمەوە تەنیا من بەکرێکار دامەزرام ، برادەرانی لەگەڵم بوون ، هەموویان بەفەرمانبەر ، ئەوەی عەسکەریش بووایە دەیانهێنایە سەر میلاکی مەدەنی و بەفەرمانبەر دایاندەمەزراند، وەک بەنموونە ملازم شوان (عبدولئیلاه احمد) کە دەرچووی کۆلیژی سەربازی بوو هێنایانە سەر میلاکی مەدەنی... من لەفەرمانەکەمدا وەک کرێکار زۆر ماندوویان دەکردم لەو شوێنە ڕۆژانە پێنج تا شەش ئامانە (پاس)ی گەورەیان پێ دەشووشتم و پاک دەکردەوە ، دەوامێکی زۆر، معاشێکی کەم تەواو هیلاکیان کردم ،

بەرپرسی گەراج تا بڵێی کابرایەکی تڕوهات و خۆبەزلزانی توند بوو نەک هەر لەگەڵ من بەتەنیا ، لەگەڵ هەموو کرێکارەکان وابوو.

بارەکە وا ڕۆیشت ، ئێواران کە دەگەڕامەوە ئوتێل ، چونکە ئێمە پاش دامەزراندن ڕێگەیان پێداین بێینە ناو شار، هەبوون چوونە شووقە هەشبوو چووە ئوتێل ، من لەئوتێلی (شەیبانی) بووم" ئوتێلێکی بێ پلە بوو لەلاکۆڵانێک ، هەندێ کوردی تریشی لێ بوو، ئێواران بەجەستەیەکی ماندوو دەگەڕامەوە نانێکی هاکەزایم لەچێشتخانەیەکی نزیک ئوتێل دەخوارد و دەچوومەوە ئوتێل ، ئیتر تا وەختی خەوتن لای من باس هەر باسی ئەو کابرای بەرپرسی گەراجی پاسان بوو ، کە چۆن ڕێگەچارەیەک بدۆزمەوە نەقلی شوێنێکی ترم بکەن... ئیتر کرێکاری ناشارەزای ئەوسا ، خۆی چی و بەنەقل چی

لەمەسەلەکە دەگۆڕێ ، بەڵام من هەمیشە وام لێک دەدایەوە بچمە هەر شوێنێک باوەڕ ناکەم بەرپرسەکەی وەک بەرپرسی گەراجی (ئامانان) پاسان بێ ، ئەوەها دڵڕەق و خۆپەرست و خۆبەزلزان و تڕوهات. بەو جۆرە مامەوە ڕۆژانە بەتایبەتی بە نیعمەت و ملازم شوانم دەگوت ، چ دەبێ ئەگەر دەوام نەکەم ، ئەوانیش هەموو جارێ بەوە ساردیان دەکردمەوە کە ماوەیەکی دی سەبر بگرم تا بزانین بەڵکو دەروویەک بکرێتەوە و بمان گەڕێننەوە کوردستان.

منیش دەمگوت وایە (ئەگەر لەمن نەدەن لەحەمەدی برا بدەن ، لەمن وایە لەجەواڵی کایێ دەدەن) ، ئەوان جێیان لەچاو جێی من خۆش بوو، چارەکی منیش ماندوو نەبوون بەپاس شوشتنێ ، بەو جۆرە هەفتە و مانگ تێپەڕین تا ڕۆژێ وەک خدری زیندە پارێزگارمان لێ پەیدا بوو ، هەمان پارێزگار

کەمنی لەگەڵ د.سەعدی بینی بوو ئەوەی وەک دەڵێن لەخانووە قوڕەکانی عوتێشی ، ئەو ڕۆژە بەسەردانی بەسەرکردنەوەی فەرمانگەکان هاتبوو...

ئێمە، کرێکارەکانیان کۆکردەوە ، هەمووومان جلوبەرگی کارمان لەبەر بوو کە بریتی بوو لەبەدلەیەکی مۆر، جزمەیەکی لاستیقی تا چۆکان ، پارێزگار دایەرەکەی هەموو بەسەر کردەوە ، کابرای بەرپرس لەپێش پارێزگار نەوعێکی تر بوو، ئەوە نەبوو کە غەدری لە ئێمە دەکرد و ڕۆژانە هەرکرێکارێکی لانی کەم چوار پاسی پێ دەشووشت، پارێزگار زۆر نەمایەوە ، خۆی هەر دایەرەکەش گەراجی پاسی مەسڵەحە هەر بایی ئەوەندە بوو ، من هەر لەفکری خۆمدا بووم ، پێی بڵێم پێی نەڵێم ، دواجار جورئەتم دایە بەرخۆم و کۆنە هەوییەکی ڕۆژنامەی (التاخی)م پێ بوو دەرم هێنا و لەدەستم

گـرت و بـەرەو ڕووی پارێزگـار کـە تـازە خەریک بوو خواحافیزی دەکرد بڕوا وتم:

(ئوستاز ... العفو) مامۆستا ببوورن...ئاوڕی دایـەوە پێشـەکی بـەبیرم هێنایـەوە کـە مـن لەگەڵ جەماعەتی د. سەعدی غەریبین (مـن الاکـراد العائـدین) ئـەوە نـاوە ڕسـمییەکەمان بوو ، یەکسەر وتی (تفەزەڵ ئیبنـی) فـەرموو ڕۆڵـە ، وتـم ئوسـتاز ڕاسـتی مـن کـاتی خـۆی ڕۆژنامـەنووس بـووم لـە ڕۆژنامـەی (التـاخی) ئێستاش پێمخۆشە جەنابت لوتف بکەن بـەڵکو لێرە نـەقلم بکـەن ، یەکسـەر بێ سێ و دوو وتـی باشـە ، ڕۆژی شـەممە وەرە پارێزگـا ، وتم ئەگەر وەرقەیەکم بدەنێ نەبادا نەهێڵن. بەکەسێکی کە لەگەڵی بوو وت وەرقەیەکی بـدەیێ وابـزانم سـکرتێری بـوو... ئـەویش دەسـت بـەجێ وەرقـەی بـۆ نووسـیم پـاش ئـەوەی نـاوی سـێینەی لـێ پرسـیم. پارێزگـار ڕۆیشـــت، ئینجـــا مـــا کـــابرای کەللـــەبۆرە،

بەرپرسی گەراج لێم دەر بووەوە، تۆ چۆن بەبێ پرسی من قسە لەگەڵ سەیدولمحافیز دەکەی و شتی لەو بابەتە تەنانەت گەفی ئەویشی لێ کردم کە ڕێ نەدا نەقڵ بم ، لەو سەریشەوە ئەو کرێکارانەی لەگەڵم بوون کۆڵێک پێیان خۆش بوو و (زێن سەوێت)جاکت کردیان پێ دەگوتم.

ئێوارە پاش دەوام برادەرانم بینی و مەسەلەکەم بۆ گێڕانەوە و ڕاوێژم پێ کردن کە دوو سبەی شەممە چی بکەم و چی بڵێم باشە ، بەهەر حاڵ شەممە چوومە پرسگەی پارێزگا و کاغەزەکەم پیشاندان یەکسەر منیان ناردە لای یاریدەری پارێزگار... هەر لای سکرتێرەکەی ئەوەی لێ پرسیم کە تا چەندم خوێندووە ، کەی لەئێران گەڕاومەتەوە و شتی لەو بابەتە، من ئەوسا وەک وتم سێی ناوەندیم تەواو کردبوو، بوو بووم بەچواری ئامادەیی کابرای سکرتێری

یاریدەری پارێزگا بۆ کاروباری ناوخۆ کە ئەوسا ئیدارەی محەلییان پێ دەگوت و گەراجی پاسانیش سەر بەوێ بوو.

سکرتێر چووە ژوورەوە پاش ئاوا چارەگێک بیست دەقە هاتەوە جێی خۆی و وەرەقەیەکی دامێ و وتی بیبە بۆ زاتیە ، لێی نووسرا بوو (بناء علی امر السید المحافیز یعین نژاد عزیز قادر من الاکراد العائدین فی الادارة المحلیة حسب الاصول والقوانین)، ئیمزا وابزانم یاریدەری پارێزگار کردبووی ، ئیتر لەو ڕۆژەوە من بووم بەفەرمانبەر لە ئیدارەی محلی کەربەلا بەناونیشانی (کاتب) . ڕاستی سەرەتا زۆرم کەیف بەخۆ هات کە مێز و کورسییەکی ئاسنیان پێدام ، لەگەڵ دوو کەسی دی کە یەکێکیان دیار بوو شیوعی بوو ، ئاخر ئەوسا هێشتا جەبهەی شیوعی و بەعسی بەرقەرار بوو ، زۆر جاران ڕۆژنامەی (طریق

الشعب)ی ڕۆژانەی دەهێنا تا ئەو کاتەش هەر (جەبهەی وەتەنی و قومی تەقەدومی) بوون لەگەڵ بەعسیان، ئەوی تر فەرمانبەرێکی بێ وەی بوو تەنیا خەریکی ئیش و کاری خۆی بوو...

کە منیان لەوێ دانا لەلایەن بەرپرسی خۆیەتییەوە پێی وتن (ئەوە فلانی کوڕی فلانە من ئیخواننا ئەلئەکراد ئەلعائدونە معەین جدید راح یشارکم الغورفە)، ئەوە فلانی کوڕی فلانە لە برایانی کوردی عائدوون تازە دامەزراوە لە ژوورەکەدا لەگەڵتان دەبێ، ئەوانیش یەکسەر بەخێریان هێنام و دوای ئەوەی بەرپرسی خۆیەتی ڕۆیی بەخوا چا و ئاویشیان بۆ داواکردم...

ئەو ڕۆژە درۆ چا نییە خۆم نەختێک لە بەرەژێری پاشایەکی سەر تەختیدا دەدی ، حەزم نەدەکرد دەوام تەواو بێ هەندەم لێ

خۆش هاتبوو ، ئێوارە کە برادەرانم بینی بۆم گێڕانەوە زۆریان پێ خۆش بوو ، هەر ئەو ئێوارەیەش هونەرمەند حەسەن گەرمیانی دۆستی دێرینم بینی ، هەروەها دووسێ کەسی تازەی تر یەکێکیان سەید داوود کە پارێزەر بوو خەڵکی هەولێر بوو ، چەند کەسێکی خەڵکی سلێمانیشم بینی ڕاستی ناوەکانیانم بیر نەماوە وابزانم یەکێکیان ناوی دلێر بوو..

من زیاتر لەشەش مانگ بوو گەڕابوومەوە خەبەری ماڵیم نەدابوو ، حەزم نەدەکرد، چونکە لەخۆمان دڵنیا نەبووین ، ئەوان دووچاری مەترسییەک ببنەوە ، بەتایبەتی کە ماڵێشمان دەمزانی هێشتا لەگەڵاڵەیە ، کە ئەوێش چاودێرییەکی وەک بیستبووم زۆری لەسەر بوو بەحوکمی مێژوو و جواغرافیای شوێنەکە .. بەو جۆرە بەردەوام بووم لەدەوام ، تەنانەت لەبەر خۆمەوە دەمگوت

ئای کە وەزیفەی (کاتب)ـایەتیش خۆشە ، ڕاستی ئەگەر ڕۆژێ چەند نووسراوێکی فەرمیم نووسیبا یاخود بمنووسیبایەوە ، کارێکی لەو چەشنە زەحمەتەم نەبوو لەچاو گەراجەکە تەواو وەک پاشای سەر تەخت وا بووم.

ڕۆژگارێکی تەواوم بەسەر برد بەو شێوەیە ، من هەر وەکو جاران ئێواران لەگەڵ برادەران شەویش لە ئوتێلی (ئەلشەیبانی)، هەندێ لەبرادەران چووبوونە ئوتێلی دی کە لەمەرقەدی ئیمام عەباسەوە نزیک بوو بەناوی (ئوتێل ڕافدێن) ڕاستە نرخی گرانتر بوو نەختێ ، بەڵام بەهۆی برادەرانەوە حەزم لێ بوو منیش بچم بۆ ئەوێ، ئەوە بوو شتەکانی خۆم دە جانتای هاوێشت، هاتمە بەردەم خاوەن ئوتێل کە بەخۆی لەسەر مێزی دەخیلە دادەنیشت، وتم: ببوورە حیسابی من چەندە؟

وتی: خێر بۆ دەڕۆی؟

وتـم: بـەڵێ دەچمـە لای چەنـد برادەرێـک ، بەڵام نەمووت بۆ ئوتێل ڕافیدین...

وتی: کاکە ئێمە لەئەمنەوە ئاگادارکراوین کە قەدەغەیـە بـێ ئیجـازەی ئـەوان لـەم ئوتێلـە بڕۆی.

کـــابرا لـــەنیازپاکی خـــۆی نووســـراوەکەی پیشـــاندام ، منـــیش پـــێم وت باشـــە ئـــەو نووسـراوەم بـدێ تـا مراجەعـەی پـێ بکـەم و ئیجازەکە وەربگرم ، خوا هەڵناگرێ پێی دام ، کـــە ئێســـتاش نووســـراوەکەم پاراســـتووە (نووسـخەیەکی لەبـەرگیراوی لەگـەڵ ئـەو نووسینە دایە).

بەهـــەر حـــاڵ مەســـەلەکەم بـــۆ بـــرادەران گێڕایـەوە و یـەکیان وتـی لـەبیرم نـەماوە کـێ بـوو، بـۆ بـە ئەوانـەی دایـەرە نـاڵێی کـە لـە ژوورەکـەدا لەگـەڵتن ، بـەڵکو ئـەوان کەسێـک

بناسـن، بـەیانی زوو لەگـەڵ دەوام بـەو دوو کەسـەم وت. کـە وتـم یـەکێکیان دیـار بـوو شیوعی بوو... ئەوی دی بەحیساب بێ دەخـل بوو، یەکسەر هەڵیدایێ وتی : (ئانی ئەدبرلک کاکە...تدلل)، من بۆت جێبەجێ دەکـەم کاکـە تۆ ئـەمر دەکـەی.. خـوا هـەڵناگرێ دوو سێ ڕۆژی پێ نەچوو، کابرای خـاوەن ئوتێـل هاتـە لام و پێـی وتـم (بەللـەغونا) واتـە ئاگاداریـان کردینەوە ئێستا دەتـوانی بـڕۆی کاکـە لەگـەڵ کۆڵێـک داوای لێبـووردن کـە بەدەسـت مـن نەبووە و ئەمر بووە..تاد.

ئیتـر لـەو ڕۆژەوە پـارەی لەسـەرم بـوو لـە ئوتێل (ئەلشەیبانی) دام و گواستمەوە ئوتێـل ڕافـدین. ئـوتێلی ڕافیـدێن لـەچاو ئوتێـل ئەلشـەیبانی پـاک و تـەمیزتر و بەخزمـەتر بوو... لەسەر شەقامی سەرەکیش بوو نزیک مەرقەدی ئیمام عەباسی بوو ، کە هەمیشـە زیارەتکاری بۆ دەهـاتن... زۆر لـەبرادەرانیش

لـەو ئوتێـلە گیرسابوونەوە ، ژیانمـان ببـووە لەدەوامەوە بۆ ئوتێل و چێشتخانە و ئوتێـل و نووستن و دەوام...

جار نا جار بێ ئیجازە سـەرمان لەبەغـدا دەدا و دەگەڕاینـەوە. ئێسـتاش لـەبیرم نـەچووە شـەوێک مـن و مـلازم شـوان و د.سـەعدی و مارف ژاژڵەیی چووبووینە تویْریج لەیانەیەکی تویْریج کە برایانی ئێزیدی بەڕێوەیان دەبرد. درەنگیش بوو زوو نەبوو، بەیانیش دەواممان هەبوو، وتیان با سەرێکی بەغدا بدەین ، مـن وتـم کـوڕە باوکتـان چـا، دایکتـان چـا بـەیانی دەوامـمـان هەیـە ، ئـەوان وتیـان هـەر دەچین لەبەغداوە دەگەڕێنەوە کەربەلا... وەک عادل ئیمام دەڵێ (أسروا الحاحا) چووین، گەیشتینە بەغـــدا زۆربـــەمان خـــەومان دەهـــات ، بڕیارماندا بچینە ئوتێل ، پێم وتن براینە ئاخر من هیچ هەویە و ئیجازە و ئەمانەم پێ نییە ، ئـەوان هـەر یـەک کۆنـە هەویـەکی پـێ بـوو،

منیش کۆنە هەویەکی نوێ نەکراوەی ڕۆژنامەی (التاخی)یم هەبوو ، بەڵام لەلایەک بەسەرچوو بوو پێشم نەبوو لەجانتاکەمم دانابوو لەکەربەلا.....

د.سەعدی کە خاوەن ئوتێلەکە داوای ناسنامەی لێکردین ، یەکسەر وتی : (انی د.سعدی عمید کلیة الزراعة) من د،سەعدیم ڕاگری کۆلیژی کشتوکاڵ ، هەویەی خۆی دایێ و ئینجا وتی ئەمەش کوڕمە (واتە من) ئیتر کابرا قسەی نەکرد.

شەو هەر ئەوەندەی بەبەرەوە مابوو نەختێک نووستین و خێرا بێ تێشت بەرەو گەراجی عەلاوی و گەڕانەوە بۆ کەربەلا.. کارێکی عەبەسی بوو کردمان ، پاشان ماوەیەکی زۆر بوو ڕەخنەمان لەخۆمان و ئەو برادەرانە گرت کە (ألحوا اسرارا) بۆ چووین ، تا وای لێهات، ئەگەر ڕۆژێک یەکێک

پێشنیازی چوونە تویژیجی بکردابووایە من دەمگوت بەو مەرجەی دێم پاشان بەغدای لەگەڵ نەبێ....

تا دەهات ناوە ناوە کوردمان دەدیتن ، تازە هاتوو و کۆن ، ناسیاو و نەناس ، کار و ژیان بەو ڕەنگە بەرێوە دەچوو، تا ڕۆژێک (ئەمر ئیداری)یەکیان بۆ هێنام منیان بەتەنیا نەقڵی (کتێبخانەی گشتی) پارێزگای نەجەف کردبوو، ئەوسا کتێبخانە گشتییەکان هەموویان سەر بەئیدارەی محەلی بوون ، وەک بڵێی خۆڵ و دۆم بەسەردا کرابێ، پاش ئەوەی هەوڵێکی زۆرم دا بێ سوود بوو، ناچار (ئینفکاکیان) پێ کردم و ئێوارە برادەرانم بینی لەوانە ملازم شوان و نیعمەت و حەسەن گەرمیانی و حاکم تۆفیق و صادق و نزار ڕەحمەتوولڵا و شێرزاد جوبرائیل کە هەموویان لەچایخانە بوون ، ئەوانیش کە خەبەرەکەیان بیست پێیان ناخۆش بوو لێک

دادەبڕێـین ، بـەڵام چارەیـەکی دی نـەبوو ، ڕاسـتی پاشـان مـلازم شـوان تـەکلیفی لـە د.سـەعدی کـرد بـەو سیفەتەی کـاتی خـۆی مامۆستای پارێزگار بووە ، بەڵام د. سەعدی لەگەڵ ئەوەی زۆریشی پێ ناخۆش بوو کە نەقڵ کراوم ، بەڵام وتی بێ سوودە و نایکەم ، بـەو جـۆرە خـوا حـافیزیم لـێ کـردن ، بـۆ بـەیانی کـە مـن هەسـتام ئـەوان چووبوونـە دەوام ،...

کەلوپـەلی خـۆم کـۆ کـردەوە بـەرەو گـەراج سـواری پاسـێکی داریـن بـووم ، هـەر خـۆم حـــەزم کـــرد دەنـــا (18) نەفەرییـــەکانیش هەبوون" ئەو پاسانە (دەگ ئەلنجەف)یان پێ دەگـوت، دونیایـەکی سـەیرە لـەناوەوە، تـا گەیشتینە نیوەی ڕێ، کە هەم پێیان دەگوت (خـان الـنص) و هـەمیش نـاوە ڕەسـمییەکەی (ناحیـە الحیدریـة) بـوو ، هـەر ئـەوێش بـوو لەهـەرای ئـەو سـاڵی شـیعەکان دووچـاری

بۆردوومـانی تـۆپ و فڕۆکـه هـات ، بەهـەر حاڵ لای چێشتخانەیەک وەستاین کە تککە و کـەباب و ئەوانـەی هـەبوو مـن جگـە لـەوەی تێشتم نەخواردبوو ، هەموو هەناویشم لەگەڵ تاسەی پاسەکەدا هاتبووە خـوار، برسیم بـوو، نەفـەرێک کـەبابی مسـتەحەقم خـوارد پاشـان چایەکیشم کرد بەسەرا بەجگەرەیەکەوە، پاس زۆری پێ نـەچوو ڕێگـەی گرتـەوە بـەر ، ئـاوا دوای (خـان الـنص) نیـو سـەعاتێکی پێچـوو گەیشتینە نەجەف.

نەجەف وەک کەربەلا نەبوو، شارێکی پاک بێ شـەقامەکانی نەجـەف بێسـەر و بـەر دەهاتنـە بەرچاو ، هەروەها ئوتێلـەکانی نەجـەف ، جگـە لـەوەش بـەهۆی گۆڕسـتانە گەورەکـەیان کـە ڕەنگـە ئێسـتا ڕووبـەری بەقـەد شـارێکی کوردسـتان بـێ ، شـارێکی کـەئیب بـوو ، دانیشتووانیشـی هـەر بـەو شـێوەیە ، لەگـەڵ ئەوەشـدا لـە ڕووی فەرهەنگییـەوە ،

فەرهـەنگی ئیسلامی و بەتایبـەتی فەرهـەنگی شـیعە مەززەبـەکان ، هەرچەنـد لـەڕووی کۆمەڵایەتییـەوە دواکـەوتنی بەئاشـکرا پێـوە دەبیندرا ، بەدەگمـەن ئافرەتی سفووری لێ دەبینـدرا ، لەبەرابـەردا چەنـدین چاپخانـەی تێـدا بـوو ، کـۆلیژی (فیقیـە)ش کـە شـایەدنامەی بەکالۆریۆسـی دەدایـە دەرچووانی...

مـن بـەخۆم کۆشـیعری یەکـەمم لەنەجـەف لەچاپخانەی (النعمان) چاپکرد ،

هەرچەنـدە چاپخانەیـەکی دواکـەوتوو بـوو ، بەڵام بۆ ئـەو سـەردەمە خـراپ نـەبوو ، جگە لـەوەی نرخـی چاپکردنیشـی تێـدا لـەچاو چاپخانەکانی بەغدا هەرزانتر بوو...

سەرەڕای ئەوەش بەهۆی هاتوچووم بۆ ئـەو چاپخانەیـە، زۆر شـاعیر و نووسـەرم ناسـین ، لەوانـە خوالێخۆشبوو (مستەفا جەمالـەددین)

خاوەنی دیوانی (عیناک واللحن القدیم) کە مامۆستاش بوو لەکۆلیژی فیقە ، هەر بەبۆنەی چاپکردنی یەکەمین کۆشیعرم لە ساڵی 1977دا لەو چاپخانەیە ڕۆژێ خاوەنی چاپخانەکە ، ژوورێکی پیشاندام سەرتاپای کتێبی گەورەی بەرگ نەکراو بوو ، وتی کاکە ئەوە هەزار کتێبی شەرفنامەیە بەکوردی کاتی خۆی بۆ(کۆڕی زانیاری کورد)م لەچاپداوە ئەوەندەی لێ ماوەتەوە تا ئێستاش نەهاتوون وەریبگرنەوە ، پارەشیان نەداوە ، دەتوانی کارێک بکەی خەبەرێکیان بدەیێ ، منیش قەولم پێدا لەیەکەمین سەردانم بۆ بەغدا پێیان دەڵێم ، وتی بۆ تەلەفۆنیان بۆ ناکەی ، وتم باوەڕ بکە تەلەفۆنیان نازانم چەندە ، وتی ئەگەر کەسێک بناسی من بۆت پەیدا دەکەم ، وتم باشە ژمارەی بەددالەکەم بۆ پەیدا بکە، من ڕاستەوخۆ تەلەفۆن بۆ سەرۆکی کۆڕ دەکەم،

یـان ڕاسـتر سـەرۆکی دەسـتەی کـورد لـە کـۆڕی زانیـاری عێـراق ، کـە ئـەو کاتـە وای لێهـاتبوو، ئـەو دەمـیش مامۆسـتا مەسـعوود محەمەد بوو.

مـن ڕۆژانـە بـۆ چـاپکردنی کۆشـیعریەکەم سـەردانم دەکـرد بـۆ هەڵـەچنی و ئەوانـە، بـەیانی کـە چووم ژمارەی بەددالـەی کـۆڕی پەیدا کردبوو..

بەتەلـەفۆنی چاپخانـە ژمارەکـەم لێـدا ، دیـار بـوو بەددالـە بەعـەرەبی جوابی دامـەوە، وتـم ئەگـەر بکـرێ دەمـەوێ قسـە لەگـەڵ ئوستاز مەسعوود سـەرۆکی هەیئـەی کـوردی بکـەم، مـن فلانـم لەنەجەفـەوە قسـە دەکـەم و کارەکەش پەیوەندیدارە بەدەستەی کـوردی کۆڕ...کـە وام وت یەکسـەر تـەحویلی کـردم، مامۆسـتا مەسـعوود خـۆی وەڵامـی دایـەوە، یەکسـەر بـەکوردی وتـی فـەرموو، وتـم

مامۆستا مـن نـاوم نـەژادە حـاڵ و حیکایـەتی ئەوەندە دانە بێ بەرگەی شەرفنامەی مام هــەژار لەچاپخانــەی (النعمــان) لەنەجــەف کـەوتووە، وا دیـارە پـارەی نـەدراوە ، بۆیـە بەرگیشـی تـێ نـەگیراوە ، بەپێویسـتم زانـی ئاگـاداری جـەنابت بکەمـەوە ، پاشـان وتـم ئەگـەر دەکرێ خۆتـان قسـە لەگـەڵ خـاوەنی چاپخانـە بکـەن ، ئـەوەتا لەتەنیشـتمە لەگـەڵی ببڕێننـەوە، چونکـە زۆر ئیلحـاحی لـەمن کـرد، ژمـارەی بەددالـەی کـۆڕیش هـەر خـۆی بـۆ پەیدا کردم ، ئیتر من گووشی تەلەفۆنەکەم دایە دەست ئەبو نازانم چی ، بیرم نـەماوە ، واتە خاوەنی چاپخانە چونکە بیرم نەماوە، پێم وت ئــەوە ئوســتاز مەســعوودە ڕەئیســی هەیئەی کوردی مجمع.

وا دیـار بـوو پاشـان بەماوەیـەکی کـورت لێژنەیـەک هـاتبوون کتێبـە بـێ بەرگـەکانیان بـارکردبوو و حـەقی کـابرای چاپخانەشـیان

دابوو، خوا هەڵناگرێ لەچاکەی ئەوە خاوەنی چاپخانە لەچاپکردنی کۆشیعری یەکەمم خاترێکی چاکی گرتم .

ڕاستی لەچاپدانی کۆشیعری یەکەمم لە چاپخانەی (النعمان) لە نەجەف حیکایەتۆکەیەکیشی لە پشتە ، چوون لە هەمان وەخت بوو پێم باش بوو بەسەریدا تێنەپەڕم .

ئەو کاتەی ئێمە بۆ ناوەڕاست و باشووری عیراق نەفی کرا بووین ، بە هۆی ئەوەی مووچەیەکی دیاریکراومان هەبوو ، بەحاڵ بەشی بخۆوبڕۆی دەکرد بە تایبەتی بۆ من کە بە شایەدنامەی سێی ناوەندی دامەزرا بووم ، چ جای ئەوەی بیر لە چاپکردنی کتێبان بکەینەوە..

لەو کاتەدا بیرم بۆ ئەوە چوو (کۆڕی زانیاری کورد) وەک دەزگایەکی کوردی

کە دوو سێ چاپکراویم لەو شێوەیەدا بینی بوو پێشکێشی ئەوێی بکەم .

لەو دەمەدا کۆڕ بە دوو بژاردە یارمەتی نووسەرانی دەدا ، یەکیان چاپکردن بوو وەک بڵاوکراوەی خۆیان ، ئەوی دیکەیان دەسگیرۆیی (تعضید) بوو ..

منیش بە پێی ئەو یاسا و ڕێسایانەی کۆڕ کاری پێ دەکردن بردم و پێشکەشم کردن ، پاش ماوەیەکی زۆر کە کۆشیعرەکەم بە هەر جۆرێک بێ خستبووە ژێر چاپ دوای بێ هیوا بوون لە وەڵام کە دوایی وەڵامیان بە نەرێنی دامەوە، بەو مانایەی نەدەتوانن چاپی بکەن و نە یارمەتی لەچاپدانی بدەن ..

ئەوە لە وەختێکدا وەکات هەر لە کۆشیعر دوو کۆشیعری دی چاپکرابوون کە لەو ئاستەشدا نەبوون لە دەزگایەکی وەک کۆڕ ، کە هەمیشە شایەدی باشی لەم بارەیەوە بۆ

دراوە و دەدرێ چاپ بکرێن ، هەر ئەوەش بوو ئەنگیزەی ئەوەی منیش بیر لەوە بکەمەوە.

لەو ڕاستەشدا کە بێ هیوا بووم لە لایەک هەوڵم دا قسە لەگەڵ خاوەنی ئەو چاپخانەیە بکەم کە پێشتر بە هۆی چەند برادەرێکەوە بینیبووم ، بەوەی چابخانەیەکی ئەگەرچی دواکەوتوو بوو بەڵام زۆر هەرزانتر بوو لە چاپخانەکانی بەغدا ، بۆ من یەکاویەک بوو

لە لایەکی دی نامەیەکی ئاماڵگلەییم ڕاستەوخۆ بۆ سەرۆکی کۆڕ مامۆستا مەسعود محەمەد نووسی ، کە تا ئەو کاتە نەمدیبوو تەنیا لە ڕێگەی کتێب و نووسینەکانییەوە ناسیبووم .

پاش ئەوەی کۆشیعرم (کە یەکەم کۆشیعرمە) لە چاب بوو ، منیش قسەم لەسەر داوای خاوەنی چاپخانە بە تەلەفۆن

وەک کـوردێکی جنـووب لەگـەڵ مامۆسـتا کردبــوو لــەبارەی ئــەو هــەزار و هەنــدە نووســـخە بەرگنــــەکراوە حەقنــــەدراوەی (شەرەفنامە)ی مام هەژار ، کە هەر ئەوەش وای لـە خـاوەنی چاپخانـە کـرد لـە حـەقی لـە چاپدانی کۆشیعرەکەم خاترێکی چاکم بگرێ ، چونکە بۆ ئەو کە بە حـەقی خـۆی گەیشتبوو وەک ئەوە وا بوو پارەکەی لە نەبوونەوە بـۆ هاتبێتــەوە ، ســەرباری ئــەوەی لــە کــۆڵ داکردنـی ئـەو حەمکە نووسخەیەش بـووەوە کە بۆ نزیکی دوو ساڵ بـوو جێیـەکی زۆریان لە چاپخانەدا گرتبوو.

نامەکــەم بــۆ ســەرۆکی کــۆڕ نووســی .. ماوەیەکی تا ڕادەیـەک زۆری بەسـەردا چـوو ڕۆژێ وەختــی دەوام بــە پۆســتە نامەیــەکم لــەبارەی لەچاپنــەدانی کۆشـیعرەکەمەوە لــە خـودی سـەرۆکی کـۆڕ مامۆسـتا مەسـعوود محەمەدەوە پێگەیشت :

ئەمەی خوارەوە دەقی نامەکەیە(*):

((مێژوو : 20 \ 2 \ 1977

برای بەڕێز کاکە نەژاد

دوای سڵاو

بەینۆڵکێکە نامەی مێژوودارت ، 22 \ 1 \ 977 ، م پێ گەیشتوە .. هەلم گرتبوو بۆ هەلێکی خۆشتر لەوەی کە بە عادەت بۆم ڕێک دەکەوێت، تاکو لە بارێکی نەفسی ئارامدا وەرامەکەی بدەمەوە و بۆتی بنێرم.. تا ئیمڕۆ لەگەڵ چەند برادەرێکی خۆشەویست و قەدری قەدرزاندا دوبارە بۆ خۆم و ، یەکجاریش بۆ ئەوانم خوێندەوە چی لەو نامەیەدا نۆسراوە جێی خۆیەتی .. هەمومان مافی گلەییمان پێ دایت.. لەگەڵ ئەمەشدا دەمەوێ دڵنیات بکەم ، بڕیاری کۆڕ لەبەر هیچ نیازێکی تایبەتی وەیا تێ بینی لاوەکی نەهاتۆتە بەرهەم : بڕیارێکە و وەک هەزارانی تری ئەم جیهانە پان و بەرینە دەردەچن بەو جۆرەی کە دەیزانیت..

برادەرانی کە نامەکەتم بۆ خوێندنەوە کۆڵێک بۆت هەستەوەر بون و تا بشلێی رایان لە نووسینەکەت بو ، تەنانەت گوترا تۆ نوسەری پتر لەوەی بوێژ بیت..

بەهەرحاڵ و بە پێی هەندێ قسەی ناو نامەکەت، ئێمەی ئەم بەرەی دولایەنی وتوویژ کە خۆت لایەنەکەی تری ، وامان زانی کە بارمتەیەکی ئێمە بتوانین پێشکەشی بکەین بەشێکی گرنگی ئەرکی لە چاپدانی شیعرەکانت کەم دەکاتەوە .. من خۆم (10) دینارم بەبەر خۆم خست ، د. عبدلرەحمانی حاجی مارفیش (10) دیناری بۆخۆی ناوهێنا ، برادەرانی تریشس ئامادەی یارمەتین .. سەرەرای ئەمە، لە پاشماوەی هەندێ مامڵەتی لێرە بە پێشەوەش میقدارێک کاغەزمان لا ماوەتەوە بەبەریەوە هەیە ، وەیەکی تر لە سەختی کارەکەت ببڕێ ، جا ئەگەر لە برایەتی خۆت رادەبینیت ئەم خزمەتە بچوکە لە براکانت قبوڵ بکەیت ، تکایە ، خەبەرم پێ بدەوە تاکو خزمەتەکە

پێشـــکەش بکـــەین.. ڕەنگـــە لـــەحاڵی قبـــوڵ کردنتدا پێویست بێت خۆت یاخود باوەڕ پێ کراوێکت بێتە لامان بۆ بزافتنەوەی کارەکە .. تا ئەو ڕۆژەی نامـەی قبوڵکارانـە و برایانـەت پـــێم دەگاتـــەوە بـــە خـــوات دەســـپێرم ئاواتەخوازی خۆشی و بەرەوپێش چۆنتم ..

دڵسۆزت

مسعود محمد

(*)دەقی دەستنووسیی نامەکە لەگەڵ دیکۆمێنتەکان دانراوە.

لەوسـاوە پـاش نامەیـەکی دیکـەی مـن لـە وەڵامـــی ئـــەم نامەیـــە کـــە بـــەو مانایـــەم نووســـیبوو:(جەنابی مامۆســـتا سوپاســـی هەڵوێستی بـەڕێزتان و هـەموو ئـەو مامۆستا بەڕێزانـە دەکـەم .. بـەڕێزتان بـەو نامەیـە لوتفتـان بـۆ بەنـدە نوانـد ، بـەڵام مامۆستا بـە داوای لێبووردنـەوە مـن سـواڵم نـەکردووە ، من داوام لە دەزگایەکی کوردی کردووە کە بـە مـافی خـۆمم زانیـوە داوای لـێ بکـەم..) هیوام زۆرە ئەم نامەیە لە ئارشیفی کۆڕ یا

هی مامۆستا (ئەگەر هەیبووبێ) مابێ.. لەوێ ڕۆژێوە دوای ئەوەی لە بارەگای کۆڕ بە دیداری مامۆستا شاد بووم تا وەفاتیشی هەمیشە سەردانیم دەکرد ، کە لە بەغدایش لە زانکۆ دەمخوێند لەماڵێشیان سەردانم دەکرد ، تەنانەت پێشنیازی دامەزراندنەوەی کۆڕی زانیاریش پاش ڕاپەڕین کە سەرۆک مسعود بارزانی زۆری لەسەر سوور بوو و هەموو ئامادەییەکی دەربڕیوو بۆ دامەزراندنەوەی و فەراهەم کردنی پێداویستی و هێنانی خەڵکی شارەزا لە هەر چوار پارچەی کوردستان هەروەها لە ناو هەندەرانشینان(کاک محەمەدی کوڕیان ئاگادارە) بە من سپێررا بە جەنابی ڕابگەیێنم.. بەڵام پاش تێپەڕبوونی نزیکی چوار مانگ ، بۆ سۆراخی پرۆژەکە لە ماڵی م. ئەمجەدی خزمیان بوو لە هەولێر بەتایبەتی چووم بە بیرم هێنایەوە ، بە داخەوە بە هۆی کۆمەڵێک ئەگەر ، کە ئێرە جێی باسکردنی نییە وەڵامێکی ئەرێنی لەوبارەیەوە نەدایەوە.

بـە هـەر حـاڵ لەنەجـەف ئوتێلێـکم هـەڵبژارد لەسـەر شـەقامی سـەرەکی بـوو، لـەدەرەوەدا خـاوێن دیـار بـوو، هـەر چەنـد لـەناوەوە بـەو جۆرە نەبوو، نرخی مانەوەی تـا ڕادەیـەک بـۆ ئەوسای مـن کـە مووچەکـەم مـانگێ لەبـەینی سـی و پێـنج دینـار بـوو لـەبار بـوو، وابـزانم ئوتێلەکـە نـاوی (الغـدیر) بـوو ، ئـەوەی بـاش بــوو ژوورەکــان بالکۆنیــان هــەبوو بەســەر شـەقامدا دەیـانڕوانی ، ئێـواران تـا درەنگـانی شــەو نیمــدەرێکم ڕادەخســت دادەنیشــتم، ڕوونـــاک بـــوو ، دەمتـــوانی بەشـــەوقی دارتێلـەکانی شـەقامیش بخوێنمـەوە ، ئێمـە و مانان چیترمان هەبوو لەغەیری خوێندنـەوە ، دوای دەوام وەختی پێ بڕوێنین، هەرچەنـدە خوێندنەوە دەمێک بوو بۆ من ببوو بە خوو..

لەبرادەرەکانم دوورکەوتمەوە ، کە ئێـواران لەچایخانــەدا کۆدەبووینــەوە، ئــەو شــەوە بەخـەیاڵ و خـەیاڵپلاوی زۆر خـەوتم. بـەیانی زوو هەســتام و نــان و چایــەکی بەپەلــەم لەچایخانەیـەکی تەنیشـت ئوتێـل خـوارد، هـەر

دوێنـــێ ناونیشـــانی (کتێبخانـــەی گشـــتی نەجـەف)م وەرگرتبـوو، دوور نـەبوو بـەپێیان چـووم ، گەیشـتمە کتێبخانـە و بەڕێوەبـەری کتێبخانـە نووسـراوی نـەقڵی لـێ وەرگـرتم و دەسـت بـەجێ (موباشـەرە)ی بەنووسراوێـک بـۆ نووسیم و خـوا هـەڵناگرێ بـەڕێزەوە کـە زانی کوردم پێشوازی لێ کـردم ، زۆر لـەمن گەورەتر بوو بەباوکم تۆ بڵێ بەباپیرم دەشا ، من ئەوسا تەمەنم دەوری 20 ساڵ دەبوو...

کتێبخانـــەی گشـــتی نەجـــەف هـــەزاری بەرهـەزاری بـوو ، چەنـد (کاتـب)ێکی دیکـەی وەک مـن بێجگـە لەبەڕێوەبـەر کاریـان تێـدا دەکـرد، بەڕێوەبـەر هـەرچی چۆنێـک بـوو جێیـەکی لـەقوژبنێک بـۆ کردمـەوە و مێـز و کورسییەکی ئاسنیان بـۆ دانـام ، وا دیـار بـوو بەیــەکێک لەکاتبــەکانی وت ئــیش و کــاری ئێرەی فێر بکە ، لە ڕووی داخڵکردنـی کتێـب و خواستن و گەڕاندنـەوەی بـۆ شـوێنی خـۆی

چۆن دادەنرێنەوە. هەروەها تۆمارکردن و ژمارە بۆ دانان بەپێی ناوەرۆک و دانەری کتێبەکە ، ماوەی شەش مانگێک لەوێ مامەوە، لەهەموو ئەو ماوەیەدا ژیانێکی ڕۆتینیم بەسەر برد بۆیە شتێک نییە شایەنی گێڕانەوە بێ لەوەی بەدەر خەڵکی (نەجەف)م زۆر بێسەروبەر دەدی لە ڕووی پەیوەندی و شیرازەی کۆمەڵایەتی ، لە لایەک ئیدعای دینیان دەکرد وەکی دی دەمبینی لە هەڵسوکەوت و بازاڕ و گرانفرۆشی و و نیفاق و هەرچی خوا پێی ناخۆش بوو ئەوەیان دەکرد ، تەنانەت لە گۆڕستانیش کە بۆ یەکەم جارم بوو ببینم نووسینگەی ناشتن (مكاتب الدفن) وەکو نووسینگەی عەقارات هەبێ ، دەمبینی دەسنوێژیان بە پەرداخێک ئاو هەڵدەگرت ، تا جارێ بە یەکیانم وت ئێوە چۆن بە پەرداخێک پاک دەبنەوە ، باوەڕ بکەن گاڵتەی

بە قسەکەم هات !! بەڵام لەو ماوەیەدا بەقەد سێ چوار ساڵ کتێبم خوێندنەوە، کە کۆشیعرەکەشم دەرچوو دونیایەک کەیفم خۆش بوو. هەرچەندە کە بڵاو بووەوە بایەخی زۆریشی بەهەردوو دیو لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ئەوسا پێدرا ، بەڵام دوای چەند ساڵێک هەستم کرد پەلەم کردووە لەچاپکردن...

بەهەر حاڵ دوای چەند مانگێک دەنگۆی ئەوە بڵاو بووەوە کە کتێبخانە لە (ناحییەی عەبباسیە) بیناکەی تەواو بووە و کتێبیشی بۆ دەست نیشان کراون و پێویستی بەبەڕێوەبەر و کاتبێک و فەڕاشێک و پاسەوانێک هەیە، وا دیار بوو، بەڕێوەبەریان ڕازی کردبوو (کاتب) من بنێرێ ، کاتبێکی دی لێ بوو بەناونیشانی بەڕێوەبەر، کە ناوی (صادق الهلالی) بوو، پاسەوانیش شیعەیەکی خەڵکی وێ بوو، ناوی (ماجد) بوو.

پیشـــەوەرێکیش بـــەناوی محمـــد خۆشـــناو ئەویش هەر کوردی عائیدون بوو .

هەرچەندە من هـەوڵێکم دا بـۆ ئـەوەی هـەر لـەوێ بمێنمـەوە ، ئەگـەر نەجـەفم بـە دڵـیش نـەبێ لانـی کـەم شـار بـوو ، بـەڵام بەڕێوەبـەر نەیسـەلماند ، منـیش لـەدڵی خۆمـا وتـم دەبـا بچم عەبباسیەش تاقی بکەمەوە ، ئێمە بووین بە کێڵگـەی تاقیکردنـەوە. ڕۆژی چوونیـان بـۆ دیـاری کـردین ، پـاش ئـەوەی ئـەوان لەگـەڵ بەڕێوەبەری تازە دانـراوی کتێبخانـەی تـازەی عەبباسیە کتێبەکانیان دامەزراند بوو ، وا دیار بـوو بەڕێوەبـەری گشـتی کتێبخانـەی نەجـەف خۆیشی سەردانی کردبوو ، پێش ئەوەی مـن بچـم ، کـە چـووم هـەموو شـتێک دانـرا بـوو ، کتێبخانەیـــەکی خنجیلانـــەی تـــازە لەســـەر شـەقامی گشـتیی ناحیـە ، بچـووک بـەڵام تـا ڕادەیەک بۆ ناحیەیەکی وەک عەبباسیە کە هـەر پێویسـت نـەبوو ، چونکـە لەهـەموو ئـەو

ماوەیەی لەوێ بووم ، نزیکەی ساڵێک دەبوو بیست کەس نەهاتن کتێب بخوێننەوە یان بخوازن.

عەبباسیە ناحیەکی پەرش و بڵاو بوو ، خانوو و باخچەی لەقەد خۆی زیاتری تێدا بوو، دەکەوێتە سەر ڕووباری فورات هەر بەو هۆیەوەش هەوایەکی مامناوەندی هەبوو، لەچاو نەجەف و کووفە (کە ناحییەکە سەر بە کووفە بوو) تاڕادەیەک هاوینان هەستت دەکرد چەند پلەیەک فێنکترە، بەڵام چونکە گەرمایەکەی بەهۆی فوراتەوە شێدار بوو ، زۆرجار بەتایبەتی کە پلەی گەرما بەرز دەبووەوە بەتایبەتی بۆ یەکێکی وەک من کە زۆربەی تەمەنم لە ناوچەی شاخاویدا بەسەر بردبوو ، گەرماکەی بەهۆی (شێ) وە هەناسەی تەنگ دەکردم ، دانیشتووانی عەبباسیە زۆربەی زۆری ئەگەر خەڵکی ئەوێ نەبن وەکو من ، عەرەبی شیعە مەززەبەکان

تەبعیان لەچاو خەڵکی کەربەلا نەک نەجەف ، هەستم نەکرد بیانەوێ یارمەتی من وەک نەفیکراوێک بدەن ، تەنانەت جاروبار گوێم لەهەندێ ناڕازیبوونیش دەبوو لەبەرامبەر حکوومەت کە ئەوانە چین بەسەر ئێمەیان وەرکردوون ، مەبەستیان ئێمە بوو کە بەڕەسمی پێیان دەگوتین (ئەلئەکراد ئەلعائیدوون).

من کە چوومە کتێبخانە و دەسبەکاریی خۆم نووسی ، بەڕێوەبەری کتێبخانەم دەناسی، چونکە وەک وتم هەردووکمان لەکتێبخانەی نەجەف ناونیشانمان (کاتب) بوو ، ناوی باوکیم بیر نەماوە ، پیاوێکی کورتە باڵا لەمن بەتەمەنتر بوو ، بەڵام هەمیشە حەزی دەکرد پۆز لێ بدا وەکو بەڕێوەبەر خۆی بنوێنێ (موبارەکە) من بیر لەچی دەکەمەوە، ئەو خەریکی چی ، هاتبوو مێزەکەی خۆی لای سەرەوە بەکورسی زیادەوە لەم سەرو

ئەوسـەر دانـابوو، هـی منیشـی لـەخوارەوەی خوارەوە لەقوژبنەکەی لای دەرگا...

ئەوانـە هیچـی جێـی سـەرنجی مـن نـەبوون ، چـوون هــەر لەنەجــەف وەختــی کاتبایــەتی کابرام خوێندبووەوە ، گرینگ لای من شوێنی مانــەوەم بــوو، بەڕێوەبــەر بــەخۆی مــاڵی لەنەجەف بوو، هاتوچووی دەکرد و بەکەیفی خۆی بوو ، کەچی بەمنی دەگوت (لازم نلتزم بالــدوام کاکــە) واتــە پێویســتە ئیلتــزام بەدەوامـەوە بکـەین ، لەکاتێکدا ئـەوەی ئیش بـوو نـەمانبوو ، نـە کـەس دەهـات کتێبێـک بخوێنێتـەوە نـە کـەس کتێبێکـی دەخواسـت. ئێسـتاش تێنەگەیشـتم ئـەو کتێبخانـەیان بـۆ لەوێدا کردبـووەوە ، منیش پێم وت سـەید صادق ئـەی لـەکوێ نیشتەجێ بم ، وتـی بـڕۆ لەکووفـە لـەئوتێل بـە، نزیکـە و تێمسـیش هـەردەم هەیـە بـەینی ئێـرە و کووفـە واتـە عەبباسـیە و کووفــە ، وتــم مووچەکــەم

ئەوەندە نییە خۆت دەزانی بایی ئوتێل و خواردن و هاتوچوو بکا... وتی دە کەواتە بڕۆ موراجەعەی ناحیە (نەشی گوت بەرێوەبەری ناحیە) وتی ناحیە بکە ، وتم ئینجا ناحیە چیم بۆ دەکا ، وتی نووسخەیەکی نەقلی تۆیان پێداون بزانە چیت بۆ دەکەن ، لەو ئان و ساتەدا بڕیارم دا بچمە ناحیە هاتمە دەرەوە بەرەو ناحیە بڕۆم ، ناحیە بە بەینێک لەسەرەوەی کتێبخانە بوو ، بەجادەدا دەڕۆیشتم ، ناکاو وەک ئەوەی خەون بێ تووشی قادر بووم ، ئەدی نالێم وەک خەون وابوو، قادر مەجید قشووری هاوڕێ و هاوپۆلم لەبەشێکی سەرەتایی و هەموو ناوەندی تا سێیەمی ناوەندیمان لەدوا ناوەندی گەلاڵەی تێکەلاو تەواو کرد بوو ، ئەو زوو ژنی هێنا بوو منداڵیشی هەبوون بێجگە لە باوک و دایک و خوشکێکی، هەر بانگ کردن و نەکردن و باوەش

بەیەکداگرتنمان تێکی کردەوە ، ناحیەم هەر
لەبیر چووەوە ، چوینە چایخانۆکەیەک ، کە
بەحیساب لەناو بازاڕ بوو ، بازاڕەکە لەخۆیدا
لەسێ چوار دوکان زیاتر نەبوو ، ئەو
حیکایەتی خۆی ، من حیکایەتی خۆمم بەدوور
و درێژی گێڕایەوە، بۆم دەرکەوت ماڵی
لەعەبباسیە بەرامبەر کتێبخانە ئەویش
لەیەکێک لەفەرمانگەکاندا دامەزرا بوو ، وا
دیار بوو کە هەم خێزاندار بوو هەم ژمارەی
خێزانەکەشیان زۆر بوو ، خانوویەکیان پێدا
بوو ، ماڵی دەوێدا بوو، ئەوەندە پێکەوە
لەوێ دانیشتین کەڵکی ناحیەی نەما و دەوام
تەواو بوو ، وتی ئەمشەو لای من بە خوا
کەریمە بۆ سبەینێ. قادر مەجید قشووری،
بەئەسڵ کوردی باکوورە ، دەیان ساڵە
کەوتوونەتە باشوور ، ئێستا دوکتۆرای
لەشەریعەت هەیە و مامۆستایە لەیەکێک
لەکۆلیژەکانی زانکۆی سەلاحەددین

لەهـەولێر، ئـەو هـەر کـە ماڵیـان لەعەبباسـیە بـوو کـۆلیژی فیقهـی لەنەجـەف تـەواو کـرد و پاشـــان دیراســـەی بـــاڵای تـــەواو کـــردوو و شایەدنامەی دوکتۆرای هێنایەوە ، ئەو شـەوە لـەماڵی قـادری مامـەوە ، ماڵەوەشیان بـاوکی ڕەحمەتی کـە بەداخـەوە لـەوێ کـۆچی دوایـی کـرد بـەناچاری لەگۆڕسـتانی شـیعان (وادی السلام) بـەخاکمان سپارد، هـەروەها دایکـی و خێزانەکەیشی منیـان پێشـتر دەناسـی ، مـاڵێکی بەڕێز بوون هەمیشە لەو ماوەی لەوێ بـووم زۆر یارمەتی بەتایبەتی یارمـەتی مەعنـەوی و دڵدانەوە ، زۆرجارانیش بـەزۆر تـەکلیفی نـان خواردن و ئەمانـەی لـێ دەکـردم ، نموونـەی هـــاوڕێ و هـــاوپۆلێکی بـــەوەفا و قـــەدری برادەرزان...

ئەو شـەوە تا بەرەبەیان لەگەڵ قادر دانیشتین یادەوەرەکانمـــان دەگێڕانـــەوە بـــۆ بـــەیانی سـەعاتی نـۆی سـەرلەبەیانی تێشـتم لـەماڵی

ئەوان خوارد سەعات بۆ دەی بەیانی دەهات، پێکەوە بەرەو ناحیە چووین ، من داوام لێکرد لەگەڵم بێت ، چونکە پێشی من لەوێ بوو، هەندێ لەفەرمانبەرانی ناحیەشی دەناسی ، پێشتر چووینە لای کاتبی ناحیە ، قادر منی پێ ناساند، کە فەرمانبەری کتێبخانەی گشتیم و تازە لەنەجەفەوە گواستراومەتەوە عەبباسیە ، کاتب ناحیە یەکسەر وتی دەزانین ، چونکە نووسخەیەک لەنووسراوی گواستنەوەی بۆ ئێمەش هاتووە ، پاشان وتی: کاکە ئێمە ئاگادار کراوینەتەوە کە پێویست دەکا هەموو ئێوارەیەک لەناحیە خۆت بناسێنی و ئیمزا بکەی. منیش وتم یانی چۆن؟ وتی ئەوە تەعلیماتە لەئەمنی نەجەفەوە بۆمان هاتووە ، وتم بۆچی بەڕێز من حەپسم ، وتی نا نا بەڵام ئەوە ئەمرە پێویستە ئێواران خۆت لای (السید سامر) بناسێنی کە لێرەی... منیش وتم ئینجا بەڕێز من بێ شوێن و جێم

بەڕێوەبەری کتێبخانەش کە پێم وت بارگەم لەکوێ دەبێ پێی وتم دەتوانیت یا لەکووفە یاخود نەجەف لە ئوتێل بی، منیش ڕۆژانە ئەو هاتوچووەم پێ ناکرێ... وتی باشە بزانم ئێستا قسە لەگەڵ (السيد مدير الناحية) دەکەم ، قادریش نەختێک بەرگری لێ کردم..کاتب ناحیە وتی بڕۆ دەوری سەعاتی دوازدە وەرەوە..کەچوومەوە وتی (ابشر) واتە مژدە (السيد مدير الناحية) ئەمری کرد لەقەسابخانەی نەجەف کە لە عەبباسە بوو ژوورێکی ئیدارە هەیە، بەشێوەیەکی کاتی لەوێ بمێنەوە ، پاشان بزانین چۆن دەبێ..

ئەو ژوورەی کلیلەکەیان پێدام لە دەرەی عەبباسیە بوو ژوورێکی چوارگۆشەیی 5-7م دەبوو ، مێز و کورسیەکی لێ بوو ، پەنجەرەیەکی بچووک ، ناو قەسابخانەکە نزیکەی هەزار مەتر دەبوو ، بەزنجیرە قەنارەی بۆ ئاژەڵان تێدا بوو، قەسابخانە

خۆی لەدەرەوەی ناحیە بوو، شوێنێکی چۆلی بێ سەبر، جگە لەوەش ، سەرەڕایی شووشتنی ڕۆژانە بۆنی خوێن و پاشماوەی ئاژەڵی سەربڕاو ڕۆژە ڕێیەک دەڕۆیی، شەوێک، دووان ، هەفتەیەکی پێچوو ئیتر ئارامم لەبەر بڕا نەمتوانی چیتر بەردەوام بم ، هەموو ئێوارانیش کە دەچووم لای (سامر) ناوەکە ئیمزا بکەم ، پێم دەگوت بەڕێز وەڵلاهی وەزعم لەو ژووره زۆر خراپە و حاڵ و حیکایەتم لەگەڵ قەسابخانە ئەوەیە ، کە بەرەبەیان سەعاتی سێی شەو دەرگا گەورە دوودەریەکەی قەسابخانە دەکەنەوە، من کە تازە وەنەوز بردمێتییەوە بەناچاری خەبەرم دەبێتەوە ناتوانم بنوومەوە، دەبێ چاوەڕێ بم ڕووناک دادێ بەو بەیانییە زووە بچمە دەوام ، من بچم ماجدی پاسەوان لەخەو هەستێنم تا دەرگام بۆ بکاتەوە ، ئەویش هەموو جارێ دەیگوت (الله کریم)

بەخوای نزیکەی دوو هەفتەی تریشم بە (الله کریم) بەڕێ کرد، بەڵام چی لەو ماوەیەدا لە بێخەوی و بێ ئاودەنگی و تەنیایەکی وەڕسکەرەوە چەندین کیلۆم کەم کردبوو بەجۆرێک بنیسا بووم هەرچی بیدیبام دەیگوت لە گۆڕستان گەڕاوەتەوە.

ئەو جارە بەڕاوێژ لەگەڵ قادر عەرزی حاڵێکم ڕاستەوخۆ بۆ بەڕێوەبەری ناحیە نووسی، مەگەر بەدەستی خۆتی بنووسی ئەوەندە جوانم نووسیبوو بەڵکو چارەیەکم لێ بکا، بەڕێوەبەری ناحیە ناوی (ابراهیم مستەفا جمالدین) بوو ، لەسەری نووسیبوو (للحفز)، بۆ هەڵگرتن، واتە هیچ !!!

بەهۆی هاتوچووی چاپخانەی (النعمان) لەنەجەف کە باوکی ئەو ئیبراهیمەیش مامۆستا مستەفا جەمال الدین هاتوچووی دەکرد و منیان پێ ناساند بوو ئەو مامۆستا

بـوو لـە (کلیـەی فیقهـە) لەنەجـەف شاعیریش بوو ، کۆ شیعرێکی جوانی پاشان بڵاوکـردەوە بـەناوی (عینـاک واللحـن القـدیم) وتـم بـەڵکو بـەو بڵـێم... نەجـەف خـۆت بگـرە و چاپخانـەی (النعمان) کە خاوەنەکەی زۆر ڕێزی دەگرتم، بەتایبـەتی دوای ئـەوەی ئـەو هـەموو کتێبیـە بەرگ نەکراوە حەق نەدراوانەی شـەرفنامەم لـەکۆڵ کـردەوە، پـێم وت جـەناب حـاڵ و حیکایەتم ئەوەیە ، ئوستاز خـۆ مـن عائیـدونم کافر نیم ، بەڵکو وابکەی م. مستەفای باوکی بەڕێوەبـەری ناحیـە ببینم چارەسـەرێکم بکـا ، خـوا هـەڵناگرێ خـۆی بـەئۆتۆمبێلی خـۆی بردمیە ماڵی م، مستەفای باوکی بەڕێوەبەری ناحیە...

بەخێـری هێنـاین ، خـاوەنی چاپخانـە وتـی کاکەت لـەبیرە ، دیار بـوو ناسیمیەوە ، ئینجا حاڵ و مەسەلەکەم بەدرێژی بـۆ بـاس کـرد ، جارێ تاوێـک داما پاشان دوو جار وتی:

(لاحــول و ولا قــوه الا باللــه) ئینجــا ڕووی لەمن کرد و وتـی : (شـوف کاکـه هـذا کلـب بن کلب، هذا بعثی ماکو چاره ویا) بزانه ببینه کاکه ئەو سـەگی کـوڕی سـەگه بەعسیه بـەو مانایەی بەقسەی ناکا.

منیش بۆ موجامەله وتم : نا مامۆستا حاشا له جەنابت ..

وتی : نا نەخێر منیش لێی ڕازی نیم.

بەهەر حاڵ ، هـەم بـه هـۆی ئـەو و هـەروەها به هۆی خاوەنی چاپخانەی (النعمان)ـەوه کـه شــەفاعەتییان بــۆ لای بەڕێوەبــەری گشــتی کتێبخانـه گشـتییەکانی نەجـەف بـۆ کـردم کـه کتێبخانەی عەبباسییەش سەر به ئەوێ بوو تا ڕازی بکەن بەوەی له بینای کتێبخانەکه خـۆی بمێنمــەوه ، ئــەوه بــوو بــه تەلــەفۆن بــه بەڕێوەبـەری کتێبخانـەی عەبباسـییەی وت بـا کاکه له کتێبخانه بمێنێتەوه ، بزانه هەوڵ بده

شـوێنێکی بـۆ دیـاری بکـە لـەوێ . بـەم جـۆرە هەوارم گواستەوە کتێبخانـە و لـە قەسابخانە ڕزگارم بوو و نەختەئاهێکم هاتەوەبەر ، بەڵام پاشـی چـی ، دوای ئـەوەی سـێ مانـگ و نیـو پێسـتم بردرایـە دەبباغخانـە و لـەبارودۆخێکی دەروونی وادا بووم کە بە ڕاستیش بـە قسـە ناگێڕدرێتەوە ..

کتێبخانـەی گشـتیی عەبباسـییە (ناوەکـەی وا بـوو) لەسـەر شـەقامی سـەرەکیدا بـوو ، لـە لایەکی دی نزیک بوو لە ماڵی قادری هاوڕێ و هـــاوپۆلی چەنـــدان ســـاڵی تەمـــەنم لـــە قوتابخانــــەی ســــەرەتایی و ناوەنــــدی و دواناوەندی گەلاڵـە ی تێکـەڵاو کـە لـەو ئـان و ساتیدا بـۆم بـوو بـە خـدری زینـدە بەتایبـەتی کە ئەو بە ماڵ و منداڵەوە لەوێ بوو.

بینای کتێبخانە چونکە بینایـەکی نـوێ بـوو لـە بابـەتی ئەسـبابی تەندروسـتی پـاک و تـەمیز

بوو ، هەر بەوەشڕا دەرکەوت کە هەر پاش چەند ڕۆژێکی کەم هێزم هاتەوەبەر و کەوتمەوە سەر خوێندنەوە و نووسین ، ئێوارانیش زۆرجار لەگەڵ قادر بووایە یا بەتەنێ پیاسەیەکم بە سەر پردەکە لە کەناری زێی (فوورات)یدا دەکرد ، یا لە چایخانە بچووکەکەی ناحییە کە کەبابخانە تاقانەکەی ناحییەشی بە تەکەوە بوو دادەنیشتم ئینجا بەرەبەری ئێوارە دەچوومە ناحییە لای سامر ئەفەندی ئیمزام دەکرد کە بەڵێ من لێرەم و بەهیچ لایەکدا نەچووم ..

ئەو بارەش ماوەی چەند مانگێکی خایاند ، پاشان چارم نەما بیرم لە پلانێک کردەوە ، نەدەکرا وەک حەپس وابم و نەتوانم بە سەفەریش بەهیچ لایەکدا بچم ، بە قادرم وت بڕیارم داوە خۆم نەخۆش بکەم لەم بارەیەوە بەڵکو یارمەتیم بدەی ، بەم جۆرە بەتانییەکم لەخۆم لوول دەدا و قادریش

دەستی دەگرتم و دەیبردمە ناحییە و لەوێش نووسراوی حەواڵە کردنی نەخۆشخانەی کووفەیان بۆ دەکردم .

جاری یەکەم بە دکتۆرم وت کە عەرەب بوو : بەڵکو چەند ڕۆژێک ئیجازەم بۆ بنووسی بچم لە بەغدا چارەسەری خۆم بکەم ، خوا هەڵناگرێ بۆی کردم ..

پاشان لە جاری دووەمدا بە ڕێکەوت دکتۆرێکی کوردم دیتەوە لە هەمان نەخۆشخانە کاری دەکرد ، خەڵکی زاخۆ بوو، بە داخەوە ناوەکەیم بەبیر نەماوە ، وەزع و حاڵی خۆمم تێگەیاند وتم بەڵکو وا بکەی ناوە ناوە ئیجازەم بۆ بنووسی ، ڕاستیی مەردانە هاتەپێش ، بەم جۆرە کە دەچوومە بەغدایش دەچوومە لای هەر سێ ڕەوانشاد ، م. عەزیز گەردی و کاردۆ گەلاڵی و حەکیم کاکەوەیس کە لە حەیدەرخانە - شەقامی ڕەشید

خانوویـیــان گرتبــوو ، ئـەوی ڕاســتییە کــاک حـەکیمم لـەوێ ناسـی ئـەو دەمـە لـە بەشـی کۆمپیۆتــەری وەزارەتــی پلانــدانی عیراقــی کــاری دەکــرد ، بــەڵام م. عــەزیز و کــاردۆ دۆسـتی زووتـرم بـوون . بـەو حاڵـە چەنـد مــانگێکم لــە بــەینی دەوام و نــاوە نــاوەی ئیجــازە بــۆ بەغــدا بــەڕێ کــرد.. زۆر جــار برادەرانـی تریشـم دەدیتن ، کـە هـەبوون لـە بەغـدا دەژیـان ، هەشبوون وەک خـۆم هـەر یـەک بەلایەکـدا کـەوتبوون ، شـێرکۆ بێکـەس کە لە (بەغدادیە)ی شاری ڕوومادی دەژیا ، هەروەها حەسەن ڕەمەزان (حـاکم حەسـەن) یش هەر لەو ناوە بوو ، ئازاد جنديانيش لە (بەغـدادی) بـوو لـەو دەوروبـەرە . زۆر جار ڕێکدەکـەوت لـە برادەرانـی هـەولێریش کـە دەهاتنە بەغدایێ ڕێکەوتی یەکدیمان دەکـرد لە چایخانە بووایە یا لەسـەر شـەقام . بەغـدا شارێکە لە قبووڵ کردنی غەریبان لە هەولێر

دەچێ ئەگەر لەپێشتر نەبێ ، بۆیە هەموو جارێ کە دەهاتمە بەغدا ، ئاهێکم دەهاتەوەبەر ، ئەوسا لەو شەقامی ڕەشید و جمهووری و سەعدوونە بە دەیان کوردت بە جل وبەرگی کوردییەوە دەدی ، جگە لەوەش بەغدا وەک ئەوەی بنکەی فەرهەنگی عەرەبی بوو لە هەموو ئەو ڕۆژنامە و گۆڤارانەی لێی بڵاودەکرانەوە و ئەوانەی لە دونیای عەرەبستانێ و دەرەوەیدا بۆی دەهاتن ، بنکەی کولتوور و ڕۆشنبیری کوردیش بوو بەوەی زۆربەی هەرە زۆری ، ئەگەر نەڵێم هەموو ڕۆژنامە و گۆڤار و کتێبانەی بە کوردی بڵاودەکرانەوە لە بەغدایێ بوون ، مەگەر یەک دوو چاپخانەی دواکەوتوو لە هەولێر و سلێمانی ئەویدی چاپخانە پێشکەوتووەکان لە بەغدایێ بوون ، تەنانەت کرێکاری چاپخانەکان زۆربەی هەرە زۆریان کە لەو ڕۆژنامە و گۆڤارانە و

هەروەها کتێب تایپکردن تا ماوەیەکی زۆر عەرەب بوون و دەبووایە نووسینی کوردییان بە هێڵی لاری وشە لێکدابڕاندنەوە بچێتە بەر دەست تا تێکەڵی نەکەن چونکە تێی نەدەگەیشتن و کوردییان نەدەزانی .

بەم دواییە وابزانم دەوروبەری ساڵی 1972 یا 1973 چاپخانەیەکی پێشکەوتوو لە هەولێر دامەزرا کە سەر بە وەزارەتی پەروەردەی عیراقی بوو (چاپخانەی پەروەردە ژمارە 2) کە ئەویش تایبەت بوو بە چاپکردنی کتێبی قوتابخانە و ئەمیری بوو کتێبی دی چاپ نەدەکردن.

بێجگە لەوەی کۆڕی زانیاری کورد ، کە پاشان دوای هەرای 1975 کرا بە دەستەی کورد لە کۆڕی زانیاری عیراق و کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی و بەڕێوەبەرایەتی خوێندنی کوردی و ڕادیۆی کوردی بەغدا و

دەزگـای هاوکـاری کـە لـە دوایـدا بـوو بـە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی و ژمارەیەکی زۆر لە خوێنـدکارانی کـورد لـە زانکۆکانی بەغدا کە بـەرچاو بـوون و هەسـت بە جموجۆڵ و چالاکیان دەکرا هەمیشـە لـەو کـۆڕ و سـیمینارانە کـە لـە بارەگـای کۆمـەڵی ڕۆشـنبیری کـوردی لـە گـەڕەکی وەزیریـە پێشکێش دەکران ئامادە دەبوون و بەشداری کارایان تێدا دەکرد.

بەهەر حاڵ تا حەوت هەشت مانگی دی هـەر وا مامـەوە ، هـەموو ئێـوارانیش دەبووایـە لـە ناحییــە (ئیســپاتی وجــوود بکــەم) لــەو ماوەیەش کە لە کتێبخانە دەمامەوە و دەوام و نووســتنم هــەر لــەوێ بــوو کــابرای پاسەوانیش کە ناوی (ماجد) بوو هەندێ جار هـەر بـەدوایی نـەدەهات ئەگـەر جارجـاریش بهاتبووایە تەنیا یـەک دوو سـەعات دەمایـەوە و دەڕۆیشـت بـەو حسـابەی مـن بـەردەوام

لەوێ دەبووم پاسەوانییەکەیشی بەمن سپارد بوو!!

سۆپایەکی عەلاوەددین (علاءالدین)ی لێ بوو چێشت و چام پێ ئامادە دەکرد وەکی دی شەوانە زۆربەی کاتم بە خوێندنەوە بەسەر دەبرد ، گڵۆپەکانم هیچی نەدەکوژاندنەوە ، هەمیشە هەڵ بوون ، بەوەش هەست بە تەنیایی کردنم سووکتر دەبوو وەک داریوش دەڵێ (لە هەر کوێدا چرا هەڵبێ لە ترسی تەنیایی بوونە) کە خودی گۆرانییەکانی داریۆش خۆیشی بەشێکی دی بوون لە دڵنەوایی و سەبری ئەو ڕۆژگارە زیندەبەتاڵانە.. هەندێ جاریش بەڕۆژ دوای دەوام چەند سەعاتێک دەچوومە کووفە و لەوێ ئەگەر زەخیرە و سەوزەیەکم پێویست بووایە دەمهێنا ، جاریش هەبوو هەر لە عەبباسیە دەمامەوە لای قادر لەماڵیان یاخود پێکەوە پیاسەیەکمان بە کەنارەکانی فوورات

دا دەکـرد یـا دەچووینـە چایخانەکـە .. وردە وردە هەندێ بـرادەری عەرەبیشم بـۆ پەیدا بـوون ، لەوانـە یـەکێک بـەناوی (حـەلیم) کـە کوڕی شێخێکی ئـەو دەڤـەرە بـوو ، ئـەو دەم لـە پـۆلی شەشـەمی ئامـادەیی لـە نەجـەف دەیخوێند دوای چەندان ساڵ بـە ئەفسـەری پلە نەقیب لـە هـەولێر بینیمـەوە وا دیـار بـوو لە سەربازگەی هەولێر دەوامی دەکرد .

ئــەم حــاڵ و بــارە وا تێدەپــەڕی و ژیــانی ئێمـــــەش بـــــەو شـــــێوە وەڕســـــکەرە ، نەشـماندەزانی تـا کـەی بـەردەوام دەبـێ و دەگەینە کوێ و چیمان لێ دێ .. جاروبار کە ئیجازەیــان پــێ بدابوومایــە دەچوومــە لای برادەرانـــی کەربـــەلا و چەنـــد شـــەوێک دەمامـەوە ، زۆرجـاریش پێکـەوە لەگـەڵ د. سعدی و ملازم شوان و حەسـەن گـەرمیانی لەو بەینە دەهاتینـە (تـوێریج) کـە وەک وتم یانـەی لـێ بـوو ، چونکـە نـە کەربـەلا و نـە

نەجـەف یانـەیان لـێ نـەبوو . بـەم جـۆرە لـە عەبباسـیە بــەردەوام بــووم ، تــا ڕۆژێ لــە ڕۆژنامــە خوێندمانــەوە کــە (بەڕێوەبــەری گشتیی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنـەوەی کوردی)یان کووشتوە ، ڕاستیی مـن دوور و نزیـک ئـەو پیـاوەم نـەدی بـوو نـە ناسـیبوو ، بەڵام دەیانگوت خەڵکی سلێمانییە و یەکـەمین بــەیانی کودەتــای بــەعس لــە 1968 ئــەو لــە ڕادیــۆدا خوێندویەتییــەوە ، دەیــانگوت بــە دەسـتی ئەنقەسـت و بـە پلان دژی زمـان و کولتووری کوردی بووە و قەت بە کوردی قسـەی نـەکردووە و ئەوەیشـی نووسـیویەتی بۆیان کردووە بە کوردی کە لە ڕۆژنامـەی (هاوکـاری) بـڵاوی دەکردنـەوە ، ڕاسـتیی لـە زەمـانی ئـەودا زۆر لـە نووسـەرانی کـورد لـە بڵاوکردنــەوەی بەرهەمــەکانییان خۆیــان لــە بڵاوکراوەکــانی دەزگــا دەپاراســت ، کــە یەکێکیان من خۆم بووم .

هــەر دوو ڕۆژ پــاش بڵاوبوونــەوەی ئــەو هەواڵە لە ڕۆژنامـەکانی عیـراق ، لـە کتێبخانـە بـووم کـە پیـاوانی ئـەمنی عەبباسـییە هـاتن یەکـەم جار بـە ئاسایی پێیـان وتـم لـە ئـەمنی نەجەف داوات دەکەن ، منیش وام زانی هەر بۆ مەسـەلەی مانـەوە لـە کتێبخانـە یـا شتێـکی لـەو بابەتـە بـێ بۆیـە بـە ئاسـاییم وەرگـرت لەگـەڵیان چـووم ، بـە ڕێککـەوت برابچـووکی قـادر لەبـەر دەرگـای ماڵـەوەیان بـوو (بـۆ ئاگـادار کردنـەوەی قـادر) پـێم وت مسـتەفا ئەگەر قادر هاتەوە بڵـێ نەژادیان برد ، وتـم با هەر بزانێ ، دەنا بیرم لـەوە نـەدەکردەوە یا شتێکم بە خۆم شک نەدەهات ، ئەو کاتە تا ڕاپەڕینیش من لە هیچ حزبێک یا ڕێکخستنێک نـەبووم ، بەهـەر حاڵ منیان بـرد بـۆ ئـەمنی نەجــــەف ، کەگەیشــــتینە ئــــەوێ ، هــــەر بەگەیشـتنمان ، منیـان بـردە ژوورێـک دوو کەسی لێ بوون بەجلوبەرگی مەدەنی . پاش

ئەوەی ناو و ناونیشانییان لێ پرسیم من هەر ئەوەندەم گوت (استاذ اگدر اعرف أنی لیش هنا) ئوستاز ئایا دەتوانم بزانم من بۆ لێرەم؟ هەر کە ئەوەم گوت، یەکێکیان کە بە پێوە بوو ، زڕتە بۆزیک بوو ڕەشتاڵە تەمەنی لەبەینی 40 تا 45 ساڵ دەبوو چەند زللەیەکی لێدام لەگەڵ کۆمەڵێک جوینی ناشیرین بەوەی وای پیشان دا کەمن چۆن نازانم بۆ لێرەم . هەرچەندی وەڵڵا و بیلام زۆر بۆ هێنایەوە سوودی نەبوو..

دوای ئەوە بانگی کرد منیان بردە دەرەوە ، گەراجێکی لێ بوو لەژێر زەمین دەچوو، منیان لەو گەراجە دانا. پاش دوو سەعات زیاتر.. کەمتر، دووکەس هاتن سواری ئۆتۆمبیلێکی پیکابی گەورەی شۆفرلێتیان کردم و هاتینە دەرەوە. سەرەتا نەمزانی بۆ کوێم دەبەن ، ڕاستی نەشموێرا چیتر پرسیار بکەم..

پاش کەمیک ڕۆیشتن ، زانیم بەرەو ڕێگای شاری (حیلە)یە ، لەو دەمەدا نەختیک ترسام بەڵام بەسەرخۆم نەهێنا ، لەهەمانکاتدا زۆرم تینو بوو ، چونکە هەم گەرمابوو، هەمیش لەبەیانییەوە ئاوم نەخواردبووەوە بەم جۆرە ، ئۆتۆمبیلەکە زۆر بەخێرای دەڕۆیشت و لە هیچ سەیتەرە و بازگەیەکیش نەدەوەستا یەکسەر تێدەپەڕی. گەیشتینە (حیلە)، وام زانی لەوی دەمهێڵنەوە..

نەخیر لە (حیلە)یش ڕەت بووین کە لە (حیلە) ڕەت بووین ترسم زیاتر بوو جورئەتم دایە بەرخۆم و لەکابرای لەگەڵم بوو پرسی (اگدر اعرف وين نروح) دەکرێ بزانم بۆ کوێ دەچین.. ئەو بێ ئەوەی تەماشام بکا تەنیا گوتی (بعدين) واتە پاشان.. بەهەرحاڵ ئۆتۆمبیل دەڕۆیشت، وردە وردە لەگەڵ بڕینی ڕێگادا زانیم دەچینە بەغدا بەڵام تا ئەو کاتەش کە نزیک بووینەوە لەبەغدا

ئەوەنــدەی بیــرم دەکــردەوە نەمــدەزانی بۆچی گیراوم.

دەوروبەری سەعاتی 2 دووی پاش نیوەڕۆ گەیشتنە بەغدا ئۆتۆمبیلەکە بەرەو ساحەی ئەندەلووسـی نزیـک (قصـر الابـیض) ڕۆیـی چـووە کۆڵانیـک ، خـۆی لـە کـۆڵانیکی ئاسایی دەچـوو ، پاشـان لەبـەر دەرگـای خانوویـەک وەستا ، خانووەکانی ئـەو گەڕەکە زۆربـەیان خـانووی تاڕادەیـەک گـەورە بـوون.. منیـان هێنایـە خـوارەوە و بردمیانـە ژوورەوە لـەوێ لەناو خانووەکە بردمیانە ژوورێک کابرایەکی لـێ ڕاکشـابوو لەسـەر قەرەوێلەیـەک وادیـارە بـوو ئەفسـەری ئـەمن بێـت چونکە ژوورەکە مێـز و کورسیشـی تێدابوو ، کـابرا بەعـەرەبی بەکابرای ڕاکشاوی گوت: (سیدی هـذا نـزاد، جبنا مـن النجـف) واتـە گـەورەم ئـەوە نـەژادە کـە ئـەو بـە (نـزاد) نـاوی بـردم و لەنەجـەف هیناومانـە. کـابرا یەکسـەر هەسـتایەوە وەک

بڵێـی تاوانبـارێکی بزربـووی چەنـد سـاڵەیان دۆزیبێتـــەوە وتـــی: (ئـــی ئـــی..) پاشـــان تەماشایەکی منی کرد بەنەوعێک و ئینجا بە ئیشـــارەت ئیشـــارەتی دایـــە کـــابرا بمبەنـــە دەرەوە. کابرا بەپێشەخۆی دام.. کە هاتینە دەرەوە، یەکسـەر چاویـان بەسـتم و دەسـتی گـرتم نزیکـەی بـە مەزەنـدە ئـاوا سێسـەت مەتریک ، کەمتر زیاتر ڕۆیشتین وا دیاربوو لـەو خـانووە دوورکەوتبووینـەوە. وەختـێک چاویـان کردمــەوە لەشـوێنیکی تـر بـووین ، لـەوێ بردمیانـە ژێرزەمینێـک کـە بـە پـەیژە بـۆی چـووین بنمیچـی زۆر نـزم بـوو ، دوای ئەوەی کابرا بەر و باخەڵی پشکنیم پاکەت و شخاتەم پێ بوو ، شخاتەکەی لێ ستاندم و پاکەتەکـەی دامــەوە و وتــی هــەر وەخێـک ویستت جگەرە بکێشی لە دەرگا بدە..

کە دەرگای داخست سـەیریکی دەوروبـەری خۆمم کـرد لـەو ژێرزەمینـە ، ڕاسـتی جگـە لـە

هەست بەتەنیایی کردن ترسایشم و ئیتر وام لێکدایەوە دەبی ئیخباریەکی زۆر گەورەم لێ کرابی..

ژێرزەمینەکە مرۆڤ نەیدەتوانی بەڕاوەستان تێیدا ڕابوەستێ بەهۆی ئەوەی بنمیچی زۆر نزم بوو کە بە ڕاستی چەندی بیرم لێ کردەوە نەمزانی بنمچی بۆ ئەوەندە نزمە چونکە ئەو شوێنە خانووی نیشتەجێبوون بوو.. زۆریش پیس بوو، تەنانەت پاشماوەی پیسایشی تێدابوو، دیوارەکانی هەندێ نووسینی بەسەرەوە بوو ، هەندێکیان ناو و ڕۆژی گرتن و بەڕەڵڵابوونی خۆی نووسیبوو.. کەهەندێکیانم دیت ، ڕاستی زۆر پەشۆکام کە هەبوو دوو تا سێ مانگ لەو ژێر زەمینەدا ماوەتەوە ، بەتایبەتی کە ژێرزەمینەکە هیچ ڕووناکیەکی تێدا نەبوو. بەڵام دەنگە دەنگی خەڵکی ئاسایی (ڕێبواران) لە دەرەوە دەهات دوو پەنجەرەی

درێژووکــانی بچــووکی لــەلای ســەرەوەی سەرەوە هەبوو بۆیە کرابوو هیچی تێدا دیار نەبوو.

بەهــەرحاڵ ، مــن داوای ئــاگرم نــەکردەوە پاکەتێکی بەغدام پێ بوو، جگەرەم بەجگەرە دادەگیرســاند.. تینیوویــەتی هێــزی لەبــەر بڕیبــووم قــورگم وشــک ببــوو پێکــەوە نووسابوو ، نەمدەزانی چی بکەم چەند جار هاتە سەرم لە دەرگا بدەم پێیان بڵێم تینووم بەڵام پەشیمان دەبوومەوە ، تۆ حساب بکە لەبەیانییەوە کە ئێستا ئێوارەیەکی درەنگە و بەو ڕۆژە درێژانەی هاوین و بەم گەرمایەی بەغدا ئـاوم نـەخواردبووەوە. دونیـا تاریـک داهــات ، ژێرزەمینەکــە زۆر تاریــک بــوو ، تاریکی لەو ئان و ساتانەدا دەیان خـەیاڵت بـۆ دێنێ.. ڕاستی کە شـەو داهات و تاریک بوو تەمام لەخۆ دانا، لە دڵی خۆم وام بە خەیاڵدا دەهـات ڕۆژی پـێ بچـم ئەمڕۆیـە.. دەوری

سەعاتی 9 ی شەو، دەنگی پێم هاتە بەرگوێ بەرەو لای دەرگاکە بە پەیژەکەوە دەهاتنە خوار بەپێی ئەو زانیاریانەی هەمبوو و پێشتر لەزینـدانیانم بیسـتبوو ، یەکسـەر خـەیاڵم بـۆ شتی خراپ چوو ، لەدڵی خۆمدا وتم دەمبەن دەمکـوژن ، لەهــەمان کاتیشــدا بیـرم لـەوە دەکردەوە ، تۆ بڵێی من لەسەر چی گیرابم ، کێ ئیخباری لێ کردبم ، جار جار بیرم بۆ هەندێ لە برادەرانی هاوپۆلم دەکردەوە کە پێشــتر گیرابــوون دەمگــوت نــەبادا لــەژێر ئەشکەنجەدا ناوی منیان بە خەیاڵدا هاتبێ . پاشـان هـەر بـەخۆم بـە خـۆم دەگووتـەوە ، ئینجا من چیم لە چیدایە یا بووە تا نـاوی مـن بهێنن و ئاوا شتی لەو بابەتە..

لـەو فیکـر و خەیالانـەدا بـووم کـە دەرگایـان کـردەوە ، دوو کـەس بـوون ، یـەکیان وتـی (گوم)واتـە هەستە ، ئیتـر بـە پیشـەخۆیان دام بەرەوسەرەوە.. بۆ یەکەم جار پاش چەندین

سەعات، چاوم بە ئاوەدانی ڕوون بووەوە ، بەڵام زۆرم تینوو بوو. بەیەکێکیانم گوت زۆرم تینووە، وتی :(بعدین) واتە دوایی..

منیان برد لەپیش ژوورێکیان دانام وتیان (ئینتەزیر) واتە چاوەڕێ بە..

کابرا چووە ژوورەوە، ماوەیەکی کورت لەژوورەوە بوو هاتە دەرەوە ، پێی وتم وەرە! پێش خۆی دام بۆ ژوورەوە. ژوورەکە مێز و کورسی و قەنەفەی لێ بوو ، لەژووری ئەفسەر دەچوو، دوو کەسی لێ بوون یەکێکیان لەپشتی مێزەکەوە بە کەماڵی سەنتەنەتەوە بە ڕەهایی دانیشتبوو ، ئەوەی دیکەیان لەتەنیشت مێزەکە چەند وەرەقەیەکی سپی لەبەردەم بوو قەڵەمێکی لەسەر داندرابوو.. ئەوەی منی بردە ژوورەوە، لە چوونە ژوورەوە و هاتنە دەرەوەیدا سڵاوی بۆ کابرای پشت مێزەکە

سەند و چووە دەرەوە. ئیتر بەتەنیا مامەوە. کابرای پشت مێز بەجۆریک سەیری دەکردم جیاواز ، من وەستابووم ، کابرای تەنیشت مێزەکەیش تەماشای دەکردم.. کابرای پشتی مێز یەکەم پرسیاری لێ کردم بەم جۆرە دەستی بەقسە کرد:

کابرای ئەمن:(ئیە) کاکە انت شوداک للعباسیة.. ؟ واتە کاکە تۆ چی بردیتیە عەبباسیە. من: استاذ غیر انتم- ئوستاد غیر ئێوە.. هەر ئەوەندەم وت و نەوت کابرای ئەمن توورە بوو لێم هەستایە سەر پێ و پاڵێکی بە دەم کۆمەڵێک جنێوەوە پێوەنام ، خۆم گرتەوە دەنا پشت و پشت دەکەوتم ئینجا وتی : (ترتکبون الجرائم ضد الحزب و الثورة و تغشمون نفسکم). واتە تاوان بەرامبەر حزب و سەورە دەکەن و خۆشتان غەشیم دەکەن ، پاشان وتی (ماکو چارە ویاکم راح نأدبکم) هەر چەند وتم من تا

ئێستا نازانم لەسەر چی بانگ کراوم بێ سوود بوو ، تەنیا ئەوەندەی وت (اخرس لک) پاش کەمێک وەستان و چاوتێبڕین وتی: انت وین اهلک وتم: هەولێر.

وتی: باشە. بەدەم ئەو باشەیەشەوە هەستایە سەرپێ و بەرەو لای من هات ئاوا دوو مەتریک لەمن دوور بوو ، وتی: - احنا نعرف انت متورط وياهم ، لكن نريد نسمع منك. وتم (العفو أستاذ ما افهم قصدك) واتە ئوستاز لە مەبەستت ناگەم ، وتی: پێمان بڵی چۆن نەخشەتان بۆ کوشتنی تاوانلیکراو ئەو وتی (المجنی علیه) عوسمان محەمەد فائق بەڕێوەبەری گشتی ڕۆشنبیری کێشا ، لەو کاتەدا تێگەیشتم من لەسەرچی گیراوم چونکە، پێش دوو ڕۆژیش لەڕۆژنامەکاندا هەواڵی ئەم مەسەلەیەم خویندبووەوە ، بەڵام ڕاستی لەوکاتەدا شتێک لەنێوان سەرسڕمان و پێکەنین بە خۆم نەبوو

دایگـرتم، کـەمن هـەر لەبنەڕەتـەوە لەبەغـدا نەبووم لەو ڕاستەدا وتم : ئوستاز مـن هـیچ شتێک لەو مەسەلەیە نازانم تەنها وەکـو هـەر هاوولاتیــەک لەڕۆژنامــەدا خویندومەتــەوە هێشتا قسەی خۆم تەواو نەکردبوو کە پاڵیکی دی توندی پێوەنام و شەقازیلەیەکی لێدام و لەگــەڵ کۆمــەڵیک جنێــو ئینجــا وتــی (راح نعدمکم) واتـە ئیعدامتان دەکـەین.. قسـەکەی بـەجمع کـرد.. لـەوەڕا زانـیم خـەڵکی تـریش گێـراون هـەر تـەنیا مـن نـیم کـە لەدوایشـدا هەروا دەرچـوو ئێمـە نزیکـەی ژمارەیـەک لـە نووسەرو ڕۆژنامەنووس بێجگە لە خەڵکی تـر لەسەر ئەم مەسەلەیە گیرابووین. کارەکـەش وەک لەدوایدا بۆمان ڕوون بـووەوە لەلایـەن ڕێکخراوێـک بـە نـاوی (هـەڵۆی سوور)ـەوە ئەنجام درابوو، ئەمەمان لەدوای بەربوون بۆ ڕوون بــووە هــەرواش بــوو، دوای ئــەوەی ئەوان گیران ئێمەیان بە (کەفالەت) بەردا.

بەهـەرحاڵ دوای پرسیار و وەڵامێکـی زۆر و لێـدان و ترسـاندنی زۆرەوە کـە سـێ جـار دووبارەیـان کـردەوە مـاوەی زیـاتر لـە سـێ سەعاتی خایاند لە ژووری جیا جیا ، وا دیـارە (ڕەوانشاد ڕەووف حەسەن) کە دوای زانیم لە زیندانی ئینفیرادیـە دەنگ و هـاواری منـی لە کـاتی لێدانـدا ناسیبووە و کـە نزیکـی ئـەو شوێنە بووە (ئەو ئـەوەی لـە یادداشـتەکانیدا نووسیوەتەوە و کاتێ لە ڕۆژنامەی (باس) بە زنجیرە بڵاوی دەکردەوە).

پاش هەموو ئەو لێدان و ترساندنە ، پێم وا بــێ خۆیــان مانــدوو بــوون . هیچیــان هەڵنەکراند ، چونکە بەڕاستی دوور و نزیـک پەیوەندیم بەو کارەوە نەبوو بە جەستەیەکی کوتراوەوە و تینوویەتێکی لەڕادەبەدەر منیان هێنایەوە لای ئەفسەرەکەی پێشوو کە کابرای لەتەنیشـت مێزەکـە دانیشـتبوو دەینووسـیەوە، جارێکیتر کـابرای ئەفسـەر کەوتـەوە هەڕەشـە

و وای تێگەیانـدم کـە دواجـار دەبـێ دان بـە تاوانەکانتان بێنن (ئەوەشی بە جەمع وت) ، هەر چەندە من تاقەتی بەرگری لە خۆشم نەمابوو ، بەڵام جارێکیتر وتم ئوستاز من لە دوور و نزیک ئاگادار نیم ، دوایی چەندین پرسیاری دیکەی لێ کردم کە هەندێکیانی پێشتر لێ کردبووم ، ئینجا کابرای تەنیشتی کـە دەینووسـییەوە وەرەقەیـەکی دایـە ئەفسـەرەکە و بـە سـەیدی بانگی کـرد ، پێ دەچـوو ئەفسـەرەکە (محقـق) پلـەی لـەو بەرزتر بوو هەر چەندە هەر دووکیان جل و بەرگی مەدەنییان لەبەر بوو ئینجا ئەوەی کە تحقیقی لەمن دەکرد ئەویش بە ئیشارەت بە منی وت: وەرە ئیمزای بکە.

لەڕاسـتیدا لەوکاتـەدا مـن دوو دڵ بـووم لـەئیمزاکردن ، چونکـە دەترسـام لـەوەی کـە شتی هەڵبەستراوی تێدابێ ، لەلایـەکی تـریش لـە تینوویـەتییان و ماندوویـەتی کـە

گەیشتبووە دەوروبەری نیوە شەو وڕ ببووم نەشمدەزانی بەم نیوە شەوە چیم بەسەر دێت ، لەگەڵ ئەوەشدا بۆ من ئەوە مەسەلەیەکی گرنگ بوو کە وەڕەقەکە بزانم چی تێدایە ئینجا ئیمزای بکەم ، چونکە لە زۆر کەسم بیستبوو کە پێشتر زیندانی کرابوون کە ڕەنگە بۆت هەڵببەستن ، بۆیە جورئەتم دایە بەر خۆم و بەکابرام وت ئوستاز دەتوانم بیخوێنمەوە کابرا دوای ئەوەی تەماشایەکی منی کرد بە ئیشارەت بێ ئەوەی قسە بکات وتی: باشە. کە وەرەقەکەم خوێندەوە هەر ئەوەی تێدا بوو کە لەتەحقیقدا وتبووم.. بەم جۆرە ئیمزام کرد.
ئەو جار هێنیامیانە دەرەوە ، ڕاستی ترسی ئەوەم هەبوو بمبەنەوە ژێرزەمینەکە، بەڵام نەیانبردمەوە ئەوێ ، کورسیەک لەحەوشەکە داندرابوو لەنزیک دەرگاکە ، سەلاجەیەکی ئاوی لێبوو، لەوانەی ئەوسا لە شوێنە

گشتییەکان دادەنران دۆڵکەیەکی لەسەربوو ، کابرا بەمنی وت لێرە دانیشە من دانیشتم و دانەنیشتم، ئیتر بێ ئەوەی پرس بەکەس بکەم دۆڵکەکەم پڕی ئاو کرد و دەمم پێوە ناو خواردمەوە ئێستاش لەبیرم نەچووەتەوە چونکە گەرمایش بوو دوای ئاو خواردنەوە ئارەقێکی زۆرم دەردا . پاش چەند جگەرەکێشانێک کابرا هات ئەوەی کە بۆ یەکەم جار بردبوومیە ژێرزەمینەکە ، دیسان چاوی بەستم ، منیش بەو شەکەتییەی لێدان و تێهەڵدانەوە ، سەرەڕای برسییەتی و ترس لەوەی بمباتەوە ژێرزەمینەکە یا شوێنێکی وەک ئەوێ هەزار و یەک بیرم بە مێشکا دەهات ، بەهەر حاڵ ڕۆیشتین ڕەنگبی بە مەزەندە تا 500 پێنجسەت مەترێک بە بەپێ ڕۆیشتین ، ناوە ناوەش کابرا دەیگوت سەرت داخە و سەرت بەرز کەوە تا گەیشتین چەند جارێک ئەمەی دووبارە

کـــردەوە دەســـتی گرتبـــووم تـــا گەیشـــتینە شـوێنیک بەعـەرەبی وتـی (دیـر بالـک سلالم) واتـە ئاگادارب‌ـە پەیژەیـە (قادرمـە) ئیتـر ئـەوە بـوو لـە پـەیژەکان سـەرکەوتین ، وا دیـاربوو پەیژەکان زۆربوون ڕەنگە 15 پازدە پـەیژە زیاتر دەبوو ، وەختیک کە چاویان کردمەوە ، ڕووناک بوو خەڵکێکی یەکجار زۆر لەو دیوی شیشەکانەوە دیاربوون . کابرا منی تەسلیمی بەرپرسی ئەو جێگایە کرد ئەویش قەڵەم و قـــایش و ســـەعاتی لـــێ ســـەندم ، ، ئینجـــا دەرگای سجنی بۆ کردمەوە پاش ئەوەی ناو و زانیاری نووسیەوە..

کە چوومـە ئـەو دیـوی شیشـەکەوە دەتـوانم بڵـێم بـەس مـن جلـم لەبـەربوو چونکـە زۆر گەرم بوو خـەڵکێکی زۆر ، ڕووبـەریکی کـەم ، کە قاوش قاوش بوو ڕەنگبی هەمووی 12بـە 50 مـەتر بـێ ، درێژووکـانی بـوو ، قـاوش قـاوش بـە محەجـەرە جیـا کرابـووەوە کـە

لەوانەیە بە مەزەندە نزیکی هەشت سەت نەفەریان تێدا ئاخنیبوو کە پاسەوانەکە دەرگای داخستەوە من نەمزانی لە زیندانەکە بەرەو کوێ بچم، تەنانەت جێگای وەستانیش نەبوو . بەناچاری هەر لەنزیک دەرگاکەوە بەحاڵ لەسەر چیچکان دانیشتم ، بەجلەکانیشم دیار بوو کە تازە هاتووم چونکە هەموویان لەگەرما ڕووت بوون تەنیا شۆرتیان لەبەردا بوو..

ڕاستی ئەم زیندانە هەموو جۆرە مرۆڤێکی تێدابوو لەهەموو جۆرە قەزیەیەک بەسیاسی و غەیرە سیاسی(پاشان ئەوەم زانی) لەبەر ئەوە زۆر ناخۆشبوو ، گەرما و هەوای پیس و هەناسەبڕی ناو زیندانیش لەولاوە بوەستێ. بەهەرحاڵ نازانم چۆن بوو کابرایەک لەتەنیشتم بوو پێی گوتم لەسەر چی گیراوی منیش لەبێتاقەتی کە پێشمەوە دیار بوو لێیان داوم وتم نازانم ، زۆری پی

نــەچوو یــەکێکی دی کــە لــە بەرامبــەرم دانیشتبوو جگەرەی دەکێشا وتـی (أنـت کاکـە موو؟) ، بەو مانایەی تۆ کوردی ؟ وا دیاربوو لەشـیعە و ئەوانـە دەچـوو، منـیش لەسـەرخۆ وتـم (ئـا) وتـی: جەماعەتەکـەت هـەموویان لێـرەن ، ئیشـارەتی بـۆ لای سـەرەوە کـرد. منیش ڕاستی زۆرم پێ بڕوا نەکرد وام زانیی پێم ڕادەبوێرێ لەگەڵ ئەوەشدا بەهەزار حاڵ تـۆزی چوومـە سـەرەوە چاوم گێـڕا وەختیـک پاش پێنج شەش مەتر ڕۆیشتن ئـاوڕم لـەلای ڕاسـتم دایـەوە ، لەیـەکی لەقاوشـەکان وەک وتم زیندانەکـە لەکۆمـەڵی قـاووش پێکهـاتبوو، بێجگـە لـەوەی مەمـەڕێکی هـەبوو ، تەماشـام کرد بالفعل کۆمەڵیک بـرادەرم بەرچاوکـەوت وەک گـوڵ گەشـامەوە لەخۆشـیان بەتایبـەتی کـە زۆر مانـدوو بـووم. چوومـە پـێش سڵاوم کرد ئەوانیش هـەر هـەموویان پێکـەوە وتیـان ئـەوە(تۆیش)؟.. ئەوانـەی لەوکاتـەدا لـەوێ

بــوون چیرۆكنــووس م.(حســێن عــارف) م.(حمیــد عزیــز) كــە ئێســتا دكتــۆرە لــە فەلسەفە لە زانكۆی سەلاحەددین ، (ئەحمەد زەردەشـــت) ڕۆژنامـــەنووس (عەبـــدوڵڵا عەباس) ڕۆژنامەنووس (محمد عبدالخالق) ڕۆژنامـەنووس كـەمال كـە هـەردووكیان لـە ڕۆژنامـەی (بیـری نـوێ)ی حزبـی شـیوعی كاریان دەكرد ، ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا بابا عــەلی و (بێسـتونی مــەلا عومــەر) كــە لــە سـلێمانی گیرابــوو. كابرایــەكی لوبنانیشــیان لەگـەڵ بـوو هـەر چەنـدە دوایـی زانـیم لـە قاووشـێكی دیكەیـە كـە دەیـانگوت ئەنـدامی سەركردایەتی حزبی بەعسە لە لوبنان ، خۆی نـاوی(فـاروق حسـین السـاحلی) بـوو ، ئێمـە پێمــان دەگــوت (ئــەلتلوو ئــەللو) ، چونكــە ئــەوەی لــە قســەكردندا زۆر دووبــارە دەكـردەوە، ئیتـر كۆمـەڵێک بـرادەری تـریش بــوون كــە ڕەنگــە ئێســتا ناوەكانیــان نەیەتــە

خــەیاڵم بێجگــە لــە م. (ڕەئــوف حەســەن) چیرۆکنــووس و ڕۆژنامــەنووس کــە ئــەویان بردبووە (زیندانی ئینفرادی) بەمجۆرە و لەو حاڵەتــەدا ماینــەوە و ڕۆژمــان بەشــەو گــرێ دەدا و نەمانـــدەزانی چارەنووســـمان چـــی بەسەر دێت..

زۆرجــار پاگەنــدەی وایــان لــەناو زیندانــدا بڵاودەکــردەوە کــە ئەوانــەی لەســەر فلانــە مەســەلە گیــراون واو وایــان لێــدەکرێ.. یــا هەندێ جار کە ڕۆژنامەی (الثورة)مـان بـۆ دەهــات چەنــد جارێــک پارچەیــەکیان لــە لاپەڕەیــەک لــێ دەکردەوە ئێمــە وامــان لێک دەدایەوە ئەوە ئەمری ئیعدامی ئێمەیە.. لە ڕووی خواردنــەوە ، خواردنمــان لــە نیســک، جاروبــاریش هەنــدێ بــرنج و شــلە کــە زۆر وشــک بــوو زیــاتر نــەبوو.. حەفتــەی جارێــک پارچـــــە (زبدە)یــــەکیان پـــێ دەدایـــــن ، هەنــدێجاریش نــەختی شیری قوتــوو.. ڕاستی

زۆربـــەمان زبدەکـــەمان هەڵـــدەگرت، نەماندەخوارد بۆ ئەوەی ئەگەر لێیان داین لـەباتی مەلحـەم شـوێنی لێـدانی پـێ چـەور بکەین ، ئەگەر نەخۆشیش بووباین،   لە حاڵی مـەلایش بـاین دەبووایـە نـۆرە بگـرین تـا بـە حەفتەیـەک یـان زیـاتر دوای ئـەوەی نـاوی خۆمـان دەنووسـی تـاکو بـەرمان دەکـەوێ دکتۆریش کە دەچووینە لای لە دووری دوو مـەتر زیـاتر بـە تورەییـەوە لێـی دەپرسـی: (شبیک ؟) واتە چیتە ؟ سەیرە ئەوە بە دڵی خـۆ پزیشـکە و سـوێندی یاسـایی ئـەبوقراتی خواردووە !!

لـە ڕووی مواجهـەوە ، تـا بـەریش بـووین هـەموو مواجهەیـەکمان قەدەغـە بـوو تـەنیا ئەوەبوو ، ڕێگایان دەدا کەسوکارت کە دوایی زانیمـان لـە زۆر دوور ڕایانـدەگرتن و تـەنیا بۆیان هەبوو گلۆسێک پاکەتی بەغدا لەگەڵ فانیلایــەک و دەرپــێ قوتەیــەک و 5 پێــنج

دیناری ئیراقیمان بۆ بنێرن و بۆشمان نەبوو بپرسین کێ هێناویەتی ، بەبەڵگەی ئەوەی برادەران دەزانن جارێ من پرسیم کابرای ئەمن ، پاش کۆمەڵێک جنێو ئینجا ئاگاداری کردمەوە جارێکیتر ئەو پرسیارە نەکەم بۆ هەمووومان وابوو..

بەهەرحاڵ ئێمە تا نزیکەی چوار مانگ ماینەوە. دواجار ، پاش ئەوەی ئەوانەیان گرت (کە دوای ئەوەی بە کەفالەت ئازاد کراین زانیمان) ئێمە زۆربەمان بە کەفالەت ئازاد کراین. ئەوانەی لەگەڵ مندا گیرابوون و لە (زیندانی ئەمنی عامە لە بەغدا)ئەو برادەرانەی خوارەوە بوون:

1- حسێن عارف- ڕۆژنامەنووس و چیرۆکنووس ئێستا نیشتەجێی شاری سلێمانییە.

2- ڕەوانشـــــاد عەبـــدوڵڵا بابـــە عـــەلی- ڕۆژنامەنووس خەڵكی كەركووك،

3- احمد زەردەشت- كوڕی توێژەری مێژوو مامۆســـتا حەمـــەبۆر- ڕۆژنامـــەنووس لـــە ڕۆژنامەی (بیری نوێ)ی حزبی شیوعی.

4- محمـــد عبـــدالخالق- ڕۆژنامـــەنووس لـــە ڕۆژنامەی (بیری نوێ) و مامۆستا.

5- شاعیر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا عەباس ، كە ئێستا دانیشتووی سلێمانییە.

6- حەمیـد عزیـز كـە ئێسـتا دكتـۆرە و لـە زانكـۆی سـەلاحەددین، كـۆلیژی ئاداب بەشـی فەلسەفە مامۆستایە و خەڵكی قەلادزییە.

7- بێسـتوون مـەلا عومـەر- ئـەویش لەسـەر هـــەمان قەزیـــە - بێســـتوون لـــە ســـلێمانی گیرابوو.. بە داخەوە وابـزانم دوای بـەربوون شەهید كرا.

8- برادەرێکـی دی بـە نـاوی کـەمال ، کـە هونەرمەنـــد بـــوو لەگـــەڵ محەمـــەد عەبدولخالق گرتبوویان.

ئەوی ڕاستی بێ کە وتت زیندان ، بە تایبەتی زینـــدانی بەعســـییان کـــە ئیعـــدامیان پـــێ ئاوخواردنەوە بوو .. لەگەڵ ئەوەی ئازارێکی جەسـتەیی و نەفسـی زۆریـان دایـن ، بـەڵام دیسان خاڵی نەبوو لە هەڵوێسـت و دیمـەنی کۆمیدی ، بە نموونە کابرایەکی لێ بـوو لـە تەنیشت قاووشی ئێمە ناوی (ئیبـرە و خێـت – داو و دەرزی) بوو کە پرسیم وتیان تاکە کەســـە توانیویـــەتی دەرزی و داو بێنێـــتە ژووری ، دەیـــانگوت ڕۆژێ گوایـــە چەنـــد مریشکێکی کڕیـوە و بردوویەتیـەوە ماڵێ کە بەڕەڵڵای کردوون یەک یەک ناوی لـێ ناون وتوویـەتی ئـەوە قائیـد ئەلموئسسـە ، ئـەوە سەید و ئەلنائبە (مەبەستی سەددام حسێن) بووە ، ئەوە ئەندامی قیادەی قوتری فلانە و

تـاد .. تومـەز ژنەکـەی پـێ دەچـێ دۆسـتی هـەبووبێ ، خەبـەری لـێ دەدا و دەیگـرن بـە تۆمەتی (سب و شتم) واتـە جنێـودان ، ئینجا زۆر جـار بـە دەنگـی بـەرز هـاواری دەکـرد (بس اطلع) واتە بەس ئازاد بم ، گوێمـان لـێ دەبـوو هـەر لـە قاووشـەکەی خـۆی پێیـان دەگوت (بابە ما تطلع) بابە دەرناچی ..

یـان کۆمـەڵێک شـەقاوەی بەغـدایان گرتبـوو ، نەمانزانی لەسـەر چی بـوو ، بـەڵام دەیانگوت کـۆنگرەی لاوانـی عـەرەب لـەو ماوەیـە لـە بەغداییـدا دەبەسـترێ بۆیـە گیـراون (وایـان دەگوت) ئەوانە زۆریان کوردی فەیلی بوون هـەموو زینـدانییان لێیـان دەترسـان ، بـەڵام خۆشـبەختانە زۆر ڕێـزی ئێمـەیان دەگـرت ، یەکێکی زەبەللاحیان تێدا بوو وای نیشان دەدا گەورەیانـە (گـەورەی شـەقاوان) دەهـات بـە کاحوسێن عـارفی دەگـوت ، (کـە ئێمـەش بـە پێـی تەمـەن ئـەومان بـە گـەورەی خۆمـان

دانابوو) – خۆ ممحتاجين شی- خۆ هيچتان پێویست نییە ، هەر هەمان کەسی زەبەللاح ڕۆژێ پێی لەسەر پێی کەسێک دانابوو ، کابرا دەیهێشا و هاواری دەکرد . ئەویش پێی دەگوت (اخ الگحپە ليش مخلی رجلک تحت رجلی) واتە خوشک هين بۆ پێت لە بن پێی من داناوە ؟ !!. یان کابرای لوبنانی کە زۆر دەهاتە لامان ، ئەو لە قاووشێکی سەرەوتر بوو ، عەرش و کورشی باس دەکرد ، هەمیشەش دەیگوت من یا ئیعدام دەکرێم یان ئازاد دەکرێم و بەرپرسیاریەتێکی گەورەم دەدەنێ ، پاشان دوای ماوەیەک ئازاد کرا ، ئێمە بەوەمان زانی هەندێ پاکەت و پەنیر و ئەوانەی بۆ قاووشی ئێمە ناردبوو .. ئەو پیاوە خۆی وەک چەپ نیشان دەدا ، لە زیندانەوە بەرگری لە میشێل عەفلەق دەکرد و بە بیریاری حزبی بەعسی دەزانی ، لەو سەرەکەی دی (جەبهەی

قـەومی تەقـدوومی) نێوان بـەعس و حزبـی شیوعی بەرقەرار بوو و بارەگایان لە بەغدا و نزیکـەی زۆربـەی شـارەکان مـابوو ، ئینجـا زیندان پڕ بوو لە شیوعی ..

بـەو جـۆرە مامـەوە تـا ڕۆژێ مـن نـۆرەی سـەرئاوێم (تـەوالێت)م گرتبـوو ، ئـاخر سـەرئاویش بـە سـرە بـوو بەشـی هـەمووانی نـەدەکرد دەبووایـە کـەمترین کـات بـەیانیان نیـو سـەعات بچیـت سـرە بگـری تـا بـەرت دەکـەوێ چـۆڕە میزەکـی بکـەی ئـەویش تـا تەواو دەبووی دەیان (شسوێت)ت – چیت کردتیـان لـەو دیـوی دەرگـاوە بـۆ دەهـات وەک وتم ئەو ڕۆژە دوای نزیکی چوار مانگ لە زیندان ئەو بەیانییە هەر سرەم بەرکەوت و چوومـە ژوورەوە ، گـوێم لـە چەنـد ناوێـک بوو ، لەوانە ناوی خۆم ، چیت لێ بشێرمەوە میـزم بـە پاش وەچـووەوە و پێم نـەکرا کـە گـوێم لـە نـاوی خـۆم بـوو کـابرا وتـی ، فلانـی

کوڕی فلانی (لم غراضک) واتە فلان (واتە مــن) شرِوشــیتاڵت کۆکــەوە یــان تێکنــێ ، خۆیشی وابوو ئەگەر بەیانیان بانگیان کردبای یا بـۆ ئـازاد کـردن بـوو یـا گواسـتنەوە ، بـە پێچەوانـەی ئێـواران یـا شـەو ئـەوە بێگومـان دەمانزانی بۆ تەعزیب و لێکۆڵینەوەیە ، نـاوی ئێمە کە بانگ کراین بەیانی زوو بـوو دەوری سەعاتی هەشت تا هەشت ونیوی بەیانی بوو بۆیە لە ڕواڵەتـەوە ترسی کـەمتر بـوو ، هـەر وایـش دەرچـوو مـن لـە تەوالێتەکـە هاتمـە دەرەوە ، هــیچ شــرِو شیتاڵیشــم نــەبوو ، یەکسـەر چووم خواحـافیزیم لـەو برادەرانـەی مـابوون ، (چونکە هەنـدێکیان پێشـی مـن بـەر ببوون)کرد و هاتمە لای دەرگا خۆم ناساند و کـابرا لیسـتێکی پـێ بـوو سـەیرێکی کـرد و دەرگایان لێ کردمـەوە ، کـابرا پێشـەکی منـی بـردە لای سەرتاشـی زینـدان ، چونکـە ڕیشـم زۆر درێژ بوو و لـە هـەموو ئـەو ماوەیەشـدا

چەهرەی خۆمم نەبینیبوو ، سەرتاش زۆر بە پەلە ڕیشی تاشیم نیوەی ڕوومەتی بڕیم ، ئینجا کابرا بردمییە لای دەرگایەک کورسییەکی لێ بوو ، وەک ئەوانەی بۆ دەرگەوانانی دادەنێن و وتی لێرە دانیشە (ئەو بە عەرەبی وتی) .. چووە ژوورەوە ، دوو تا سێ دەقیقەی پێنەچوو دەرگای کردەوە بە وشەی (تفضل) فەرموو ، کە دەمێک بوو گوێم لێ نەببوو ، لەوەڕا زانیم بانگ کردنم بۆ بەربوونە .. کە چوومە ژوورەوە کەسێ بە جل وبەرگی مەدەنی تەمەنی بە سەرووی چل و پێنجساڵی دەردەکەوت لە پشت مێزێکی داری پان و پۆڕ دانیشتبوو کە دوو کورسی لەم سەر و ئەو سەر داندرابوون ، ژوورەکەش پاک و خاوێن و قەنەفەی گرانبەهای لێ بوو ، بەوە زانیم کە ئەفسەرێکی پلە باڵایە ،کەسێکی سوورکەڵەی قەڵەوی لەلادا لەسەر یەکێک لە

کورسـییەکانی بـەردەمی دانیشـتبوو لەگـەڵ چوونە ژوورەوە کابرای پشت مێز ئاماژەی بۆ کورسییەک کرد لای دەرگا داندرابوو و وتی : (استریح) دانیشە. نەخێر زۆری نەبرد چایەکیشیان بۆ هێنام ، ئینجا کابرای قەڵەو بەکوردی پێی وتم تۆ چ کارت بەوانە دایە ، تۆ ئەولی تەمەنتە بۆ یارمەتی باوکت نادەی ...(کەر لە کوی کەوتووە و ئاشەوان لە چ خـەیاڵێ ، دەبـێ پەندەکـەی ئـاوا بـۆ تێکـەڵ بکەی) وتم مامۆستا من لە جنووب دەژیم ، خوا شایەدە خۆشم نازانم بۆ گیراوم .. کابرا لەسـەری نـەڕۆی یەکسـەر وتـی ئـەمڕۆ بـەر دەدرێی من هاتووم دەبمە کەفیلت، ئێنجا کابرای پشت مێز وتی: (راح نطلق سراحک) واتە بەرت دەدەین ،پاشان کۆمەڵێ قسەی کرد بەو ئاراستەیەی کە هیچ تاوانبارێک ئەو (مجرمین) ی بەکار هێنا لە عەدالەتی حزب و سەورە دەربازیان نابێ..

بەهەر حاڵ من تا ئەو کاتە دەمم بۆ چایەکەی پێشم نەبردبوو، کابرای پشتی مێز وتی : (اشرب چایک تعال وقع) چایەکت بخۆوە و وەرە ئیمزا بکە.

چایەکە سارد ببووەوە یەک دوو فڕم لەبەر قسەی ئەو لێدا و بەرەو لای مێزەکە هەستام وبینیم فەرمانی بەربوونمە ئیمزام کرد ، دیار بوو وەرەقەیەکی تریشی بە کابرای قەڵەو ئیمزا کرد ، ئینجا کابرای قەڵەو کە بە ئەبوو فلان (ناوەکەیم بیر نەماوە) خوافیزی لە کابرا کرد و منی بە پێشە خۆی دا و پسوولەیەکیشی بە دەستەوە بوو کە دەرچووین لە پرسگە تەسلیمی کرد و ئیمزایەکی بۆ لە دەفتەرێک بۆ کردن و هاتینە دەرێ ..

ئاوا سەت مەترێک ڕۆیشتین گەراجیکی لێ بوو ، کابرا ئۆتۆمبیلی لەوێ ڕاگرتبوو ،

ڕاستیی من یەکسەر زانیم ئەم (کوردە قارەمانە) پیاوی خۆیانە و بە پارە بووەتە کەفیلم کە هەر وایش دەرچوو ، پارەیەکی زۆری لە باوکم وەرگرتبوو ، بۆیە من هەر خوا خوام بوو لە نزیکترین شوێن بێمە خوارێ ، بینیم ئێمە لە کۆڵانەکانی پشت (قصر الابیض) بووین کە نزیکیشە لە گۆڕەپانی ئەندەلوس ، ئەو وتی بتگەیێنمە کوێ ، وتم لە گۆڕەپانی نەسر دێمە خوارێ ، گۆڕەپانی نەسر زۆر دوور نەبوو لەوێ و پاسی مەیدان یش دەهاتنە ئەوێ ، بەهەر حاڵ پێی وتم ئێستا خەبەر دەدەمە باوکت ، وەڵامم نەدایەوە ، پاشان دەرکەوت بە پارە ئەو کابرایەیان بۆ باوکم دۆزیبووەوە کە ماڵی لە بەغدا بوو .

لە گۆڕەپانی نەسر هاتمە خوارێ ، پیاسەیەکم لە گەراجی پاسان کرد ، لە چاوەڕوانی پاسی ژمارە 4 کە دەچووە مەیدان هەستم کرد

پێیەکانم زۆر ئازاریان هەیە بە هۆی ئەوەی لە لایەک لێدانی کاتی گرتنم و لە لایەکی دی بەهۆی دانیشتنی زۆر و بوار نەبوون بۆ پێ درێژ کردن. تا پاس هات هەوڵم دا بە هۆی جامی چەند ئۆتۆمبیلێک چەهرەی خۆم ببینم کە نزیکی چوار مانگ بوو نەمدیبوو ، پاشان وازم لێ هێنا وتم نەڵێن ئەو کوڕە بۆچی سەری دەباتە ناو جامی ئۆتۆمبیلان !!

پاس هات سوار بووم ، لەناو پاس بەبیرم هاتەوە کە بردمیان بۆ قاووش سەعات و قایش و هەندێ شتومەکیان لێ ستاندبووم ، ئەویش ڕۆیی ، تازە چی ، من خوا خوام بوو بێمە دەرێ.. پاسی ژمارە 4 بە درێژایی شەقامی ڕەشید دا دەڕۆی تا دەگەیشتە گۆڕەپانی مەیدان ، من پێش ئەوەی بگاتە مەیدان لە وێستگەیەکی نزیک مزگەوتی (حەیدەرخانە) هاتمە خوارێ ، چونکە من عادەتەن کە لە عەبباسیە بهاتمایە بەغدا یا

لای م . عزیز گەردی و ئەوان دەمامەوە یا لە ئوتێلی (نزار) نزیکی مەیدان. ئۆتێلی نزار ئەوسا ، محمد موکری و مارف عومەر گوڵ (کە خاوەنی ئوتێل خاڵی بوو) هەروەها زۆر لەو نووسەر و ئەدیبانەشم لێ دەدیتن کە لە بە غدایێ لە زانکۆ دەیانخوێند لەوانە بە نموونە شێرزاد حەسەن کە لە بەشی ئینگلیزی دەیخوێند .. ژمارەیەکی دیکەش بوون ، ناوەکانییانم لەبیر نەماوە.

لە نزیکی ئوتێل نزار لە وێستگەیەک دابەزیم لەوێ تەلەفۆنم بۆ محەلی خاڵم ڕەحمەتی محەمەد گەلاڵی کرد کە ئەوسا کارگەی کاشی هەبوو و شوێنی خۆم پێ وتن ، بۆ ئێوارەکەی باوکم لەگەڵ هەندێ لە خزم و دۆستان گەیشتنە لام ، شەو لە بەغدا ماینەوە بۆ بەیانی بەرەو هەولێر بەڕێ کەوتین ، ڕاستی تا ئازاد نەکرام بە دایکمیان نەوتبوو ، بەڵام دایکم بە (حدس) زەینڕوونی دایکایەتی

هەستی کردبوو شتێک بووە و پێی ناڵێن .. بەهەر حاڵ سێ چوار ڕۆژێک لە هەولێر لە ماڵەوە مامەوە پاشان یەکسەر بەرەو عەبباسیە ، شوێنی لێی گیرام گەڕامەوە ، کە چوومە کتێبخانە (وەک لە پێشدا وتم من کاتب بووم لەوێ) بەڕێوەبەری کتێبخانە پێی ڕاگەیاندم کە من ماوەی مانگێک زیاترە گواستراومەتەوە بەغدا (ئیدارەی محەلی) ، هەر چەندە زۆرم پێ خۆش بوو ، بەڵام لە دڵی خۆمدا سەیرم پێ هات لە کاتێکدا من لە زیندان بووم فەرمانی گواستنەوەم دراوە، ئینجا یان کەس بە کەس نەبووە و ئیدارەکان ئاگاداری یەکتر نەبوون یان بە مەبەست ئەوە کراوە .. نوسخەیەک لە فەرمانی گواستنەوەم لە بەڕێوەبەری کتێبخانە وەرگرت و خواحافیزم لەوان و چووم لە ماڵی قادریش کرد و بەرەو بەغدا لە نەجەفەوە کەوتمە ڕێ .. ئەو ڕۆژەی

گەیشتمە بەغدا بە درەنگم زانی بچم بۆ پارێزگای بەغدا – ئیدارەی محەلی - هێشتمەوە بۆ بەیانی ، شەو وەک زۆر جاران چوومە لای م. عزیز گەردی و حەکیم کاکەوەیس و ئەوان و ڕاستی سەرەڕای ترسێکی پەنهان دڵخۆش بووم بەوەی گواستراومەتەوە بەغدا ، تەنانەت باسی ئەوەشم لەگەڵ برادەران کرد کە منیش چۆن ژوورێک لەوناوە، لە دەوروبەری ئەوان بە کرێ بگرم .. بۆ بەیانی چوومە پارێزگا کە ئەو دەمە بارەگای پارێزگا لە مەیدان دوور نەبوو لە بینایەیەک بوو پێیان دەگوت (قشڵە) ، لە پرسگە نوسخەی فەرمانی گواستنەوەکەمم پێشان دان یەکسەر بێ ئەوەی پێم بڵێن چاوەڕێ بکە (کە ئەوەش ترسی زیاتر کردم) بردمیانە لای بەڕێوەبەری گشتی (لەسەر دەرگاکەی وا نووسرابوو) ، بەڕێوەبەری گشتی بێ ئەوەی

لێم بپرسێ ئەو ماوەیە بۆچی (نەهاتووی موباشەرە بکەی) یەکسەر لەسەری نووسی (الاملاک .. شعبە الترکات لاجراء اللازم) ، خزمەتگوزارێکم لەگەڵ هات بردمی بۆ لای بەڕێوەبەری بەشی ئەملاک ، ئەویش (موباشەرە) ی بۆ نووسیم ڕەوانەی بەشی (الترکات)ی کردم ، تەریکات چ تەریکات ، ڕاستە وەک بەشێک بوو لە ئەملاکی ئیدارەی محەلی ، بەڵام لە کۆمەڵێک تۆماری تۆزاوی زیاتری لێ نەبوو ، کە دەشڵێم تۆزاوی هەرگیز بە تەوسەوەم نییە ، بەڕاستی تۆزی ساڵەهای ساڵی لێ کۆببووەوە ، ئەو تۆمارانە بەئەسڵ هی جوولەکەکان بوون ، ئێمەش یەک دوو فەرمانبەر بووین بێ ئیش و کار وەک پاسەوانی ئەو تۆمارانە وا بووین ، ڕاستی لە تواناداا نەبوو لە ژوورەوە لەبەر تۆز دابنیشین بە ناچاری زۆربەی کاتی دەواممان لە ڕێڕەوەکە بەسەر دەبرد

کورسـیمان دەهێنایـە دەرەوە (مـن لـەو کاتـەوە تووشـی ئـەوەی بـە حەساسـییە ناسـراوە) بـووم کـە ئێسـتاش لـە کـۆڵم نەبووەتـەوە. مـاوەی چەنـد مانگێکیشـم بـەو ڕەنگـە بـەڕێ کـرد تـا ڕۆژێ بـە ڕێکـەوت کوردێکم بینی کە وا بزانم لە بەشی خۆیەتی ئـەوێ کـاری دەکـرد کـوردێکی خـەڵکی کەرکووک بوو ناوی (مەجید بیبانی) بوو ، دەرچووی بەشی کوردی بوو (پاشان بیستم دکتۆرای وەرگرتووە) ئەو لە ڕێی نووسین و ڕۆژنامەکانـەوە منـی ناسییەوە ، منیش بـارو دۆخی خۆم بۆ گێڕایەوە ، ڕاستی مەردانە بە هانامەوە هات و شەفاعەتی لای بەڕێوەبەری گشتی بۆ کردم ، کە ئەوەی لێ کەوتەوە گواستمیانەوە کۆگای کتێبان لە پەروەردەی کەرخ ، هەر چەندە ئەویش خاڵی نەبوو لە تەپ و تۆزی کتێبان ، بەڵام زۆر باشتر بوو لە جێی پێشترم.

بەو ڕەنگەم بەڕێ کرد تا نزیکەی ساڵ و نیوێک ، ئینجا گەڕامەوە هەولێر ، ئەو دەمە ماڵیشمان هاتبووە هەولێر و لە دوکانێکی تۆمارگە کە یەک دوو خزم بۆیان دانام ، دوکانەکە بە ناوی (تۆمارگەی ژوان) بوو لەسەر شەقامی ئاراس تەنیشت بانکی ئاراسی ئەوسا ..

لێرەدا کۆتایی پێ دێنم . لەم ڕاستەیشدا دەمەوێ خوێنەری ئەم چەند دێرانە لەوە باخەبەر بکەم ئەم چەند لاپەڕەیە یادەوەری نییە ، بەشێکی بچووکی یاداوەریش نییە لەوەی بەدەر بەشێکە لە پرۆژەیەیەکی تایبەت بە نەفیکراوان کە من لە ڕاستیدا بە ئیلحاحی برایان (تاریق جەمباز ، کە بەجار 126 جاری پێ وتم) هەروەها (نیعمەت عەبدوڵلا ، کە ئەویش 27 جار) دەنا من وەکو خۆم ژیانی خۆم وا چاو لێ نەکردووە شتێکی تێدا بێ جیا لە هەر کوردێک جێی

گێڕانــەوە بــێ ، جگــە لــەوەش لەوەنــدەی یادداشــتنامەم خوێندوونەتــەوە ، مەگــەر بــە دەگمــەن دەنــا لــە تێکەڵەیــەکی غــەریب و عەجیب زیاترم لێ نەدیون لە نێوان ڕاستی و هەڵبەستن و ناڕاستیدا ، تەنانەت خەیاڵ بۆ ئـەوە دەچـێ هەنـدێ لـەو یادداشـتنامانە بـە چەشـنێکن ئەوەنـدیان تەفاسـیل تێدایـە لـە ڕۆژانـە دەچـێ تـا یادداشـتنامە کـە ئەمـەش ئەوە دەگەیێنێ هەندێ لە نووسەرانییان بۆ یادداشـت نووسـین دابیانـە کێـو و ڕۆژانـە نووسـیبییێتیانەوە ، ئاسـان نییـە لـە تەمـەنێکی دیــــاریکراودا ئــــادەمزاد شــــتەکانی بــــەو وردکارییە بەبیر بێتەوە.. لە ڕوویەکی دییەوە هەندێ جار ئەوە بە خەیاڵدا دێ حکوومەتی بەغدا نەیدەویست ئەو شاخ و داخانە چۆل بن ئـەو فشارانەی دەکـردن گـەنجی کـورد ناچــاری هــەڵاتن و خۆدەربــازکردن بکــا و شـەرعییەت بداتـە خـۆی بـۆ سـەرکوتکردن

وچەواشە کردنی هەندێ لایەنی نێودەوڵەتی سۆزدار لەگەڵ کێشەی ڕەوای کوردستان ، ئەوەش ڕوونتر لەوەدا دەرکەوت کە حکوومەتی عیراقی هەر زوو پێش ئەوەی بزووتنەوەی چەکداری ئاهێکی بێتەوەبەر لە شاخ پرۆسەی ڕاگواستنی چەندان ناوچە و گوندی کوردستانی ، کە یەکەمین گورزی کوشندە بوو بەر ڕۆحی کۆمەڵایەتی و سایکۆلۆژی و ئابووری مرۆڤی کورد و خاکی کوردستان بە گشتی کەوت کە لە دوایشدا ئەنفال و بەکارهێنانی چەکی کۆکوژ و لەباڵیەکدەرهێنانی بزاڤی ئازادیخوازی کوردی لێ کەوتەوە ، دەسپێکرد ..

ڕاستییەکانیش هەروا دەرکەوتن کە وەختی خۆی لە ئەدەبیاتی حزبیاندا دەریان دەبڕی کوردیان بە (شعبنا الکردی) ناوزەد کردبوو تا ئێستاش و تا ئەمڕۆ حکوومەتە یەک لە دوای یەکەکانی بەغدا نە بڕوایان بە

چارەسەرکردنی بنەڕەتی کێشەی کوردستان هەیە و نە پلانێکیان بۆ هەبووە و هەیە.

ئەم چەند دێرە هەتیوکەوتووەیش، بۆیەش دەڵێم هەتیوکەوتوو چونکە پێم وایە گەیشتوومەتە قەناعەت دوای هەموو ڕووداوە تراژیکۆمیدییەکانی پاش ڕاپەڕین و دامەزراندنی پەرلەمان و حکوومەت لەم بەشەی کوردستان نووسین و نەنووسینی وەک یەک بێ ، بە بەڵگەی ئەوەی ئەحمەد ناوێکی مەنسوولی زیندانییە سیاسییەکان کە بە دڵی خۆ نیعمەت عەبدوڵلاشم بە شایەدی لەگەڵ خۆم بردبوو و هەردوو هاوزیندانیش محەمەد عەبدولخالق و د. حەمید عزیز لە کاتبی عەدل شایەدیان بۆ دابووم مەنسوولی زیندانیان پێی وتم ناکرێ ، تۆ لەسەر(قتل) گیراوی!. ئینجا ئاغەم بە توو سەلامەتدار بێ سەیرایەتییەکە لەوە دابوو من تەئیدم لەسەر

داوای خۆیان بۆ چەند برادەرێکی هاوزینـدان کرد بە تەئیدی من بۆیان ڕایی کردن !!

بە داخـەوە ئێمـە هەڵـە دەکـەین ، کـەچی لـە یادداشـتنامەکانماندا (مەگـەر بـە دەگمـەن) دانـی پێـدا نـانێین ، کـە لێشـمان دەقـەومێ هەمیشە کارەسات و نووشووستییەکانمان بـە جلــئاوێزی خــەڵکی تــرەوە هەڵدەواســین ، لێرەشـڕا نەخۆشـی (دەردە کـورد) و یـەکتر تاوانبار کردن هەمیشە دووبـارە و سـەتبارە بووەتەوە و دەبێتەوە..

(*) (بەختی ڕەش یـا کـۆمەڵی چەوت) لـە ئەسڵدا ئەمە ناوونیشانی یادداشتەکانی باوکم بوو کـە نزیکەی 900 نـۆ سـەت و قسـوور لاپـەڕەی فۆڵسـکاب (A4)ی دەسـتخەت بـوو ، بێجگـە لـە چەنـدان وێنـە و دیکۆمێنتی گرینگ کە بە داخێکی زۆرەوە بە بۆردمـانی فرۆکەی سوپای عیراق لەگەڵ خانوو و ماڵێمـان سـاڵی 1974 لە گەلاڵە تـیاچوون.

ئەو دیکۆمێنت و وێنانـەی دێــن، ئەوەنـــدی لای خـــۆم بـــوون و مــابوون و بــەر تــاڵان و بـــڕۆی (شەڕی برایان) نەکەوتن بە پێـی بەردەستیان ئەوانەن پەیوەندییان بە خودی ئـەو چەنـد لاپەڕەیـەوە هەیە.

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية
محافظة كربلاء

المديرية: الإداره المحليه

الشعبة :
الرقم : الذاتيه ٥٢٢٦
التاريخ ٢٧/١١/١٩٧٥

الموضوع / ((أمــــــر اداري))

استنادا الى ماجاء ببرقيه اللجنه العليا لشؤون الشمال المرقمه س/٣٧/٥٦٠ في ٢٤/١١/١٩٧٥.

قررنا تعيين السيد نزاد عزيز قادر بدرجه عامل غير ماهر (عامل لقاء) في اداره محافظتنا المحليه وباجره شهريه قدرها (٢٨/٥٠٠) دينارا لكونه خريج الدراسه المتوسطه اعتبارا من تاريخ مباشرته العمل على ان يقدم المستمسكات الاصوليه بعد استقراره.

ثابت نعمان العــــاني
م/ محافــــظ كربــــلاء

نسخه منه الى :-

اللجنه العليا لشؤون الشمال - برقيتكم المشار اليها اعلاه - مع التقدير.
وزاره الداخليه / مديريه الاداره المحليه العامه / مديريه الاداره والذاتيه / مع التقدير
المؤسسه العامه للتشغيل والتدريب والتأهيل - يرجى تأييد اجراء تعيين المومأ اليه من الاكراد العائدين واعلامنا
مديريه خزينه المحافظـــــه
مديريه خزينه الاداره المحليــه
ذاتيه الاداره المحليه - لمطالبه المومأ اليه بمستمسكات التعيين بعد استقراره
كاتب التنفيذ كربلاء
كراج الاداره المحليه - لاعلامنا بتاريخ مباشرته العمل
الاضباره الشخصيه / مع المرفقات
الاضباره العامه
المومأ اليه
ملف المتابعــــه
شعبه شؤون العائدين / السيد سرهد سليم السعود

بسم الله الرحمن الرحيم
الجمهورية العراقية

محافظـــة كربـــلاء
الادارة المحليـــة
الذاتيـــة

العدد / ٥٣٨٧
التاريخ / ٣٠ / ١١ / ١٩٧٥

(آمـــــــر اداري)

الحاقاً بأمرنا الاداري المرقـــم ٥٣٣٦ فـــي ٢٧/ ١١/ ١٩٧٥ يأمـــر السيد نزاد عزيز قادر العامل غير الماهر بعنوان (عامل بناء) بحطه في ادارة محافظة الحليه بتاريخ ٢٧/ ١١/ ١٩٧٥ قبل الظهـــــر .

ثابت نعمان الـكاتـــب
م/ محافـــظ كربـــلاء

نسخـــه منه الى /

اللجنه العليا لشؤون الشمال ـ مع التقدير .
وزارة الداخليه ـ مديرية الادارة المحليه العامه ـ مديرية الادارة والذاتيه ـ مع التقدير .
المؤسسه العامه للتشغيل والتدريب والتأهيل .
مديرية خزينة المحافظة
مديرية خزينة الادارة المحليه
مكتب التشغيل في كربلاء
ذاتية الادارة المحليه ـ للتأشير
كراج الادارة المحليه ـ مذكرتكم المؤرخه في ٢٧/ ١١/ ١٩٧٥
السيد جبار عبد الامير نوري ـ مسؤول الشمال ـ لاجراء اللازم
الاضبارة الشخصيه ـ مع المرفق
الاضبارة العامة
المومأ اليه ـ لتقديم المستمسكات المطلوبه خلال مدة شهر كامل .
ملفة المتابعـــة
شعبة شؤون الاكراد العائدين ـ السيد مرشـــد

حميـــد / ٢٩/ ١١

بسم الله الرحمن الرحيم
الجمهورية العراقية

محافظة بغداد
الادارة المحلية
الخزينة
الشعبة : الذاتية

العدد : ٤٤٦٢٣/١
التاريخ ١٥/١١/١٩٧٧

((امر اداري))

بالنظر لانقطاع السيد / نزار عزيز قادر / الكاتب في ادارة محافظتنا المحلية للفترة من ١/ ١١/ ٩٧٧ ق ٠ ظ ولغاية ٢/ ١١ ب ٠ ظ والبالغة يومين ٠٠ تقرر اعتبار انقطاعه للفترة المذكورة تغيب بدون راتب وباشر بتاريخ ٣/ ١١/ ٩٧٧ ق ٠ ظ ٠

حنا يوسف حبابة
م٠ محافظ بغداد
ورئيس مجلس المحافظة

نسخه منه الى /
مديرية الادارة والذاتية
مديرية خزينة الادارة المحلية / لاتخاذ مايلزم بشأن تغيبه رجاء
مديرية املاك الادارة المحلية
الموظف اليه

احلام ١٥/ ١١

بسم الله الرحمن الرحيم

محافظة كربلاء
الادارة المحلية
الذاتية

الجمهورية العراقية

العدد / ٥٤٧١
التاريخ ٧/١٢/١٩٧٥

((أمـــــر اداري))

استناداً الى الصلاحية المخولة لنا بموجب كتاب اللجنة العليا لشؤون الشمال المرقم س/٢٠١٤ في ٢٢/١١/١٩٧٥ .
ونظراً لتوفر الشروط القانونية المطلوبة في المادة السابعة من قانون الخدمة المدنية رقم ٢٤ لسنة ٦٠ في السيد نزاد عزيز نادر من الاكراد العائدين وخريج الدراسة المتوسطة قررنا تعيينه بوظيفة كاتب الذاتية على ملاك ادارة محافظتنا المحلية براتب (١٥/-) ديناراً شهرياً على سبيل التجربة لمدة سنة واحدة خدمة فعلية اعتباراً من تاريخ المباشرة .

محمد حسين محسن الشامي
محافظ كربلاء

نسخة منه الى /

اللجنة العليا لشؤون الشمال - مع التقدير .
وزارة الداخلية - مديرية الادارة المحلية العامة - ذاتية الادارة المحلية مع التقدير . يرجى ...
علماً بانه تم تعيينه على الدرجة الشاغرة براتب ٢٨ - ٣٥ نتيجة نقل السيد حسن محمد علي الخالدي الكاتب في ادارة محافظتنا المحلية الى وظيفة معلم على ملاك التعليم المحلي في محافظتنا
وزارة المالية - مديرية الميزانية العامة - مع التقدير .
ديوان الرقابة المالية
رئاسة مجلس الخدمة العامة
مديرية خزينة المحافظة
مديرية خزينة الادارة المحلية
ذاتية الادارة المحلية - لتعقيب المباشرة واكمال معاملة تعيينه
الموما اليه / ....
الاضبارة الشخصية

حسين / ٣٠/١١

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية
محافظة كربلاء
الادارة المحلية
المديرية :-
الشعبة :- شؤون العائدين
الرقم : ١٢٢٨٧
التاريخ ٩/١٢/١٩٧٥

الى / مديرية ناحية الحسينية

الموضوع / نقل مسكن

حصلت الموافقة على نقل مسكن السيد نزاد عزيز قادر من ناحيتكم الى داخل مركز كربلاء على ان يسكن في فندق الشيباني يرجى اجراء مايلزم واعلامنا .

ثابت نعمان العاني
م/ محافظ كربلاء

نسخة الى /
مديرية امن المحافظة
السيد نزاد – عريضتكم المؤرخة في ٧/١٢/١٩٧٥
شؤون العائدين – السيد مسرهد
المتابعة

حميد / ٨/ ١٢

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهوريه العراقيه

محافظــــة كربــــلاء

الاداره المحليــه

الذاتيــه

العدد/ ٥٩٥٠

التاريخ ٢/ ١٢/ ١٩٧٥

((آمــــر اداري))

الحاقـــا بامرنا الاداري المرقـــم ١٣١٥ فـــي ٣/ ١٢/ ١٩٧٥ باشـــر السيد نزاد عزيز نادر كاتب التعليم المحلي في ادارة محافظتنا المحليـــــه بتاريخ ٣/ ١٢/ ١٩٧٥ قبل الظهـــــر .

ثابت نعمان العاني

م/ محافـــظ كربـــلاء

نسخــه منه الى/

اللجنه العليا لشؤون الشمال ــ مع التقدير .

وزارة الداخليه ــ مديرية الاداره المحليه العامه ــ الذاتيه ــ مع التقدير .

وزارة الماليه ــ مديرية الميزانيه العامه ــ مع التقدير .

ديوان الرقابه الماليــه

رئاسة مجلس الخدمه العامه

مديرية تربية المحافظــه

مديرية خزينة المحافظــه

مديرية خزينة الاداره المحليه

ذاتية الاداره المحليه

محاسب التعليم الابتدائي

للاضباره الشخصيه

الموما اليــه/ ....

حميــد/ ٣/ ١٢

بسم الله الرحمن الرحيم .

الجمهورية العراقيـــة

مديرية التربيه لمحافظة بغداد / الكرخ — العدد / ٦٦٦٨٦٢٠٨٦

ذاتية موظفي الادارة المحليـة — التاريخ / ١٩٧٢/١٢/٢٠

امـــــــر اداري

م/ مباشرة موظـــف

استنادا الى الامر الاداري المرقم ٤٢٢٦٠ في ١٢/١٢/١٩٧٢

الصادر عن محافظة بغداد / الادارة المحليه / الادارة والذاتيــــــه

المتضمن نقل خدمات السيد نزار عزيز قادر الكاتب على ملاك مديرية الاملاك

/ الادارة المحليه للمحافظة المذكوره الى ملاك مديريتنا .

تقـــرر تنسيـــبه الى ذاتيـــة العمـــال

خليل اسماعيل يحيى

مدير التربيـــــــــــه

نسخه منه الى /

محافظة بغداد / الادارة المحليه / الادارة والذاتيه / امركم اعلاه باشر الموما اليه

بعمله بتاريخ ١٢/١٢/١٩٧٢ قبل الظهر راجين اجراء الـــلازم

واعلامنا .

محافظة بغداد / مديرية الاملاك / للعلم رجاء

ذاتية موظفي الادارة المحليه / بنسختين السيد رضا

حسابات الابتدائي / بنسختين

ذاتية الثانوي

ذاتية العمال

سكرتير لجنة الدفاع المدني

الاستعلامات

الموما اليه

الدوار

الجمهورية العراقية
محافظة النجف
ادارة المحلية
الذاتية

العدد / ٩٢٢٢
التاريخ / ٢١ /٩/ ٩٧٧

((أمر اداري))

م/ انفكاك موظف

استنادا لامرنا الاداري المرقم ٨١١١ في ١٩٧٧/٩/١٢
انفك الحائد السيد ئزاوعزيز قادر الكاتب في ادارتنا المحلية المنقول الى مثل وظيفته
في ادارة محلية محافظة بغداد بتاريخ ١٩٧٧/٩/١٩ بعد الظهر ..

رشاد عبد الحميد عباس
م. محافظ النجف

نسخه منه الى ـ

وزارة الداخلية ـ مديرية الادارة المحلية العامة ـ مديرية الادارة والذاتية | مع التقدير
وزارة الداخلية ـ الادارة العامة ـ المخابرات السرية والسياسية
رئاسة مجلس الخدمة العامة
مديرية الامن العامة
محافظة النجف ـ الادارة العامة ـ كتابكم ١٠٩٣٠ في ٩٧٧/٩/١١ المتضمن موافقتكم بانفكاك
المومأ اليه للعلم لطفا
محافظة بغداد ـ الادارة المحلية ـ الذاتية ـ امركم الاداري ٢٧١٢٦ في ٩٧٧/٧/١٢ سوف
يتم ارسال اضبارته الشخصيه بعد ورودها من قبل مجلس الخدمة
رجاء
مديرية امن النجف
مديرية امن بغداد
مديرية ناحية العباسيه
مديرية خزينة المحافظة
مديرية خزينة الادارة المحلية
مديرية الادارة والذاتية
المتهد العامه في العباسيه ـ كتابكم ٩١ في ٩٧٧/٩/١٩ للعلم
الاضباره الشخصيه
المومأ اليه

ع/عص ٩/١٩

الجمهورية العراقيه

محافظة بغـداد
الادارة العامة
المديريه / المكتبات والمعاهد والمؤسسات
/////
الشعبة مديرية الادارة الذاتية
الرقم
التاريخ / / ١٩٧

٢٩٢٨٨
٢٤ ١٢ ٧

امـــر اداري

الحاقا بأمرنا الاداري المرقم ٤٧٧٦٠ والمؤرخ فـــي ١٢/ ١٢/ ١٩٧٧ بتاريخ ١٥/ ١٢/ ١٩٧٧ بعد الظهر . انفك السيد نزار عزيز قادر / الكاتب في مديرية املاك الادارة المحلية . وباشر في مديرية التربية لمحافظة بغداد / الكرخ نقلا بتاريخ ١٧/ ١٢/ ١٩٧٧ قبل الظهر لمصادفة يوم ١٦/منه / العطلة الاسبوعيـــة .

شاري جواد عبد
م. محافظ بغـــداد
ورئيس مجلس المحافظـــة

نسخة منه الى /

وزارة الداخلية / الادارة المحلية / مديرية الادارة الذاتية
مديرية خزينة محافظة بغداد
مديرية ذاتية الادارة المحلية
مديرية خزينة الادارة المحلية
مديرية املاك الادارة المحلية / مذكرتكم المؤرخة في ١٥/ ١٢/ ١٩٧٧
مديرية التربية لمحافظة بغداد / الكرخ / ٣ امركم الاداري المرقم ٦١٢٨٦١ في ١٨/ ١٢/ ١٩٧٧ .
الملاك
المومأ اليه / السيد ....

نسرين / ٢٢/ ١٠ /

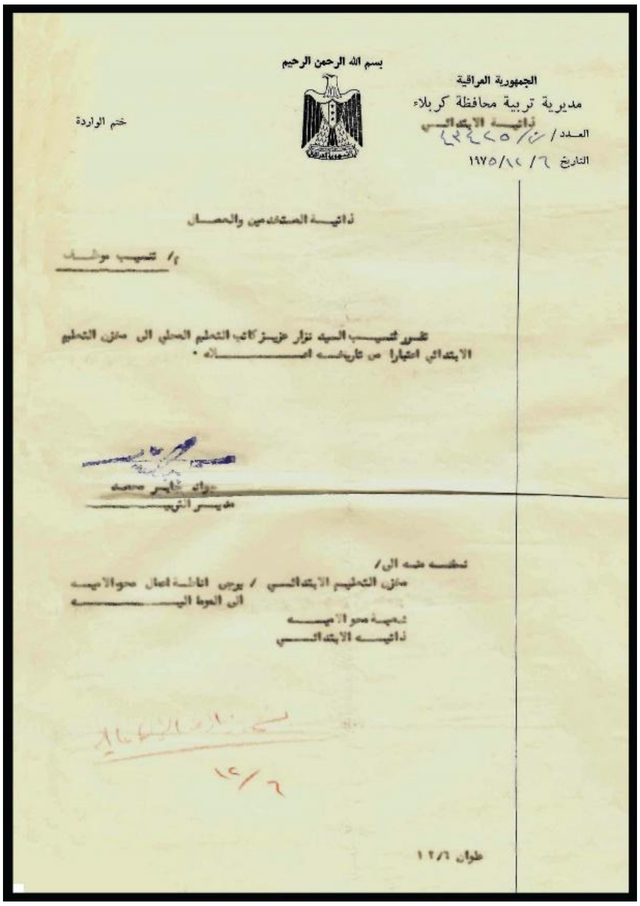

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية
مديرية تربية محافظة كربلاء
ذاتيــة الابتدائــي

العــدد / ذ/ ٢٤٤٢٥

التاريخ ٦/ ١٢/ ١٩٧٥

ختم الواردة

ذاتيــة المستخدمين والعمــال

م/ تنسيب موظــف

تقرر تنسيب السيد نزار عزيز كاتب التعليم المحلي الى ملاك التعليم الابتدائي اعتبارا من تاريخ اصــــــداره .

فؤاد ظاهر محمد
مديـر التربيـة

نسخـة منه الى/
ملاك التعليم الابتدائي / يرجى اناطة اعمال محو الامية الى المومى اليــه
شعبة محو الاميــة
ذاتيـــة الابتدائـــي

طوان ١٢/٦

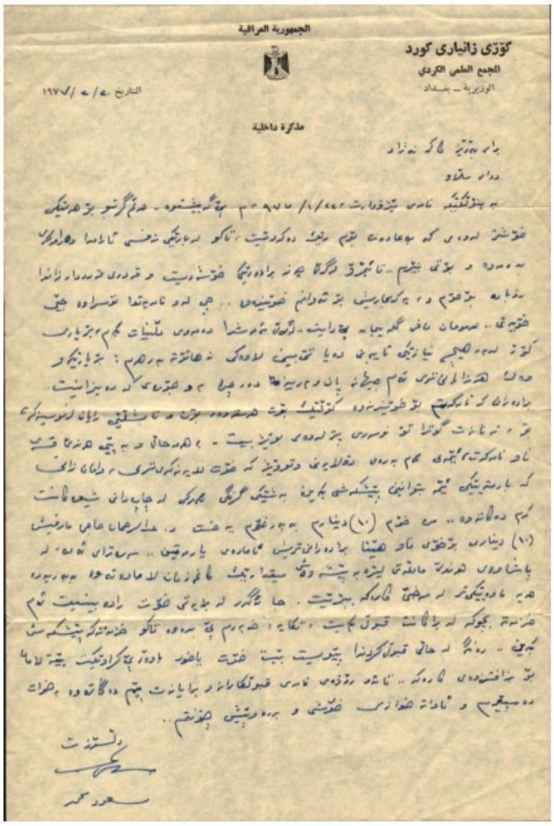

الجمهورية العراقية

كۆڕی زانیاری كورد

المجمع العلمي الكردي

الوزيرية ـ بغداد

التاريخ ٥/ ٥ /١٩٧٧

مذكرة داخلية

برای بەڕێز کاک نەژاد

دوای سڵاو

کۆپی دەستخەتی نامەکەی مامۆستا مسعود محەمەد لە وەڵامی نامەیەکی مندا تایبەت بە لە چاپدانی یەکەمین کۆشیعرم ساڵی 1977

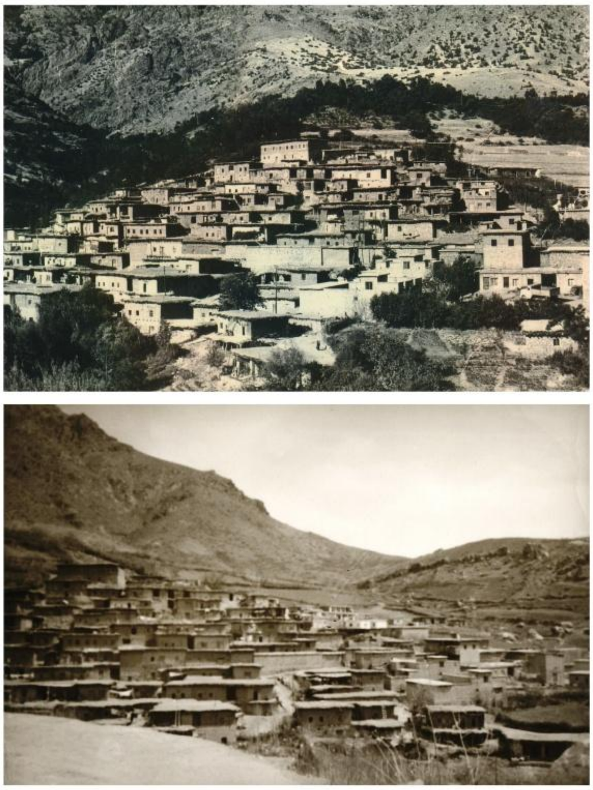

گەلاڵە مەڵبەندی شۆڕشی ئەیلوول – زێدی نووسەر

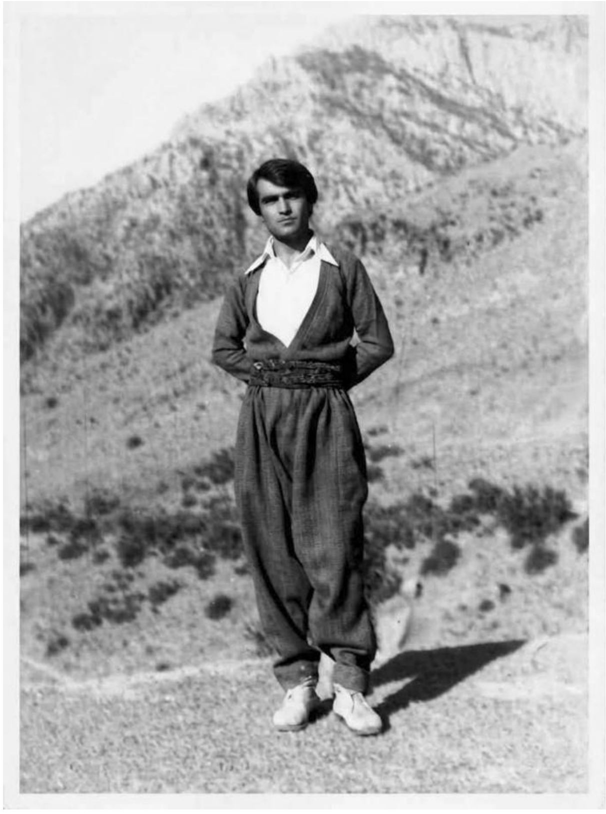

گەڵاڵە - 1973

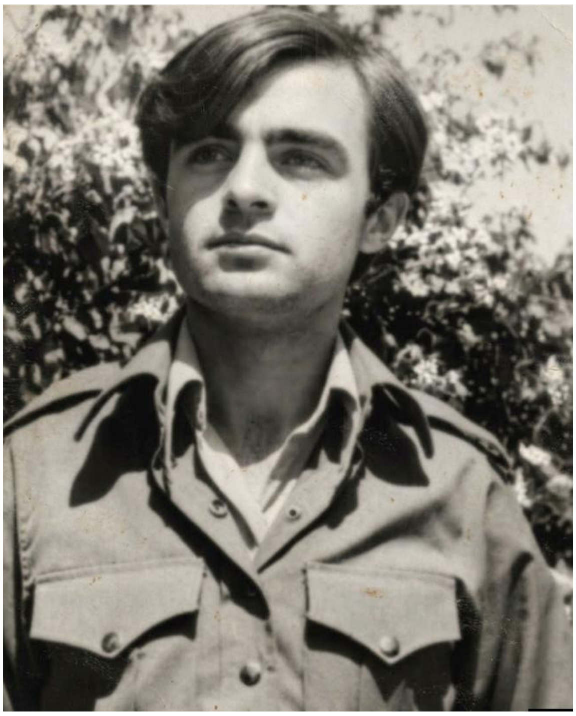

گوندی مەمیخەلان ، دەڤەری باڵەکایەتی،
بارەگای ئیستگەی دەنگی کوردستان – 1974

گوندی مەمیخەلان ، دەڤەری باڵەکایەتی، بارەگای ئیستگەی دەنگی کوردستان - 1974

31\12\1974

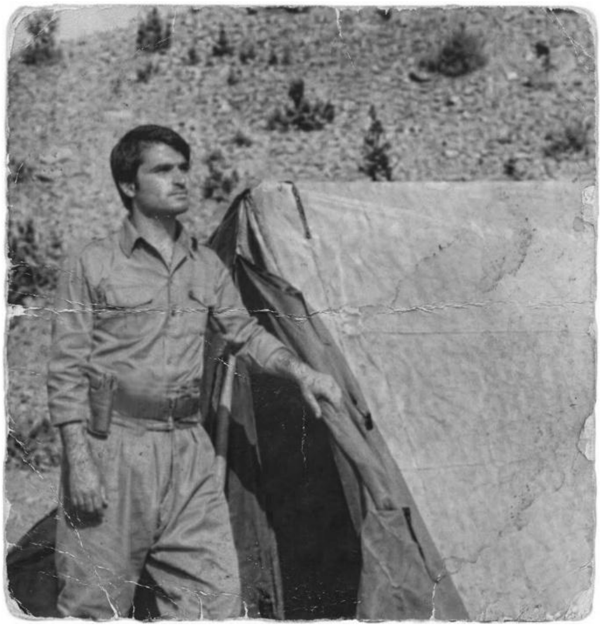

دەربەندی ڕایات - کانی گۆرینان

بارەگای کارمەندانی ئیستگەی دەنگی کوردستان - 1974

کەریم سۆفی ، مارف عومەر گوڵ ،
نەژاد عزیز سورمێ ڕۆژهەڵات - خانێ
(پیرانشار)

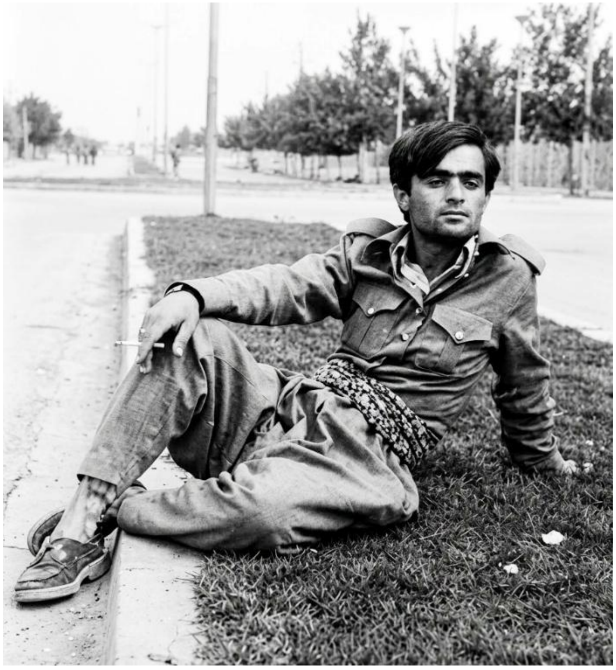

خانێ (پیرانشار) 1975

خانێ (پیرانشار) 1975

**لە چەپەوە : خالد مەلا فائز – حەسەن کوێستانی –
فەوزی هەریری – نەژاد عزیز سورمێ – خانێ
(پیرانشار) 1975**

نووسەر لە کاتی خوێندنی خوولی زمانی فارسی دا، 1975

نووسەر لە دەستپێکی دەستپێکردنەوەی خوێندن دوای نسکۆی شۆڕش لەگەڵ ماموستا و قوتابیانی (دواناوەندی زمناکۆ)، ئۆردووگای زێوە(دەڤەری مەرگەوەڕ) – کوردستانی ئێران. 1975

له ڕاستەوە:
ملازم سەردار ئەبووبەکر(ملازم محەمەد)
ملازم عومەر عوسمان (زەعیم علی)
نەژاد عەزیز سورمێ،ملازم عبدالخالق
له کاتی سەردانی نووسەر کە بە هۆی تامپۆنی ئۆتۆمبێلەوە بریندار ببوو
نەخۆشخانەی نەغەدە مایسی 1975

ئازاد جندیانی – نەژاد عزیز سورمێ-
مەهاباد - 1975

له راستەوە:
شاعیر م.جەلالی میرزا کەریم
م.حەمید سووری
م.ئەحمەد هەردی (شاعیری ناسراو)
م.نەجمەددین ئەنیسی
نەژاد عەزیز سورمێ
م.مەجید سێکانی – (چێشتخانەی پارس) مەهاباد حوزەیرانی 1975

شاعیری ناسراو جەلالی میرزا کەریم

نەژاد عزیز سورمێ – مەهاباد 1975

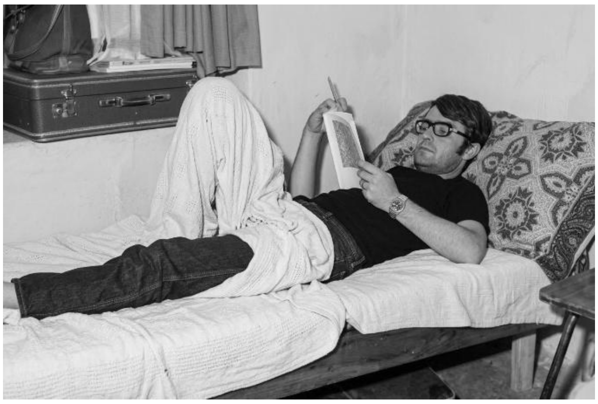

نووسەر لە ئوتێلێکی شاری (رەشت)
دوای دوورخستنەوەی لە مهاباد

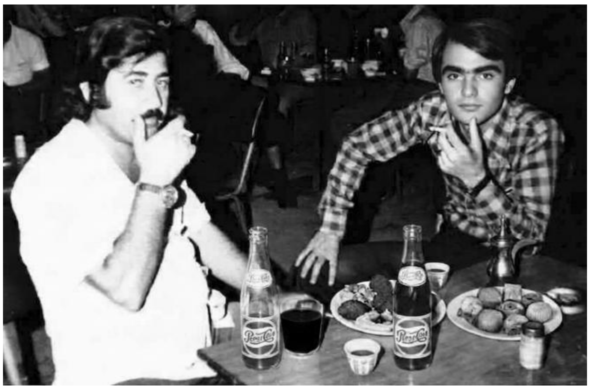

حەسەن گەرمیانی – نەژاد عزیز سورمێ
کەربەلا (توێریج) - 1977

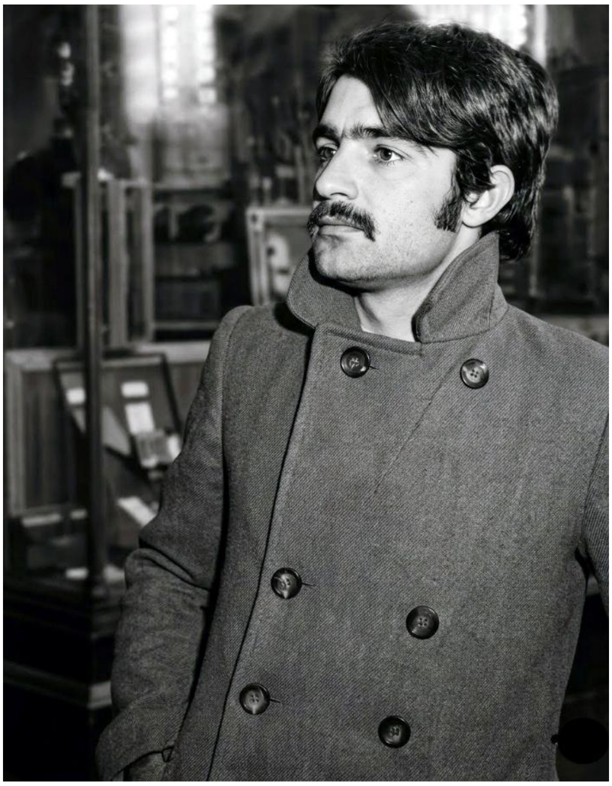

کەربەلا 1976

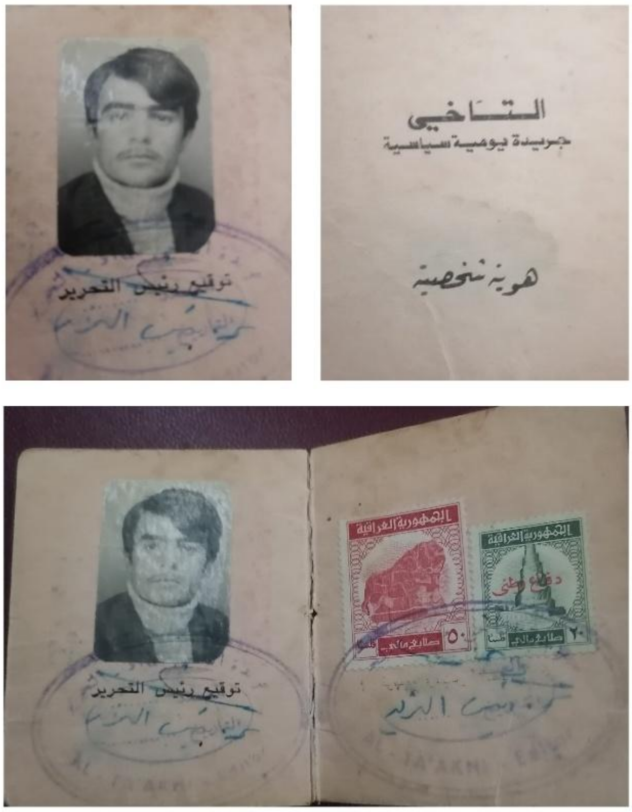

ناسنامەی ڕۆژنامەی(التآخی) ساڵی 1973 – کە لە کەربەلا لە کۆڵ پاس شۆڕینی کردمەوە

هەوڵەچاپکراوەکانی

1) لەبواری لێکۆڵینەوەی ڕۆژنامەنووسیدا :

- *ڕۆژنــامەگەریی کــوردی و ڕۆژنامەنووســی کــورد* - 1984بەناوی خوازراوی (پاکزاد محمد کریم)،چاپکردن و بڵاوکــردنەوەی یەکێتــی ڕۆژنامەنووســانی کوردســتان (لەشاخ).

- چاپی دووەم بەناوی سەریحی خۆم ، هەولێر چاپخانەی زانکۆی سەلاحەددین1991.

- *پــرۆژەیەک بــۆ دەرکردنــی ڕۆژنــامەیەکی ڕۆژانە بە کوردی* - لێکۆڵینەوە - گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ) بەغدا ، پایزی1986.

- *هەڵەی چاپ ، ئەمڕۆ و ئاسۆی دوارۆژ* - لێکۆڵینەوە - بە دوو بەش ، ڕۆژنامەی (هاوکاری) بەغدا 1988
- *وێــنە و کاریکــاتێر و تایپۆگرافیــا و بەکارهێنانیــان لەڕۆژنامەگەریی کــوردی دا* - لێکـۆڵینەوە - بەسـێ بەش، گۆڤاری (کاروان ژمارە 85و86و87)ی1990.

- *برایەتـــی: یەکەمـــین ڕۆژنـــامەی ڕۆژانە لەمێـــژووی ڕۆژنامەگەریی کوردی دا.* لێکۆڵینەوە و بیبلۆگرافیا

- یەکەم گۆڤـاری (یەکگرتن) ـ هەنـدەران (دانیمـارک) 1991

- چاپی یەکەم بەکتێب چاپخانەی خەبات1991. چاپی دووەم چاپخـانەی وەزارەتـی پەروەردە ـ هەولێـر 1997. چاپی سێیەم 2021 بڵاو کردنەوەی ڕۆژنامەی (خەبات).

- *ئاژانسی دەنگوباسی کوردستان (ئاداک ـ ADAK)*

پـــرۆژەی دامەزرانـــدن وبەڕێـــوەبردن ـ لێکـــۆڵینەوە ـ ڕۆژنامەی (برایەتی) بەسێزدە ئەڵقە1993 ،

- چـاپی یەکەم بە کتێـب هەولێـر1993، چـاپی دووەم بەکتێب چاپخـانەی خەبـات دهـۆک1997،چـاپی سـێیەم هەولێر2005.

- *دەرەختـــی بنکـــۆڵ کـــراو* : پەنجەنمـــاییێکی ڕۆژنامەنووسـیيانە بـۆ بـاری ڕوونـاکبیری و کلتـووریی کوردی

- چاپی یەکەم کوردستان1995،

چاپی دووەم سوید1996،

چاپی سێیەم ـ هەولێر2006.

- *ئـــازادی لە بەهـــاری تەمەنیـــدا*، وتـــار لە بـــارەی ڕۆژنامەنووســـــییەوە ، چـــــاپی یەکەم هەولێـــــر ـ کوردستان2005.

- *ڕۆژنـــامەگەریی کـــوردی* ـ چەنـــد ســـەرەقەڵەمێک *لەبـــارەی تەکنیـــک و هونەرەکـــانی* ، چـــاپی یەکەم هەولێر1999، چاپی دووەم 2006.

- *شار لە هەڵبوون وكوژانەوەیدا* ـ وتاری ڕۆژنامەنووسیی چاپی یەکەم 2005.
- میـدیای کـوردی لە بـازنەی گەمەکـانی سیاســەتدا چاپی بەکەم ـ 2020

2) شیعر

- *ئەوشــەوانەی خەوم نـایێ* : چاپخــانەی (النعمــان) نەجەف ـ1977
- *تاڤگەی مەند*. چاپخانەی (شفیق) بەغدا ـ 1987.
- *چەنـدکۆتەڵێکی جەنـازەیی*: چـاپی یەکـەم ئیتاڵیـا 1994،

چاپی دووەم کوردستان دهۆک 1995 .

- *هەندێ لەوشوێن پێیانەی بەسەرشەختەدا مابوونەوە* ـ چاپی یەکەم کوردستان 2005.
- *تاڤگەی مەند و ئەوانیتر* ـ کۆی 4 کۆشیعر پـێکەوە ـ چاپی یەکەم کوردستان2005.
- *بەو ڕێیــانەدا تێــپەریم لەو کانییــانەم خــواردەوە* ـ چاپی یەکەم2010.
- *ئەوەی لە دواخــوانی برایانــدا نەگوترابــوو* ـ چــاپی یەکەم 2015.
- *کەویە بەفرەکانی دۆزەخ* ـ چاپی یەکەم کوردستان 2016

- *تەلارساز و هەندێ لە زیندەخەونەکانی* .. ـ چاپی یەکەم 2018
- *کاژە بەژن بڵندەکانی رۆژهەڵات* چاپی یەکەم 2020 .
- (*شرفە*) بەزمانی عەرەبی ، چاپی یەکەم چاپخانەی خەبات دهۆک 1998 ، چاپی دووەم بەکوردی بەناوی (*گەمە شاراوەکانی با*) بەوەرگێڕانی ڕەوانشاد نەجات حەمید ئەحمەد و پێداچوونەوەی نووسەر 2008.
- (*وطن في حقيبة رمان*) کۆشیعری هەڵبژاردە ـ بە وەرگێڕانی : محەمەد حسێن ئەلمهندس بۆ عەرەبی چاپی یەکەم 2021 .

3) لەبواری وەرگێڕان دا

- *نووستوی بەرباران*: شیعرلەفارسییەوە ـ چاپی یەکەم بەغدا1980 ، چاپی دووەم بەزیادکراوییەوە ـ هەولێر- کوردستان2005 .
- *ڕێگاوبان* ، پێنج چیرۆکی درێژ و شانۆنامەیەک لەنیکۆلای خایتۆفەوە ـ چاپی یەکەم،چاپخانەی (الحوادث) بەغدا1983بلاو کردنەوەی کتێبخانەی (حەیدەری) ، چاپی دووەم هەولێر ـ دەزگای موکریانی2005

- *سـەرەتايێک بۆتێگەیشـتنی هـونەری شـێوەکاری.* چاپی یەکەم چاپخانەی (حسام) بەغدا 1986.
چاپی دووەم - هەولێر- دەزگای موکریـانی2005. چـاپی سێیەم - هەولێر2015.
- *چەنـدنامەیەک بـۆ تارانتابـابۆ:* نـازم حـیکمەت ، وەرگێـــڕان لەعەرەبییەوە .چـــاپی یەکەم - چاپخـــانەی (الزمان)بەغدا1990 ،چاپی دووەم - سـوید - کتێبخـانەی ئەرزان. چاپی سێیەم کوردستان2005 .
- *دایکـــی کـــورد* - دانیێـــل میتـــران وەرگێـــڕان لەعەرەبییەوە،چاپی یەکەم1996 ، چاپی دووەم2011 .
- *شـــوانی بۆشـــایی* - شـــیعر ، چـــاپی یەکەم - کوردستان2010 .
- *سترانبێژی شەقام* - شیعر - چاپی یەکەم 2016
- *خەونمـان بـۆ زسـتان دی* - شـیعر - چـاپی یەکەم 2018
- *(ئێمەکەبەخێرایی شەڕگەورە بووین)* شیعر چاپی یەکەم 2022.

4) پیشانگاکانی کۆلاژ ناوەرۆکی 7 پیشانگا

- *پـایزی چاوەکـان* ، کـۆلاژ لەتـاراوگەی شـیعردا وەزارەتی ڕۆشنبیری - هەولێر1998
- *چاوەکـان هەمیشـە چاوەکـان ، کـڵاورۆژنەیەک لەشەختەدا*، وەزارەتی ڕۆشنبیری1999
- *دیســـان چاوەکـــان* - چاپخـــانەی وەزارەتـــی ڕۆشنبیری2005 .

- *ساوی شتان لەفۆتۆگراف دا* ، چاپی یەکەم2008
- *هـونەری کـۆلاژ ـ مێـژوو .. تەکنیـک .. ئەزمـوون* ـ چاپی یەکەم کوردستان 2018.
- *دیدار لەبارەی شـیعر و ڕۆژنامەنووسـییەوە* ـ چـاپی یەکەم 2018
- بـێجگە لە دەیـان شـیعری وەرگێـڕدراو و نووسـینی دیکە لەکات وشوێنی جیاجیادا بەکوردی و عەرەبی .

●

Nazhad Aziz Surme

(**B**ad **L**uck or **U**nhealthy **S**ociety)

Papers that survived
the aftermath of
another ruined fireplace

First Edition
Kurdistan 2026

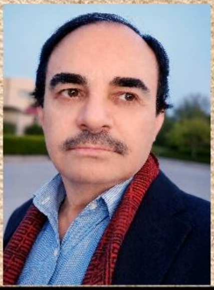

(بەختی ڕەش یا کۆمەڵی چەوت)

Nazhad Aziz Surme

(Bad Luck or Unhealthy Society)

Papers that survived
the aftermath of
another ruined fireplace

First Edition
Kurdistan 2026